

Utjecaj pandemije bolesti Covid-19 na sigurnost i uspješnost poslovanja poduzeća specijaliziranih za obavljanje djelatnosti autobusnog prijevoza

Kušt, Viktorija

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:343882>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-29**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij

Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i revizija

**UTJECAJ PANDEMIJE BOLESTI COVID-19 NA SIGURNOST
I USPJEŠNOST POSLOVANJA PODUZEĆA
SPECIJALIZIRANIH ZA OBAVLJANJE DJELATNOSTI
AUTOBUSNOG PRIJEVOZA**

Diplomski rad

Viktorija Kušt

Zagreb, lipanj, 2022.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij

Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i revizija

**UTJECAJ PANDEMIJE BOLESTI COVID-19 NA SIGURNOST
I USPJEŠNOST POSLOVANJA PODUZEĆA
SPECIJALIZIRANIH ZA OBAVLJANJE DJELATNOSTI
AUTOBUSNOG PRIJEVOZA**

**THE IMPACT OF THE COVID – 19 DISEASE PANDEMIC ON
FINANCIAL POSITION AND PERFORMANCE OF
COMPANIES SPECIALIZING IN BUS TRANSPORTATION**

Diplomski rad

Viktorija Kušt, 0067552947

Mentor: Doc. dr. sc. Mateja Brozović

Zagreb, lipanj, 2022.

SAŽETAK

U skupini razvijenijih prometnih sustava Europske Unije nalazi se prometni sustav Republike Hrvatske. Cestovni promet jedan je od osnovnih sustava unutar globalnog prometnog sustava. Njemu, između ostalih oblika prijevoza, pripada i autobusni prijevoz, koji je danas jedan od najrazvijenijih i najčešćih oblika prijevoza putnika. U Hrvatskoj danas ima preko osamdeset autobusnih prijevoznika koji obavljaju više vrsta autobusnog prijevoza za određenu naknadu. Na poslovanje autobusnih prijevoznika uvelike je utjecala pojava pandemije bolesti COVID-19 koja se pojavila početkom 2020. godine. Pandemija je izazvala novu gospodarsku krizu, a 2020. godina posebno je bila izazovna za sve koji rade u turizmu i uslužnim djelatnostima.

Ovaj rad analizira financijske izvještaje poduzeća Croatia Bus d.o.o., Presečki grupa d.o.o. te grupe Čazmatrans – Nova d.o.o. Analiza financijskih izvještaja provodi se kako bi se došlo do određenih zaključaka te kako bi se pružile odgovarajuće informacije zainteresiranim korisnicima. Provedbom analize ovih izvještaja cilj je bio utvrditi je li i kako je pandemija bolesti COVID-19 utjecala na sigurnost i uspješnost poslovanja ovih prijevoznika. Analiza je provedena za razdoblje od 2016. do 2020. godine, s naglaskom na 2020. godinu. Za potrebe analize provedena je vertikalna i horizontalna analiza bilance i računa dobiti i gubitka te je provedena analiza pomoću financijskih pokazatelja. Na kraju provedene analize utvrđen je značajan utjecaj pandemije na poslovanje odabranih poduzeća.

Ključne riječi: autobusni prijevoz, pandemija bolesti COVID-19, financijski izvještaji, vertikalna analiza, horizontalna analiza, financijski pokazatelji

SUMMARY

The transport system of Croatia is in the group of more developed transport systems of the European Union. Road transport is one of the basic systems inside the global transport system. Among other forms of transport, in the group of road transport is also bus transport, which is today one of the most developed and most common forms of passenger transport. In Croatia there are over eighty bus undertakings that perform several types of bus transport for a fee. The business of bus undertakings has been greatly affected by the outbreak of the COVID-19 pandemic in early 2020. The pandemic caused a new economic crisis and 2020 was especially challenging for all those who working in tourism and service activities.

This master thesis analyzes the financial statements of the company Croatia Bus d.o.o., Presečki grupa d.o.o. and of the group Čazmatrans-Nova d.o.o. The analysis of the financial statements is carried out in order to reach certain conclusions and to provide relevant informations to interested users. By implementation of analysis of these reports, the aim was to determine whether and how the COVID-19 pandemic affected the financial position and performance of these carriers. The analysis was conducted for the period from 2016 to 2020, with a focus on 2020. For the purposes of the analysis, a vertical and horizontal analysis of the balance sheet and of the profit and loss account and an analysis by using financial indicators was performed. At the end of the analysis it was determined that the pandemic had a significant impact on the business of selected companies.

Key words: bus transport, COVID-19 pandemic, financial statements, vertical analysis, horizontal analysis, financial indicators

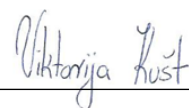
IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog izvora te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Studentica:

Zagreb, 13. lipnja 2022.

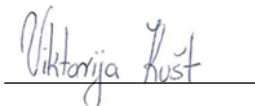
STATEMENT ON THE ACADEMIC INTEGRITY

I hereby declare and confirm with my signature that the final thesis is exclusively the result of my own autonomous work based on my research and literature published, which is seen in the notes and bibliography used.

I also declare that no part of the paper submitted has been made in an inappropriate way, whether by plagiarizing or infringing on any third person's copyright.

Finally, I declare that no part of the paper submitted has been used for any other paper in another higher education institution, research institution or educational institution.

Student:

Zagreb, 13 June 2022

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i ciljevi rada	1
1.2. Metode istraživanja i izvori podataka	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	2
2. TEMELJNE KARAKTERISTIKE DJELATNOSTI AUTOBUSNOG PRIJEVOZA.....	3
2.1. Definiranje i specifičnosti cestovnog prometa, autobusnog prijevoza i prijevoznika koji obavljaju djelatnost autobusnog prijevoza.....	3
2.2. Opće informacije i obilježja poduzeća odabranih za analizu poslovanja	8
3.COVID-19 I UTJECAJ PANDEMIJE NA GOSPODARSTVO I USLUŽNE DJELATNOSTI	11
3.1. Pojava i glavne karakteristike bolesti COVID-19.....	11
3.2. Utjecaj pandemije na gospodarstvo i uslužne djelatnosti	13
4. KONCEPTUALNI OKVIR I OSNOVNE ODREDNICE TEMELJNIH FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA I INSTRUMENATA ZA PROVEDBU NJIHOVE ANALIZE	18
4.1. Temeljni financijski izvještaji kao izvor informacija o financijskom položaju i uspješnosti poslovanja poduzeća	18
4.2. Ključni instrumenti i postupci u provedbi analize financijskih izvještaja	24
5. PROVEDBA ANALIZE FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA ODABRANIH PODUZEĆA POMOĆU TEMELJNIH INSTRUMENATA I POSTUPAKA ANALIZE FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA.....	32
5.1. Vertikalna i horizontalna analiza bilance odabranih poduzeća.....	32
5.1.1. Vertikalna i horizontalna analiza bilance poduzeća Croatia Bus d.o.o.....	32
5.1.2. Vertikalna i horizontalna analiza bilance poduzeća Presečki grupa d.o.o.	39
5.1.3. Vertikalna i horizontalna analiza bilance poduzeća Čazmatrans - Nova d.o.o.....	46
5.2. Vertikalna i horizontalna analiza računa dobiti i gubitka odabranih poduzeća	53
5.2.1. Vertikalna i horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Croatia Bus d.o.o. .	53
5.2.2. Vertikalna i horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Presečki grupa d.o.o.	60
5.2.3. Vertikalna i horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Čazmatrans – Nova d.o.o.....	66

5.3. Analiza poslovanja odabranih poduzeća primjenom financijskih pokazatelja	73
6. ZAKLJUČAK	84
LITERATURA	86
POPIS SLIKA	90
POPIS GRAFIKONA	91
POPIS TABLICA	92
ŽIVOTOPIS	93
PRILOZI	94

1. UVOD

Iz godine u godinu sve je manje putnika koji koriste autobusni prijevoz, i to najviše zbog promjene načina života. Mladi ljudi danas rano započnu voziti automobile, velik broj kućanstava posjeduje više automobila, rađa se manje djece pa se samim time smanjuje broj putnika kojima je potreban prijevoz do škole i fakulteta, s rastom cijena goriva s godinama se povećava i cijena karata. Uz ovakvu situaciju stanje se dodatno zakompliciralo 2020. godine, kada je svijet zahvatila epidemija bolesti COVID-19 koja je uzrokovana pojavom virusa SARS - CoV-2. Bolest se prvi put pojavila u Kini i nastavila se širiti cijelim svijetom. Ona je uzrok nove krize koja je zahvatila cijelo svjetsko, pa tako i hrvatsko gospodarstvo. Njezinom pojavom na početku je najviše bio pogođen turizam i ostale uslužne djelatnosti. Autobusni prijevoz je tada neko vrijeme bio zabranjen, a kasnije se održavao u otežanim uvjetima, odnosno uz određena ograničenja.

1.1. Predmet i ciljevi rada

Predmet istraživanja ovog rada jest analiza financijskih izvještaja odabranih poduzeća koja obavljaju djelatnost autobusnog prijevoza u Hrvatskoj, čime je dobiven uvid u kretanje poslovanja prijevoznika iz godine u godinu, s naglaskom na 2020. godinu. Ciljevi diplomskog rada su: objasniti najvažnije karakteristike cestovnog prometa i autobusnog prijevoza, istražiti utjecaj pandemije na gospodarstvo i uslužne djelatnosti, utvrditi utjecaj pandemije na sigurnost i uspješnost poduzeća koja obavljaju djelatnost autobusnog prijevoza, odnosno usporediti kako su odabrana poduzeća poslovala prije i u godini koju je obilježila pandemija te objasniti svrhu ključnih instrumenata i postupaka u provedbi analize financijskih izvještaja.

1.2. Metode istraživanja i izvori podataka

Analiza financijskih izvještaja odabranih poduzeća provedena je na temelju godišnjih financijskih izvještaja koji su javno objavljeni i dostupni na stanicama FINA-e. U analizu je uključeno pet razdoblja, odnosno posljednjih pet godina poslovanja poduzeća za koje su dostupni izvještaji. Prilikom pisanja ovog rada korištena je induktivna metoda, deduktivna metoda, metoda analize, kompilacije, deskripcije i klasifikacije. Kao izvor potrebnih podataka i informacija za izradu ovog rada i provedbu analize korištena je stručna literatura, knjige, znanstveni članci, zakoni i pravilnici.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad je podijeljen na šest poglavlja. U uvodnom dijelu predstavljena je tema, odnosno predmet i ciljevi rada, izvori podataka i opisana je struktura rada po poglavljima. U drugom poglavlju istaknute su neke specifičnosti i osnovne karakteristike cestovnog prometa i poduzeća koja obavljaju djelatnost autobusnog prijevoza. Također, u sklopu ovog poglavlja predstavljena su poduzeća koja su predmet provedene analize. Nadalje, u idućem poglavlju, napravljen je osvrt na bolest COVID-19, njezine temeljne karakteristike, kao i na utjecaj pandemije na gospodarstvo i uslužne djelatnosti u Hrvatskoj. U četvrtom poglavlju predstavljen je teorijski okvir analize financijskih izvještaja, odnosno u ovom dijelu rada pisano je o temeljnim financijskim izvještajima koji pružaju informacije o sigurnosti i uspješnosti poslovanja nekog poduzeća, kao i o ključnim instrumentima i postupcima koji se koriste prilikom analize financijskih izvještaja. Glavni dio rada je peto poglavlje, koje je ujedno i najopsežnije poglavlje. U njemu je provedena sama analiza financijskih izvještaja odabranih poduzeća pomoću vertikalne i horizontalne analize bilance i računa dobiti i gubitka te pomoću financijskih pokazatelja. U zadnjem dijelu rada, odnosno u šestom poglavlju, izneseni su glavni zaključci rada o tome je li i kako je pandemija bolesti COVID-19 utjecala na sigurnost i uspješnost poslovanja promatranih poduzeća.

2. TEMELJNE KARAKTERISTIKE DJELATNOSTI AUTOBUSNOG PRIJEVOZA

Od pojave prvih ljudi, promet, koji se odnosi na kretanje, odnosno prijevoz osoba i dobara, kao i na prijenos podataka i informacija od nekog polazišta do odredišta, ima važnu ulogu u ljudskim životima.¹ Prometnim sustavom kao skupom transportnih sustava na nekom određenom području poboljšava se kvaliteta života ljudi. Njime se, osim zadovoljenja putničke potražnje i postizanja normalnog funkcioniranja ljudi, utječe i na njihov ukupan razvitak. S obzirom na vrstu prijevoznog sredstva i okruženja, prometni sustav dijeli se na transport u zraku, transport na kopnu te na transport na vodi.² U nastavku ovog poglavlja napravljen je osvrt na jedan dio kopnenog transporta, odnosno na cestovni transport i autobusni prijevoz.

2.1. Definiranje i specifičnosti cestovnog prometa, autobusnog prijevoza i prijevoznika koji obavljaju djelatnost autobusnog prijevoza

Cestovni promet, odnosno cestovni prometni sustav može se definirati kao organizirano kretanje prijevoznih sredstava po mreži cestovnih putova.³ On je fundamentalni sustav u globalnom prometnom sustavu, a kao njegove najvažnije odrednice mogu se izdvojiti korisnici usluga, zaposlenici u prometnom sustavu, transportna i prijevozna sredstva, transportni uređaji te cestovna infrastruktura.⁴ Prometni sustav u Hrvatskoj danas je među razvijenijim u Europskoj Uniji. Javne ceste, prema Odluci o razvrstavanju javnih cesta (NN 18/2021), imaju ukupnu duljinu od 26550,46 kilometara, od čega duljina autocesta iznosi 1422,97 km, duljina državnih cesta 7307,63 km, županijskih cesta 9371,91 km, a na duljinu lokalnih cesta otpada 8447,96 km.⁵ Podsustavi u

¹ Anžek, M., Gold, H. i Pavlin, S. (2018). *Portal hrvatske tehničke baštine: Promet* [online]. Hrvatska tehnička enciklopedija. Dostupno na: <https://tehnika.lzmk.hr/promet/> [19. travnja 2022.]

² Rajsman, M. (2017) *Tehnologija prijevoza putnika u cestovnom prometu*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet prometnih znanosti, str. 1-2.

³ Feletar, P. i Hozjan, D. (2018). *Portal hrvatske tehničke baštine: Cestovni promet* [online]. Hrvatska tehnička enciklopedija. Dostupno na: [cestovni promet | Hrvatska tehnička enciklopedija \(lzmk.hr\)](https://tehnika.lzmk.hr/cestovni-promet/) [19. travnja 2022.]

⁴ Rajsman, M. (2017) *Tehnologija prijevoza putnika u cestovnom prometu*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet prometnih znanosti, str. 3 i 14.

⁵ Narodne novine (2021) *Odluka o razvrstavanju javnih cesta*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 18/21. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2021_02_18_429.html. [19. travnja 2022.]

sustavu prijevoza putnika u cestovnom prometu su javni cestovni linijski prijevoz putnika u gradskom prometu, prigradskom prometu, međugradskom prometu i turističkom prometu.⁶

Prethodnik autobusa bio je omnibus, odnosno putnička kola s konjskom zapregom. Ono što je specifično za njih jest da su oni obavljali prvi javni linijski prijevoz putnika, odnosno prijevoz se odvijao na određenim linijama, po određenoj cijeni i utvrđenom voznom redu. Stalni linijski prijevoz kočijama uspostavljen je u Parizu u 19. stoljeću. U Hrvatskoj se prvi omnibus pojavio 1844. godine u Zagrebu, a njihovo djelovanje prestalo je početkom 20. stoljeća. U Hrvatskoj je uspostava prvih autobusnih linija započela prije Prvog svjetskog rata, no samo kao dopuna željezničkom prometu. Tu sporednu ulogu prijevoz autobusima je zadržao sve do šezdesetih godina prošlog stoljeća, kada je doživio svoj procvat. Ljudi su počeli sve više koristiti autobuse kao glavno prijevozno sredstvo do škole, posla i slično, broj registriranih autobusa se drastično povećao, linije su postale razvijenije i pravilnije i pokrivale su cijelu Hrvatsku.⁷ Danas je autobusni prijevoz jedan od najčešćih i najrazvijenijih oblika prijevoza putnika. Proučavanjem ove vrste prijevoza kao njegove prednosti izdvajaju se pristupačnost cijena, povezanost udaljenih mjesta te redovitost, dok se neudobnost tijekom dužih putovanja i ovisnost točnosti o općenitoj situaciji u prometu smatraju njegovim nedostacima.⁸ U Hrvatskoj danas ima više od 84 autobusnih prijevoznika koji obavljaju gradski, međugradski, međuzupanijski i međunarodni prijevoz putnika. Osim toga, neki od njih nude i druge usluge kao što je prijevoz do i od zračne luke, najam autobusa, organizirana autobusna putovanja i slično.⁹

⁶ Rajsman, M. (2017) *Tehnologija prijevoza putnika u cestovnom prometu*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet prometnih znanosti, str. 16-19.

⁷ Jović, I. et al. (2017) *Portal hrvatske tehničke baštine: Autobusni prijevoz* [online]. Hrvatska tehnička enciklopedija. Dostupno na: [autobusni prijevoz | Hrvatska tehnička enciklopedija \(lzmk.hr\)](https://hrcaak.srce.hr/241268) [20. travnja 2022.]

⁸ Guštin, M. (2020). Prava putnika u autobusnom prijevozu, *Paragraf*, 4 (1), str. 135-161. Preuzeto s: <https://hrcaak.srce.hr/241268> [20. travnja 2022.]

⁹ *Hrvatska autobusom*. [online]. Getbybus.com: Get By Aps. Dostupno na: <https://getbybus.com/hr/drzava/hrvatska> [20. travnja 2022.]

Prema Direktivi vijeća (96/53/EZ) autobus je definiran kao vozilo koje ima više od devet sjedala, koje je konstruirano i opremljeno za prijevoz putnika i njegove prtljage, a može imati jedan ili dva kata i može vući prikolicu za prtljagu. Zglobni autobus definiran je kao autobus koji se sastoji od dva čvrsta dijela koja su povezana jednim zglobnim dijelom. Naziv „autobus“ nastao je spajanjem riječi automobil i omnibus.¹⁰

Postoje različite podjele autobusa, a u sklopu ovog poglavlja definirane su podjele prema duljini relacije i prema kapacitetu. Prema duljini njihove transportne relacije oni se dijele na gradske, prigradske, međugradske i turističke autobuse. Gradski autobus je namijenjen za prijevoz na kratkim relacijama, odnosno za linijski prijevoz putnika unutar nekog grada. Njega osim sjedećih mjesta obilježava i velik broj stajaćih mjesta za putnike, dok je prigradski autobus namijenjen za nešto duže relacije i većinom je potrebno da su njegova mjesta sjedeća. Kod autobusa međugradskog tipa relacije su znatno duže, mjesta za putnike su isključivo sjedeća, a uz to moraju biti ispunjene i razne druge pogodnosti koje olakšavaju putovanje, kao što su uređaji za klimatizaciju, audio i videouređaji, smještaj za prtljagu i slično. Turistički autobusi danas su visoko opremljeni autobusi s raznim pogodnostima koje putnici mogu uživati prilikom nekog putovanja. Prije su ovu vrstu prijevoza obavljali međugradski autobusi, no danas, zbog porasta i životnog standarda i općenito promjena u načinu života i razvitka tehnologije, turistički autobusi imaju drugačiji način opreme. Osim uređaja za klimatizaciju i videouređaja, u ovakvom tipu autobusa može se pronaći i priručna kuhinja, ležajevi, sanitarni čvor, stolovi i slično, što putovanje i udobnost putnika podiže na jednu višu razinu. Prema kapacitetu razlikuju se minibusovi, midibusovi, odnosno busovi srednjeg kapaciteta, standardni te katni i zglobni busovi. Minibus je autobus najmanjeg kapaciteta koji se većinom koristi u gradskom prometu, gdje osim najviše 17 sjedećih mjesta, na raspolaganju stoji i do 40 stajaćih mjesta. Na dužim relacijama gdje nisu dozvoljena stajaća mjesta za putnike, broj sjedećih mjesta iznosi 16 do 20 sjedala. Standardni busovi koriste se u javnom linijskom prijevozu, turističkom prometu, kao i u prijevozu za vlastite potrebe. Njihov kapacitet sjedećih mjesta je od 50 do 80 sjedala. Katni i zglobni busovi imaju vrlo

¹⁰ Vijeće Europske Unije. (25. srpnja 1996). Direktiva Vijeća 96/53/EZ o utvrđivanju najvećih dopuštenih dimenzija u unutarnjem i međunarodnom prometu te najveće dopuštene mase u međunarodnom prometu za određena cestovna vozila koja prometuju unutar Zajednice. Službeni list Europske Unije. Dostupno na: [EUR-Lex - 31996L0053 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#). [20. travnja 2022.]

veliki kapacitet, s tim da je katni autobus najviše, a zglobni autobus najdulje cestovno putničko prijevozno sredstvo.¹¹

Prema Pravilniku o posebnim uvjetima za vozila kojima se obavlja javni cestovni prijevoz i prijevoz za vlastite potrebe (NN 50/2018), postoje uvjeti koje autobusi za javni prijevoz putnika moraju zadovoljiti. Takvi autobusi moraju imati označeno ime, prezime i prebivalište obrtnika te naziv, sjedište i OIB prijevoznika, odnosno društva koje obavlja prijevoz. Također, osim što unutrašnjost vozila kojim se obavlja prijevoz mora biti čista i neoštećena, prijevoznik unutar iste mora imati i adekvatni pribor za čišćenje tog prostora. Također je propisano i posjedovanje ispravnog uređaja kojim se zagrijava ili prozračuje vozilo. Vanjska površina ne smije biti oštećena ili u slučaju oštećenja to mora biti uredno sanirano. Svi znakovi obavijesti poput „ULAZ“, „IZLAZ“ i slično moraju biti izloženi unutar vozila. U članku 8. ovog Pravilnika također se naglašava kako svi oni autobusi koji obavljaju javni ili posebni linijski prijevoz, povremeni ili shuttle prijevoz moraju na svom vjetrobranskom staklu naznačiti polazno i dolazno stajalište/ autobusni kolodvor, najmanje jedno usputno stajalište te ovisno o vrsti navedenih oblika prijevoza, naznaku o kakvom se obliku prijevoza radi. Također, unutar vozila mora biti naglašeno koliko vozilo ima stajaćih i sjedećih mjesta te svako od njih mora biti numerirano. Osim ovih pravila koja su određena ovim Pravilnikom, autobusi moraju ispunjavati i različite druge propise kao što se tehnički uvjeti za vozila u prometu na cestama i slično.¹²

Autobusni pravac trebao bi izbjegavati sporedne ulice i mjesta. Poželjno bi bilo da je on ravan, direktan te da prolazi pokraj nekih važnih objekata, kao što je centar mjesta, škola, crkva, bolnica, trgovački centar i slično. S druge strane, kod mjesta koja nemaju veliku gustoću naseljenosti, linije autobusnog prometa su kružno usmjerene.¹³

¹¹ Rajsman, M. (2017) *Tehnologija prijevoza putnika u cestovnom prometu*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet prometnih znanosti, str. 51-58.

¹² Narodne novine (2018) *Pravilnik o posebnim uvjetima za vozila kojima se obavlja javni cestovni prijevoz i prijevoz za vlastite potrebe*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 50/18. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_06_50_998.html. [21. travnja 2022.]

¹³ Brčić D., Ševrović M. (2012). *Logistika prijevoza putnika*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet prometnih znanosti, str. 71.

Glavna djelatnost poduzeća koja su uzeta u analizu ovog rada je cestovni linijski prijevoz putnika u unutarnjem i međunarodnom prometu. Unutarnji promet odnosi se na županijski, međužupanijski i međugradski prijevoz i on je najvažniji kod poslovanja promatranih poduzeća. Prema Zakonu o prijevozu u cestovnom prometu (NN 82/ 2013) javni linijski prijevoz putnika obavlja se na određenim relacijama, po unaprijed utvrđenom redu, cijeni i prijevoznim uvjetima. Kod međužupanijskih i županijskih linija, javni linijski prijevoz, koji se obavlja isključivo autobusima, može biti izvršen kao putnički, ekspresni ili direktni linijski prijevoz i za njegovo obavljanje je potrebna određena dozvola, ili može biti obavljen kao lokalni linijski prijevoz putnika.¹⁴

Prema Zakonu o obveznim odnosima (NN 35/05) prijevoznik je osoba koja obavlja prijevoz za određenu naknadu. Ugovorom o prijevozu koji se sklapa između prijevoznika i putnika, prijevoznik se obvezuje prevesti neku osobu ili stvar na neko određeno mjesto, za što mu putnik plaća određenu naknadu.¹⁵ Kako je određeno Zakonom o prijevozu u cestovnom prometu (NN 82/2013), upis u sudski, odnosno obrtni registar i posjedovanje licencije, osnovni su uvjeti koje neka fizička ili pravna osoba mora zadovoljiti da bi mogla obavljati javni, cestovni prijevoz putnika. Licencija se može dobiti zadovoljenjem određenih uvjeta, koji uključuju dobar ugled i financijsku sposobnost pravne ili fizičke osobe, stručnu osposobljenost te posjedovanje minimalno jednog motornog vozila za potrebe prijevoza. Prijevoznik u sklopu ovog Zakona ima propisane određene obveze koje mora ispuniti i poštovati kako bi mogao obavljati ovu vrstu usluga. Usluge prijevoznika moraju biti pružene svim korisnicima i za sve vrijede ista pravila. Pružanje usluge mora se započeti najkasnije 30 dana od dana kada je prijevoznik dobio dozvolu. Također, prijevoznik mora donijeti cjenik i za sve korisnike ta cijena mora biti jednaka. Usluga javnog, linijskog prijevoza mora se provoditi kako je propisano Zakonom, u skladu sa cijenom, voznim redom i drugim propisanim uvjetima. Svakom putniku potrebno je omogućiti nabavljanje vozne karte te se pobrinuti da se prijevoz obavlja na siguran način i redovito. Dozvola mora biti prisutna u vozilu tijekom obavljanja usluge, a u slučaju da prijevoznik prestaje obavljati uslugu prijevoza

¹⁴ Narodne novine (2013) *Zakon o prijevozu u cestovnom prometu*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 82/13. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_82_1732.html. [21. travnja 2022.]

¹⁵ Narodne novine (2005) *Zakon o obveznim odnosima*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 35/05. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2005_03_35_707.html. [22. travnja 2022.]

ili postoje neke promjene na linijama, prijevoznik mora o tome obavijestiti korisnike usluga javnim putem.¹⁶

2.2. Opće informacije i obilježja poduzeća odabranih za analizu poslovanja

U drugom dijelu rada provedena je analiza poduzeća Croatia Bus d.o.o., Presečki grupa d.o.o te Čazmatrans-Nova d.o.o. U nastavku ovog poglavlja slijede neke opće informacije o ovim prijevoznicima i načinu na koji oni obavljaju svoje usluge prijevoza.

Poduzeće Croatia Bus d.o.o. jedna je od tvrtki koje se nalaze u grupi Globtour Međugorje. Osnovano je pod imenom Panoramabus d.o.o. 23. studenog 1990. godine, a promjena imena u Croatia Bus d.o.o. uslijedila je 2014. godine, nakon što je 2013. između poduzeća Croatia Bus i Panoramabus sklopljen ugovor o prodaji. Glavni direktor društva je Marta Zelenika, a sjedište društva je u Zagrebu. Poduzeće je registrirano za obavljanje više djelatnosti: za prijevoz putnika i tereta u unutarnjem i međunarodnom prometu, za djelatnost putničkih agencija i turoperatora, za prijevoz putnika u javnom prometu, ali i za prijevoz za vlastite potrebe. Ipak, kao fundamentalna djelatnost ovog poduzeća izdvaja se autobusni prijevoz putnika u tuzemstvu i inozemstvu. Za obavljanje svoje djelatnosti ovo društvo na raspolaganju ima više od sto autobusa. U promatranom razdoblju poslovanja poduzeća, broj zaposlenika rastao je iz godine u godinu, osim 2020. kada je taj broj smanjen. 2016. društvo je imalo zaposleno 206 ljudi, 2017. 233, 2018. 253, 2019. 273, a 2020. godine 210 zaposlenika.¹⁷

Presečki grupa d.o.o. sastoji se od jednog matičnog i dva ovisna društva, stoga su i u analizu uzeti konsolidirani financijski izvještaji za ovo društvo. Matično društvo koje nosi naziv Presečki grupa d.o.o. osnovano je 23.12. 1999. godine. Sjedište mu se nalazi u Krapini, a članovi uprave su Antun, Nada i Ivica Presečki te Jasminka Strehovec. Ovisna društva su Autobusni prijevoz d.o.o. koje je

¹⁶ Narodne novine (2013) *Zakon o prijevozu u cestovnom prometu*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 82/13. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_82_1732.html. [22. travnja 2022.]

¹⁷ Godišnji financijski izvještaji (2016. – 2020.). Zagreb: RGFI – javna objava - FINA. Dostupno na: <https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jsp> [25. travnja 2022.]; *O tvrtki*. [online]. Croatia Bus Zagreb: Croatia Bus d.o.o. Dostupno na: <https://www.croatiabus.hr/> [25. travnja 2022.]

osnovano 2015. te Varaždintours d.o.o. putnička agencija koja je osnovana 2006. godine. Ova grupa je u 100% privatnom vlasništvu. Linijski prijevoz putnika, odnosno prijevoz putnika u županijskom, međužupanijskom i međunarodnom prometu je osnovna djelatnost grupe. Osim nje tu su i druge djelatnosti. Kao najvažnija izdvaja se pružanje kolodvorskih usluga na autobusnom kolodvoru u Krapini i Zaboku, te u sklopu prometnih ureda koji se nalaze u Zagrebu, Pregradi, Zlataru i Stubičkim Toplicama. Grupa posjeduje i Stanicu za tehnički pregled vozila u sklopu koje pruža usluge tehničkog pregleda vozila. Uz ove sporedne uloge tu je još i prijevoz za vlastite potrebe, agencijska djelatnost u cestovnom prometu, pripremanje hrane u sklopu njihove pekarnice i slično. Uprava, odnosno direktor grupe u godišnjem izvješću naglašava kako se sve djelatnosti međusobno nadopunjuju te se time postiže sinergijski učinak njihova djelovanja. Društvo trenutno broji oko 220 zaposlenika te preko 140 vozila čiji kapacitet iznosi od 8 do 90 sjedala.¹⁸

Poduzeće Čazmatrans osnovano je 1949. godine pod nazivom Autosaobraćajno poduzeće. Na početku je ovo poduzeće imalo sedam djelatnika i dvije linije. 1963. mijenja svoje ime u Čazmatrans. Iz godine u godinu ono se sve više proširivalo i udruživalo s ostalim prijevoznim poduzećima te proširivalo svoj vozni park i broj linija u unutarnjem i međunarodnom prometu. Ipak, 2001. društvo je ušlo u stečaj te je njegovo poslovanje preuzeto od strane poduzeća Čazmatrans Nova d.o.o. i danas djeluje pod istim nazivom.¹⁹ Čazmatrans grupa, čije je sjedište u Čazmi, danas je na prostoru Hrvatske jedan od vodećih cestovnih prijevoznika. Kao njezina osnovna djelatnost navodi se cestovni prijevoz putnika u zemlji i inozemstvu. Za potrebe ovog rada u analizu je uzeta cijela Čazmatrans grupa sa svim društvima i u skladu s time, konsolidirani financijski izvještaji. Grupu trenutno čini 6 društava. Osim društva Čazmatrans Nova tu se nalaze i Čazmatrans Promet d.o.o., Čazmatrans Vukovar d.o.o., Čazmatrans-putnička agencija d.o.o., čiji je osnivač i vlasnik upravo Čazmatrans Nova. U grupi se još nalaze i povezana društva Autotransport Karlovac d.o.o. i Autotransport d.d. Šibenik. Do 2020. godine dio grupe bilo je i društvo Čazmatrans Dalmacija d.o.o. kao samostalno društvo, ali je te godine pripojeno društvu

¹⁸ Godišnji financijski izvještaji (2016. – 2020.). Zagreb: RGFI – javna objava - FINA. Dostupno na: <https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jsp> [25. travnja 2022.]; *O nama*. [online]. Putnički promet: Presečki grupa d.o.o. Dostupno na: <https://www.presecki.hr/promet/hr/o-nama/> [25. travnja 2022.]

¹⁹ Jović, I. et al. (2017) *Portal hrvatske tehničke baštine: Čazmatrans grupa* [online]. Hrvatska tehnička enciklopedija. Dostupno na: [Čazmatrans grupa | Hrvatska tehnička enciklopedija \(lzmk.hr\)](https://www.lzmk.hr/enciklopedija/Čazmatrans-grupa) [26. travnja 2022.]

Čazmatrans Promet d.o.o. Kroz sve promatrane godine poslovanja najveći broj zaposlenika i najveći udio u ukupnim prihodima imao je Čazmatrans Promet d.o.o., nakon koje slijedi Čazmatrans Nova d.o.o., a na posljednjem mjestu je Čazmatrans-putnička agencija d.o.o.. Grupa danas ima oko 1200 zaposlenika, a u svom voznom parku ima više od 650 autobusa. U promatranom razdoblju direktor grupe bio je Dragan Marinović.²⁰

²⁰ *O nama*, [online]. Čazmatrans: Čazmatrans grupa d.o.o. Dostupno na: <https://cazmatrans.hr/hr/> [26. travnja 2022.]; Godišnji financijski izvještaji (2016. – 2020.). Zagreb: RGFI - javna objava - FINA. Dostupno na: <https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jsp> [26. travnja 2022.]

3. COVID-19 I UTJECAJ PANDEMIJE NA GOSPODARSTVO I USLUŽNE DJELATNOSTI

Početak 2020. godine započela je globalna epidemija bolesti COVID 19. Bolest se proširila cijelim svijetom i uzrokovala različite negativne posljedice, kako za Hrvatsku, tako i za cijeli svijet. U nastavku poglavlja slijedi upoznavanje s ovom bolešću, njezinom pojavom, simptomima, ali i utjecajem na gospodarstvo i uslužne djelatnosti, kojima između ostalih pripada i cestovni prijevoz putnika.

3.1. Pojava i glavne karakteristike bolesti COVID-19

COVID 19 je respiratorna, zarazna bolest, koja je uzrokovana pojavom virusa SARS-CoV 2. Ovaj virus nova je vrsta koronavirusa koji se pojavljuju i kod životinja i kod ljudi. Neki od njih otkriveni su još u prošlom stoljeću, a zabilježena je i pojava drugih vrsta koronavirusa koji su prelazili sa životinja na čovjeka i širili se dalje. Ime potječe od latinske riječi „corona“, ili u prijevodu kruna, a dobio je ovakvo ime zbog svog oblika koji podsjeća na krunu. Pretpostavlja se da je i ova nova vrsta koronavirusa prenijeta sa životinje na čovjeka, međutim postoje i razne druge teorije o njegovom nastanku. Najčešći simptomi ove bolesti su temperatura, kašalj, umor, bolovi u tijelu, grlobolja, začepljen nos. Neki ljudi nemaju nikakve simptome, dok kod drugih ovaj virus može izazvati ozbiljne poteškoće, najčešće kod respiratornog sustava. Teži oblik ove bolesti, koji može završiti i smrtnim ishodom, najčešće dobivaju stariji ljudi i ljudi koji imaju neke kronične bolesti kao što su dijabetes, kardiovaskularne bolesti, problemi s dišnim sustavom i slično. Inkubacija, što se zapravo prema definiciji Zavoda za javno zdravstvo odnosi na neki vremenski period koji je potreban nekom uzročniku bolesti da izazove prve simptome bolesti, kod COVID-19 bolesti može trajati od 2 do 14 dana.²¹

Prvi zabilježeni slučaj zaraze koronavirusom započeo je u Kini, u gradu Wuhanu u pokrajini Huabei, u prosincu 2019. godine. U siječnju 2020. godine virus se počeo širiti u Italiju, Francusku i Njemačku i nakon toga i u ostatak svijeta. Italija je bila prva zemlja iz Europske Unije u kojoj se

²¹ *Novi koronavirus i bolest koju uzrokuje COVID-19* [online]. Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko – neretvanske županije. Dostupno na: [Novi koronavirus i bolest koju uzrokuje COVID-19 | Prevenirica zaraznih bolesti | ZZZJZDNZ.HR](https://www.zzzjzdnz.hr/) [27. travnja 2022.]

virus brzo širio i zahvatio veliki broj ljudi. Najviše su bile pogođene talijanske pokrajine Lombardija i Veneto.²² Iz Lombardije je 20. veljače u Zagreb stigao i prvi zaraženi hrvatski državljanin. Prvi slučaj zaraze dijagnosticiran je 25. veljače 2020. godine, čime je krenulo daljnje širenje virusa u Hrvatskoj.²³ Stožer civilne zaštite Republike Hrvatske je 20. veljače uveo takozvani „lockdown“, odnosno skup mjera kako bi se širenje virusa stavilo pod kontrolu. Osim što je zabranjeno kretanje osoba preko graničnih prijelaza, odjednom su bila ukinuta vjerska i javna okupljanja, sportski događaji, rad ugostiteljskih objekata i prodavaonica, obustava rada kulturnih i uslužnih djelatnosti kojima se ostvaruje blizak kontakt s ljudima i slično.²⁴ Ovo je prvi puta u povijesti da se tako neki virus iz jedne točke proširio diljem cijelog svijeta. Koronavirusom zahvaćeni su svi kontinenti, osim Antarktike, i sve zemlje, osim nekoliko njih koje su udaljene, izolirane, slabo naseljene i slično. Ovaj virus proširio se i u zemlje tropskog pojasa, isto kao i u ostale zemlje, što je neobično s obzirom na to da toplo vrijeme inače ne pogoduje širenju virusa. Najviše pogođene zemlje tada bile su Španjolska, Italija, države Beneluksa, Švicarska, Irska, Portugal, Ujedinjeno Kraljevstvo i SAD, u kojima je osim velikog broja zaraženih bio i najveći broj umrlih osoba kao posljedica zaraze koronavirusom. S druge strane, najmanje pogođene zemlje bile su slabije razvijene zemlje Azije, Afrike, Srednje Amerike, Tajland, Argentina i Venezuela, dok se Hrvatska smjestila između ove dvije skupine.²⁵

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, u cijelom svijetu je od prosinca 2019. pa do danas koronavirusom bilo zaraženo više od 515 milijuna ljudi, od čega više od 6,2 milijuna slučajeva je završilo sa smrtnim ishodom. Najviše slučajeva potvrđeno je u zemljama Europe, preko 217 milijuna, dok je najmanje potvrđeno u zemljama Afrike. Sve zemlje razvile su neke preventivne mjere kojima se želi utjecati na širenje ove bolesti, kao što su nošenje zaštitne maske,

²² Lauc, G. i Bakić, N. (2021). *Kratka povijest pandemije u Hrvatskoj* [online]. Pandemijski realizam. Dostupno na: [Povijest pandemije u Hrvatskoj - 4. val — Pandemijski realizam](#) [28. travnja 2022.]

²³ (2020). *COVID-19 – Priopćenje prvog slučaja* [online]. Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Dostupno na: <https://www.hzjz.hr/priopcenja-mediji/covid-19-priopcenje-prvog-slucaja/> [28. travnja 2022.]

²⁴ (2020). *Priopćenje za medije Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske od 19. ožujka 2020. u 10:30 sati* [online]. Ministarstvo unutarnjih poslova, Ravnateljstvo civilne zaštite. Dostupno na: <https://civilna-zastita.gov.hr/priopcenja-stozera-civilne-zastite-republike-hrvatske/2247> [28. travnja 2022.]

²⁵ Klarić, Z. (2020). Širenje koronavirusa u svijetu i hrvatski turizam. Institut za turizam. Dostupno na: <http://www.iztg.hr/hr/utjecaj-pandemije-covid-19-bolestina-turizam> [28. travnja 2022.]

održavanje određene distance između ljudi, pravilno pranje ruku i slično. Osim toga, razvijeno je i pet vrsta cjepiva koja su se počela upotrebljavati u prosincu 2020. godine: cjepivo Pfizer, koje je prvo odobreno cjepivo, zatim cjepivo Moderna, AstraZeneca, Janssen (Johnson & Johnson) te cjepivo Novavax, dok su na ispitivanju trenutno četiri nove vrste cjepiva. Do danas je primijenjeno više od 11.5 milijardi doza cjepiva u svijetu.²⁶

3.2. Utjecaj pandemije na gospodarstvo i uslužne djelatnosti

Pojava pandemije bolesti COVID-19 te brojne mjere koje su uvedene diljem svijeta s ciljem sprječavanja daljnjeg širenja virusa među ljudima, kao što su ograničenje kretanja ljudi i putovanja, zatvaranje granica, ograničavanje rada mnogih uslužnih djelatnosti i slično, imale su snažan utjecaj na cijelo svjetsko gospodarstvo i dovele ga na taj način do nove gospodarske krize. Razlikuju se tri primarna kanala putem kojih se utjecaj tih mjera raspršio globalno, a to su ponuda, potražnja i povjerenje. U vidu ponude misli se na poremećaj u opskrbnom lancu, odnosno uvoz i izvoz koji je smanjen, zatim smanjena ponuda brojnih uslužnih djelatnosti, zatvaranje tvornica i slično. S druge strane, kod potražnje se ističe značajan pad u turizmu i putovanjima ljudi te pad u pružanju zabavnog i obrazovnog sadržaja, a u smislu povjerenja misli se na određenu neizvjesnost koja vlada kod ljudi i koji zbog toga troše i ulažu manje nego što je očekivano.²⁷

Pandemija je značajno utjecala na rast nezaposlenosti. U Hrvatskoj je nezaposlenost ostvarila brži rast nego tijekom tranzicijske recesije (1998. – 1999.) i globalne financijske krize (2009. - 2014.), koje su u prethodnim godinama zahvatile Hrvatsku. Iako je pandemija službeno započela sredinom ožujka, već u istom mjesecu ostvaren je porast nezaposlenosti za 3%, a u sljedećem mjesecu čak 15%.²⁸ Tijekom 2020. godine, Hrvatska je najveću stopu nezaposlenosti imala u lipnju, kada je iznosila 8,5%. Stopa nezaposlenosti je na razini Europske Unije tijekom 2020. godine narasla za 0,8 postotnih bodova, a najveći rast od zemalja članica bilježi Španjolska. S vremenom su te

²⁶ COVID-19: istraživanja i cjepiva [online]. Europsko vijeće, Vijeće Europske Unije. Dostupno na: [Izbijanje bolesti COVID-19 prouzročene koronavirusom i odgovor EU-a - Consilium \(europa.eu\)](#) [28. travnja 2022.]

²⁷ Baldwin, R. i Mauro, B. W. D. (2020). *Economics in the Time of COVID-19*. London, UK: CEPR Press, str. 39.

²⁸ Arčabić, V. (2020). Koronakriza i što Hrvatska može naučiti iz dosadašnjih recesija. *Ekonomika politika u 2021. – Hrvatska poslije pandemije*, 28 (1), str. 21-58.

stope ostvarile lagani pad, ali važno je napomenuti kako su zemlje uvele različite mjere i potpore kako bi utjecale na zaposlenost i postojeća radna mjesta i na taj način spriječile veću krizu na tržištu rada.²⁹ Republika Hrvatska je u 2020. također uvela potporu za očuvanje radnih mjesta onim poslodavcima čija je gospodarska djelatnost narušena pandemijom. Dva od tri poduzeća koja su uzeta u analizu ovog rada koristili su potporu za očuvanje radnih mjesta koja im je značajno pomogla kako bi na kraju godine ostvarili pozitivan rezultat poslovanja. Pravo na ovu vrstu potpore ostvaruju poslodavci iz područja djelatnosti prijevoza i skladištenja, pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i pića, iz zdravstvenog turizma, radno-intenzivne djelatnosti unutar prerađivačke industrije i ostali koji imaju dokaz da je na njihovo poslovanje utjecala pandemija. Kako bi ostvarili pravo na potporu, ovi poslodavci moraju priložiti određene dokumente kojima se dokazuje utjecaj pandemije na poslovanje i potrebno je da zadovoljavaju neke određene uvjete.³⁰

Značajan pad bruto domaćeg proizvoda uzrokovan pandemijom zabilježen je kod svih najvećih svjetskih gospodarstava, osim Kine, te se procjenjuje kako je ukupno globalno gospodarstvo palo za 4,4%. Najveći udar kod svih država članica Europske Unije doživjelo je tržište usluga i turizam. Sve one ostvarile su pad BDP-a, osim Irske, a u najlošijim rezultatima prednjače Španjolska i Italija. Dok je u Hrvatskoj u prvom tromjesečju realni BDP još rastao za 0,4% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, u drugom tromjesečju BDP je ostvario najveći realni pad još od 1995., a pao je za 15,1% u odnosu na 2019. godine u istom razdoblju. U ostatku godine taj pad se smanjuje te za 2020. godinu iznosi 8%. Najveći utjecaj na takvo kretanje BDP-a imao je realni pad vrijednosti izvoza usluga, koji je u 2020. godini bio veći od 45%.³¹

²⁹ Kunji, Ž. i Stojanović, S. (2021). Pandemija COVID-19: Utjecaj na gospodarstvo i mjere za ublažavanje krize u Republici Hrvatskoj. *SKEI-MEĐUNARODNI INTERDISCIPLINARNI ČASOPIS*, 2(1), str. 16-29. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/262878> [29. travnja 2022.]

³⁰ *Program zadržavanja radnih mjesta* [online]. Hrvatski zavod za zapošljavanje. Dostupno na: <https://mjera-zrm.hzz.hr/zadrzavanje-radnih-mjesta/> [29. travnja 2022.]

³¹ Zubak, D. i Hanzel, Ž. (2020). Hrvatsko gospodarstvo 2020. godine. Hrvatska gospodarska komora. Dostupno na: <https://hgk.hr/documents/hrvatsko-gospodarstvo-2020-web6107a81e2f243.pdf> [29. travnja 2022.]; *Učinci bolesti COVID-19 na društveno – ekonomske pokazatelje: Bruto domaći proizvod* [online]. Državni zavod za statistiku. Dostupno na: https://web.dzs.hr/Hrv/Covid-19/bdp_2_q.html [29. travnja 2022.]

Turizam je jedna od najvažnijih djelatnosti za Hrvatsku, a ujedno i djelatnost koja je najsnažnije pogođena pandemijom COVID -19, kako u Hrvatskoj, tako i u svim članicama Europske Unije i na kraju krajeva u cijelom svijetu. U Hrvatskoj je više pogođen inozemni, nego domaći turizam. Ozbiljnost situacije pokazuje podatak kako je ostvaren devizni prihod od turizma te godine bio manji za više od 50% u odnosu na 2019., a najniži od 2004. u apsolutnom iznosu.³²

Prema Zakonu o uslugama (NN 80/11), usluga se definira kao svaka samostalna gospodarska djelatnost koja se obavlja za neku naknadu.³³ Uslužnim djelatnostima, između ostalih, pripada i obavljanje djelatnosti prijevoza putnika. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku može se primijetiti kako je još u veljači 2020. godine ostvaren porast prometa od uslužnih djelatnosti i na godišnjoj i na mjesečnoj razini. Uslužne djelatnosti ostvarivale su taj kontinuitet rasta još od studenog 2015. godine, što znači da je promet od ovih djelatnosti rastao neprestano 52 mjeseca uzastopno. U ožujku 2020. godine ostvaren je rekordan pad prometa uslužnih djelatnosti čemu su uzrok uvedene epidemiološke mjere za sprječavanje pandemije bolesti COVID-19. Promet u ožujku smanjio se za 14,4% u odnosu na veljaču 2020. godine, a u odnosu na ožujak 2019. godine došlo je do smanjenja od 10,5%. Najveći pad na mjesečnoj i na godišnjoj razini ostvaren je kod putničkih agencija, organizatora putovanja i ostalih rezervacijskih usluga, smještaja te kod usluga pripremanja i usluživanja hrane i pića. U travnju se situacija dodatno pogoršava te se ostvaruje pad od 25,8% u odnosu na prethodni mjesec i najveći pad na godišnjoj razini još od 2011. godine, a iznosi 33,5%. U svibnju se situacija mijenja, odnosno na mjesečnoj razini ostvaren je porast od 18% u odnosu na travanj, ali na godišnjoj razini ostvaren je pad od 21,2%. Takav razvoj situacije nastavljen je i u ostalim mjesecima tijekom 2020. godine. U lipnju je rast prometa od uslužnih djelatnosti iznosio 11,3% u odnosu na svibanj, a u ostatku godine taj rast se kretao u rasponu od 1,6% do 3,2%. Na godišnjoj razini, pad prometa pada od 21,2% u svibnju na 7,9% u studenome, a u prosincu lagano raste na 11,9%. Pad na godišnjoj razini ostvaren je kod djelatnosti koje su već

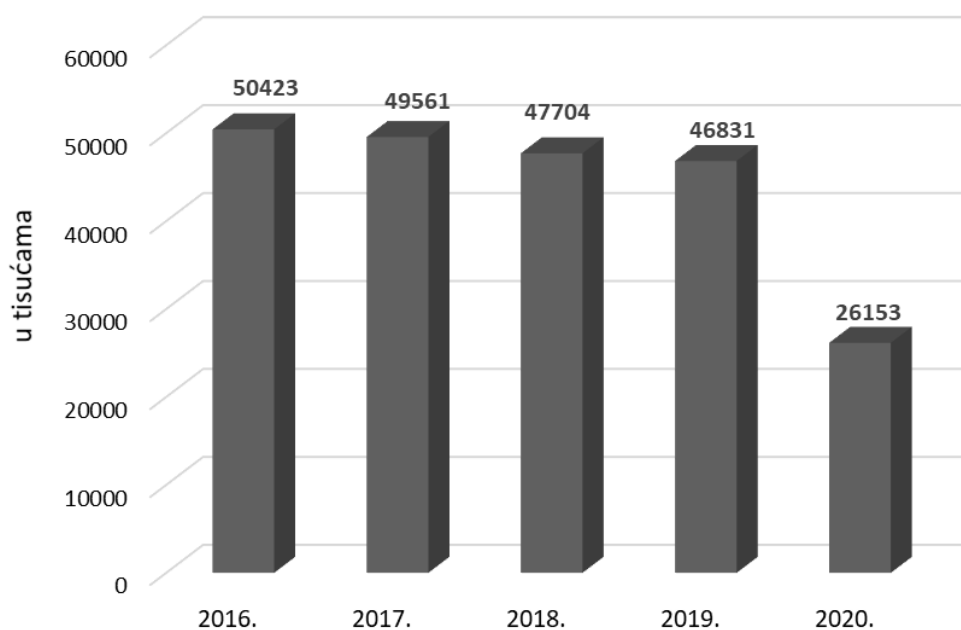
³² Zubak, D. i Hanzel, Ž. (2020). Hrvatsko gospodarstvo 2020. godine. Hrvatska gospodarska komora. Dostupno na: <https://hgk.hr/documents/hrvatsko-gospodarstvo-2020-web6107a81e2f243.pdf> [30. travnja 2022.]

³³ Narodne novine (2011) *Zakon o uslugama*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 80/11. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_07_80_1702.html. [30. travnja 2022.]

prethodno navedene kao djelatnosti kod kojih je ostvaren najveći pad u ožujku i travnju na mjesečnoj razini.³⁴

Tijekom 2020. godine je ukupno, svim vrstama prijevoza, prevezeno za 42,1% manje putnika nego prethodne godine. Najveći pad je ostvaren u zračnom prijevozu i on iznosi oko 70%. Iza njega slijedi cestovni linijski prijevoz s padom od 44,2%, na trećem mjestu je pomorski i obalni prijevoz s oko 42% i na posljednjem željeznički prijevoz, čije smanjenje iznosi nešto više od 33%. U prva tri mjeseca 2020. godine cestovnim linijskim prijevozom autobusima prevezeno je 17% manje putnika nego u istom razdoblju prethodne godine, a u drugom tromjesečju taj pad iznosio je čak 74,8%. U razdoblju od srpnja do rujna taj pad se malo smanjio, na 49,5%, dok je u zadnjem tromjesečju u godini iznosio 35,9%.³⁵

Grafikon 1: Broj putnika u cestovnom linijskom prijevozu autobusima 2016.-2020. godine

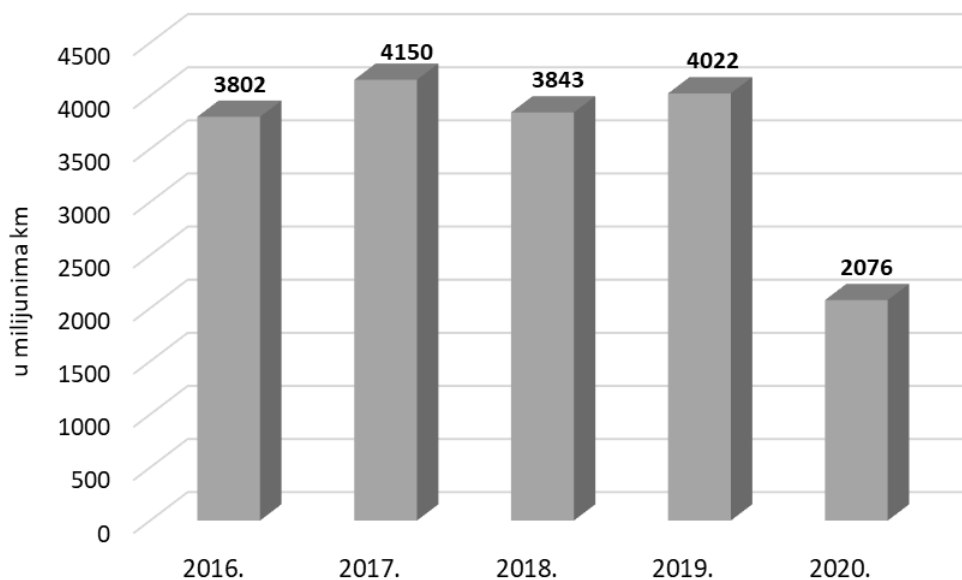
Izvor: Izrada autorice prema *Transport u 2020.* [online]. Državni zavod za statistiku. Dostupno na: <https://web.dzs.hr/arhiva.htm>.

³⁴ *Transport u 2020.* [online]. Državni zavod za statistiku. Dostupno na: <https://web.dzs.hr/arhiva.htm> [30. travnja 2022.]

³⁵ *Transport u 2020.* [online]. Državni zavod za statistiku. Dostupno na: <https://web.dzs.hr/arhiva.htm> [30. travnja 2022.]

Na grafikonima 1 i 2 prikazan je broj prevezenih putnika i ostvarenih putničkih kilometara autobusima u razdoblju od 2016. do 2020. godine. Evidentno je kako se broj putnika lagano smanjuje iz godine u godinu, dok putnički kilometri lagano fluktuiraju u prve četiri promatrane godine, međutim 2020. godine ostvaren je drastičan pad i broja putnika i putničkih kilometara kao posljedica epidemije bolesti COVID-19 i uvedenih epidemioloških mjera, koji iznosi više od 50% u odnosu na prethodne godine.

Grafikon 2: Ostvareni putnički kilometri u cestovnom linijskom prijevozu autobusima u razdoblju od 2016. do 2020. godine

Izvor: Izrada autorice prema *Transport u 2020.* [online]. Državni zavod za statistiku. Dostupno na: <https://web.dzs.hr/arhiva.htm>.

4. KONCEPTUALNI OKVIR I OSNOVNE ODREDNICE TEMELJNIH FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA I INSTRUMENATA ZA PROVEDBU NJIHOVE ANALIZE

U današnjem poslovnom svijetu prisutan je veliki broj poduzeća koja mogu biti različite veličine i koja obavljaju različite djelatnosti, od proizvodnje i prodaje dobara, pružanja usluga, financija i drugih. Osnovna svrha, odnosno krajnji cilj djelovanja svih poduzetnika je stvaranje ekonomskih vrijednosti isplaniranim usmjeravanjem resursa. Poželjno je da se ostvarenom ekonomskom vrijednosti vrate uloženi resursi i ostvari određena zarada.³⁶ Prema Zakonu o računovodstvu (NN 78/15) obavezno je da poduzetnik u skladu s određenim zakonom i propisima tijekom svog poslovanja prikuplja i sastavlja knjigovodstvene isprave, vodi poslovne knjige i sastavlja financijske izvještaje. U ovom poglavlju pažnja je usmjerena na financijske izvještaje i provedbu njihove analize.

4.1. Temeljni financijski izvještaji kao izvor informacija o financijskom položaju i uspješnosti poslovanja poduzeća

Zakonom o računovodstvu (NN 78/15) propisani su temeljni financijski izvještaji koje je poduzetnik, primjenom Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja ili Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, obavezan sastavljati i prezentirati, a to su:

1. Izvještaj o financijskom položaju ili bilanca
2. Račun dobiti i gubitka + Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti
3. Izvještaj o novčanim tokovima
4. Izvještaj o promjenama kapitala
5. Bilješke uz financijske izvještaje.

Poduzetnici se razvrstavaju na mikro, male, srednje i velike poduzetnike prema kriterijima koji su prikazani u Tablici 1. Mali i mikro poduzetnici obvezni su na kraju godine sastaviti bilancu, račun dobiti i gubitka te bilješke, dok ostali poduzetnici moraju sastavljati sve navedene izvještaje.

³⁶ Helfert, E. A. (1997) *Tehnike financijske analize*. 7. izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 6.

Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti ne moraju sastavljati poduzetnici koji prilikom sastavljanja godišnjih financijskih izvještaja primjenjuju Hrvatske standarde financijskog izvještavanja.³⁷

Tablica 1: Razvrstavanje poduzetnika prema iznosu aktive, prihoda i broju radnika

KRITERIJ RAZVRSTAVANJA	MIKRO PODUZETNICI	MALI PODUZETNICI	SREDNJI PODUZETNICI	VELIKI PODUZETNICI
UKUPNA AKTIVA	2.600.000 kn	30.000.000 kn	150.000.000 kn	> od 150.000.000 kn
PRIHOD	5.200.000 kn	60.000.000 kn	300.000.000 kn	> od 300.000.000 kn
PROSJEČAN BROJ RADNIKA	10	50	250	> od 250

Izvor: Izrada autorice prema Narodne novine (2015) *Zakon o računovodstvu*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 78/15. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_07_78_1493.html.

Bilanca, kao jedan od temeljnih financijskih izvještaja, je izvještaj koji prikazuje financijsko stanje nekog poduzeća, odnosno stanje imovine, kapitala i obveza na određen dan. Sastoji se od aktive koju čini imovina te od pasive u kojoj se nalaze kapital i obveze. Imovina predstavlja sve ono što neki poduzetnik posjeduje, dok obveze predstavljaju sve ono što on duguje. Nakon što se od imovine oduzmu sve obveze, ostaje kapital i to je dio imovine koji pripada vlasnicima. Dakle, imovina s jedne strane te obveze i kapital s druge strane, moraju uvijek biti u ravnoteži. U bilanci se evidentira samo ona imovina koja se nalazi u vlasništvu poduzeća, imovina kojoj se može izmjeriti njezina vrijednost te ona koja služi ostvarivanju buduće ekonomske koristi, odnosno ona koja se može prodati ili na neki drugi način iskoristiti u poslovnom procesu. Dvije osnovne podjele su podjela prema pojavnom obliku imovine i prema njezinoj funkciji. Prema pojavnom obliku ona može biti materijalna i nematerijalna. Materijalna imovina ima fizički, opipljivi oblik, dok ga nematerijalna imovina nema, ali ipak je korisna za izvršenje nekog poslovnog procesa. Prema funkciji imovina može biti kratkotrajna i dugotrajna. Za kratkotrajnu imovinu se pretvaranje imovine u novac očekuje u razdoblju kraćem od godine dana, dok dugotrajnoj imovini treba razdoblje duže od godine dana. Obveze i kapital predstavljaju izvore nabave imovine. Ti izvori mogu biti različiti. To mogu biti sami vlasnici poduzeća, dobavljači, odnosno neka druga poduzeća, banke i druge financijske institucije, građani i slično. Izvori imovine također kao i

³⁷ Narodne novine (2015) *Zakon o računovodstvu*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 78/15. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_07_78_1493.html. [3. svibnja 2022.]

imovina imaju određene kriterije prema kojima je moguće uraditi njihovu podjelu. Prema vlasništvu razlikuju se vlastiti izvori, odnosno kapital ili glavnica te tuđi izvori ili obveze. Obveze s obzirom na njihov rok dospijea mogu biti kratkoročne i dugoročne obveze, a kapital predstavlja trajni izvor imovine. Bilanca može biti sastavljena kao jednostrani izvještaj, u kojem se prvo upisuju pozicije aktive i nakon toga pozicije pasive te kao dvostrani izvještaj u kojem su pozicije aktive prikazane s lijeve, a pozicije pasive s desne strane. Prilikom unosa pozicija u bilancu, također se poštuju određeni kriteriji. Unos pozicija aktive ovisi o kriterijima funkcionalnosti i likvidnosti. Poštujući kriterij funkcionalnosti prvo se unose sve pozicije koje pripadaju istoj funkcionalnoj skupini, dok kriterij likvidnosti može biti rastući ili padajući. Ako je u pitanju rastuća likvidnost prvo se unose najnelikvidniji oblici imovine prema sve likvidnijima, dok je kod padajuće likvidnosti obrnuto, odnosno prvo se unose oni najlikvidniji oblici imovine. S druge strane, unos pozicija pasive vrši se prema kriteriju namjene, koji nalaže da se kratkotrajna imovina financira iz kratkoročnih, a dugotrajna iz dugoročnih i trajnih izvora te prema kriteriju ročnosti, sukladno kojem se pozicije pasive unose s obzirom na njihov rok dospijea.³⁸

Račun dobiti i gubitka prikazuje kako su se kroz neko određeno razdoblje kretali prihodi, rashodi i njihova razlika, odnosno financijski rezultat poslovanja. Najčešće se radi o razdoblju od godine dana. Za razliku od bilance koja je prozvana statičkim financijskim izvještajem budući da prikazuje stanje na određen dan, račun dobiti i gubitka, koji prikazuje koliko je neko poduzeće bilo uspješno u svom poslovanju tijekom određenog razdoblja, naziva se dinamičkim financijskim izvještajem.³⁹ Osnovni elementi računa dobiti i gubitka su prihodi i rashodi. Prihodi predstavljaju povećanje ekonomskih koristi tijekom nekog razdoblja putem povećanja imovine ili smanjenja obveza, što ima kao posljedicu povećanje glavnice, ali ne ono u svezi s uplatama vlasnika. Rashodi predstavljaju suprotno, odnosno smanjenje ekonomskih koristi u promatranom razdoblju koja nastaju smanjenjem imovine ili povećanjem obveza, što ima kao posljedicu smanjenje glavnice, ali ne one u svezi s raspodjelom glavnice. Razlikuju se poslovni i financijski prihodi i rashodi.

³⁸ Žager, K. et al. (2007) *Osnove računovodstva: Računovodstvo za neračunovođe*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 39 -52.

³⁹ Dečman, N. (2012). Financijski izvještaji kao podloga za ocjenu sigurnosti i uspješnosti poslovanja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj, *Ekonomski pregled*, 63(7-8), str. 446-467. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/86495> [4. svibnja 2022.]

Poslovni prihodi nastaju kao rezultat provedbe poslovne aktivnosti poduzeća kao što je prodaja proizvoda, pružanje usluga i slično, dok financijski prihodi nastaju kao rezultat ulaganja u financijsku imovinu prilikom čega se ostvaruju prihodi od dividendi i kamata. Poslovni rashodi isto kao i poslovni prihodi nastaju prilikom provedbe poslovne aktivnosti poduzeća, dok financijski rashodi nastaju korištenjem tuđih izvora financiranja. Prilikom priznavanja prihoda i rashoda potrebno je poštovati načelo nastanka događaja, načelo iskazivanja po bruto osnovi, također i načelo sučeljavanja prihoda i rashoda, kao i načelo opreznosti. Poštujući načelo nastanka događaja, prihodi i rashodi priznaju se u onom razdoblju kada su nastali, a ne kada je nastao stvarni primitak ili izdatak novca. Načelom opreznosti prihodi se priznaju onda kada je sigurno da će nastati, a rashodi i onda kada za njih postoji samo mogućnost nastanka, dok načelo sučeljavanja prihoda i rashoda upućuje na to da se prihodima moraju suprotstaviti pripadajući rashodi. Isto kao i kod bilance, kada se sastavlja ovaj izvještaj, potrebno je obratiti pažnju na njegov formalni izgled i strukturu prihoda i rashoda. Račun dobiti i gubitka može biti sastavljen kao jednostrani, što je i češći način sastavljanja u svijetu, ili kao dvostrani izvještaj, a postoji i više formi prema kojima se ovaj izvještaj može sastaviti.⁴⁰ Iako se račun dobiti i gubitka najčešće proučava kako bi se dobila slika o uspješnosti poslovanja nekog poduzeća, ovaj izvještaj ponekad ne odražava pravo stanje u kojem se to poduzeće nalazi. Prihodi i rashodi nisu uvijek jednaki stvarnim primicima i izdacima, stoga se ti stvarni primici i izdaci prikazuju u obliku drugog izvještaja koji je opisan u nastavku poglavlja, a riječ je o izvještaju o novčanim tokovima.

Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti namijenjen je za velika poduzeća sa složenim transakcijama te za poduzeća čiji veliki udio u strukturi ukupne imovine zauzima financijska imovina. Ovaj izvještaj se sastoji od dva dijela. Prvi dio je uobičajeni račun dobiti i gubitka na koji se nastavljaju prikazivati stavke ostale sveobuhvatne dobiti. Drugim dijelom obično su prikazani utjecaji iz vanjskog okruženja, kao što je rast cijena, pad ili rast cijena dionica na burzi i slične promjene.⁴¹

⁴⁰ Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 110-121.

⁴¹ Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 123-124.

Izvještaj o novčanim tokovima predstavlja izvještaj u kojem je prikazan obujam i struktura priljeva i odljeva novca i novčanih ekvivalenata u pripadajućem obračunskom razdoblju.⁴² Novac se odnosi na novac koji se nalazi u banci i blagajni, dok se novčani ekvivalenti odnose na kratkotrajna, visoko likvidna ulaganja koja imaju mogućnost brzog pretvaranja u novac. Osnovne elemente ovog izvještaja čine primici, izdaci i čisti, odnosno neto novčani tok koji predstavlja njihovu razliku. Primici i izdaci nastaju kao rezultat poslovnih, investicijskih i financijskih aktivnosti. Poslovne aktivnosti odnose se na obavljanje glavne djelatnosti poduzeća i smatra se da je to najkvalitetniji način ostvarivanja i pribavljanja novca u poslovanju. Investicijskim aktivnostima se dolazi do određenih promjena na dugotrajnoj imovini koje nastaju prodajom ili kupnjom neke dugotrajne imovine, davanjem kredita i zajmova, kupnjom vrijednosnih papira i sličnim aktivnostima. Financijske aktivnosti poduzeće provodi s ciljem financiranja svog poslovanja i njihovim provođenjem nastaju promjene u visini i strukturi kapitala i obveza.⁴³ Postoje dva načina na koje ovaj izvještaj može biti sastavljen, a to je direktna i indirektna metoda. Direktnom metodom prikazani su bruto novčani primici i izdaci za svaku skupinu aktivnosti, dok se kod indirektna metode neto dobit ili gubitak korigira za iznos amortizacije, promjenu nenovčanih pozicija bilance te drugih stavaka čije novčane učinke čine financijski ili investicijski tokovi.⁴⁴ Izvještaj o novčanim tokovima važan je jer se na temelju njega može saznati na što je novac poduzeća doista potrošen i kako je nabavljen, što su vrlo važne informacije o poduzeću na temelju kojih njegovi korisnici mogu donositi razne odluke.

Izvještaj o promjenama kapitala pruža informacije o promjenama nastalim na kapitalu, odnosno pruža informacije o financijskom stanju poduzetnika i pruža pomoć u razumijevanju bilance, odnosno njezinih pojedinih pozicija. Na promjene na kapitalu utječe ostvarena dobit ili gubitak poslovanja, odluke o isplati dividendi, dokapitalizaciji, dekapitalizaciji, promjena

⁴² Tintor, Ž. (2020). 'Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnijih poslovnih odluka', *Obrazovanje za poduzetništvo - E4E*, 10(1), str. 84-103.

⁴³ Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 125-127.

⁴⁴ Tintor, Ž. (2020). 'Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnijih poslovnih odluka', *Obrazovanje za poduzetništvo - E4E*, 10(1), str. 84-103

računovodstvenih politika i slično.⁴⁵ Iako ovaj izvještaj nije toliko poznat kao što je bilanca ili račun dobiti i gubitka te je kratak izvještaj, iz njega se također mogu saznati informacije koje nekim od korisnika mogu biti ključne u donošenju njihovih odluka te u donošenju zaključaka o poslovanju nekog poduzeća.

Bilješke sastavljene uz financijske izvještaje vrlo su važne, zbog čega su ih dužni sastavljati svi poduzetnici bez obzira na veličinu njihova poduzeća. One se sastavljaju kako bi se dodatno pojasnile pojedine pozicije u prethodno opisanim financijskim izvještajima, njihova struktura, vrijednost i obilježja. U bilješkama se navode informacije koje nisu vidljive izravno iz samih izvještaja, a korisne su njihovim korisnicima za bolje razumijevanje izvještaja, kao što su podaci o zaposlenima, korištenim računovodstvenim politikama, korištenim metodama amortizacije, broju i nominalnoj vrijednosti dionica i slične informacije.⁴⁶

Ministar financija propisuje strukturu i sadržaj financijskih izvještaja prema prijedlogu Odbora za standarde financijskog izvještavanja. Potpisuju ih predsjednik uprave i njezini ostali članovi ili osobe ovlaštene za njihovo zastupanje, a čuvaju se trajno u izvorniku. Financijski izvještaji obvezni su pružiti istinit i fer prikaz financijskog položaja i uspješnosti poslovanja poduzetnika.⁴⁷ Kako bi informacije pružene u financijskim izvještajima bile upotrebljive za korisnike, moraju imati određena obilježja, a to su: razumljivost, važnost, pouzdanost i usporedivost. Važno je da su te informacije razumljive i korisne korisnicima, kao i da su značajne, odnosno da izostavljanje neke informacije iz financijskih izvještaja može utjecati na donošenje ekonomskih odluka korisnika. U sklopu pouzdanosti informacija treba također zadovoljavati određene zahtjeve, a to je da je ona vjerno predočena, neutralna, razborita, potpuna i da joj je suština važnija od oblika. Pod obilježjem usporedivosti podrazumijeva se pravovremena obaviještenost korisnika o korištenim računovodstvenim politikama, njihovim promjenama i učincima. Korisnici financijskih

⁴⁵ Tintor, Ž. (2020). 'Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnijih poslovnih odluka', *Obrazovanje za poduzetništvo - E4E*, 10(1), str. 84-103

⁴⁶ Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 133-134.

⁴⁷ Narodne novine (2015) *Zakon o računovodstvu*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 78/15. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_07_78_1493.html.

izvještaja mogu se podijeliti na interne i eksterne korisnike. Pod internim korisnicima podrazumijeva se menadžment i zaposlenici poduzeća, a kao eksterni korisnici izdvojeni su investitori, kreditori, potencijalni investitori i kreditori te vladine institucije. Osim navedenih, postoji i čitav niz drugih korisnika financijskih izvještaja.⁴⁸

4.2. Ključni instrumenti i postupci u provedbi analize financijskih izvještaja

Svaka analiza koja se provodi nije sama sebi svrha, već se koristi kako bi se došlo do određenih zaključaka i kako bi pružila odgovarajuće informacije zainteresiranim korisnicima.⁴⁹ Analiza financijskih izvještaja može se definirati kao proces pretvorbe informacija i podataka iz financijskih izvještaja u upotrebljive informacije za korisnike. Informacije i podaci koji proizlaze iz te analize vrlo su važni za stvaranje podloge za daljnje upravljanje poduzećem, ali važne su i drugim korisnicima kao što su investitori, revizori i drugi korisnici koji pomoću njih donose neke važne odluke. Za provođenje analize financijskih izvještaja koriste se različita sredstva i tehnike, a uobičajeno se koriste komparativni i strukturni financijski izvještaji, analiza pomoću pokazatelja i specijalizirane analize.⁵⁰

Vertikalna analiza financijskih izvještaja provodi se pomoću strukturnih financijskih izvještaja, a kod tako pripremljenih izvještaja ističe se njihova usmjerenost na razmatranje izvora imovine poduzeća i strukture imovine poduzeća, odnosno na omjer kratkotrajne i dugotrajne imovine.⁵¹ Njezinom provedbom uočava se kretanje odnosa među pozicijama tijekom nekog razdoblja. Vertikalnom analizom je prikazan postotni udjel svake stavke nekog financijskog izvještaja u odnosu na određen zbroj, odnosno ukupan iznos.⁵² Kod bilance se sa 100% izjednačavaju aktiva i

⁴⁸ Gulin, D. et al. (2012) *Poslovno planiranje, kontrola i analiza*. 2. Izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 327-328.

⁴⁹ Tintor, Ž. (2020). 'Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnijih poslovnih odluka', *Obrazovanje za poduzetništvo - E4E*, 10(1), str. 84-103.

⁵⁰ Žager, K. et al. (2007) *Osnove računovodstva: Računovodstvo za neračunovođe*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 166-167.

⁵¹ Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 275-276.

⁵² Belak, V. (1995) *Menadžersko računovodstvo*. Zagreb: Računovodstvo, revizija i financije, RRiF-plus d.o.o., str. 96.

pasiva, a kod računa dobiti i gubitka najčešće ukupni prihodi. Podaci dobiveni na ovaj način posebno su korisni kod usporedbe poslovanja poduzeća različitih veličina, ali i kod uspoređivanja podataka poslovanja jednog poduzeća za nekoliko razdoblja u uvjetima inflacije.⁵³

Horizontalna analiza financijskih izvještaja, kao jedan od glavnih instrumenata i postupaka analize, provodi se na temelju komparativnih financijskih izvještaja. Njezinom primjenom vidljivo je kako se mijenja koja pozicija financijskog izvještaja tijekom više promatranih razdoblja, odnosno iz godine u godinu, na temelju čega se dolazi do zaključaka o sigurnosti i uspješnosti poslovanja nekog poduzeća, odnosno može se vidjeti napredak ili pogoršanje poslovanja. S obzirom na to da se ovom vrstom analize dolazi do apsolutnih i postotnih iznosa razlike između istovrsnih podataka za više promatranih godina, ona se smatra primarnim oblikom ispitivanja financijskih izvještaja.⁵⁴

Vrlo važnu ulogu u analizi financijskih izvještaja ima izračun financijskih pokazatelja. Financijski pokazatelj predstavlja omjer dviju ekonomskih veličina čijim izračunom se dolazi do informacija potrebnih za upravljanje i razvoj poduzeća. Postoji nekoliko skupina pokazatelja, a to su: pokazatelji likvidnosti, zaduženosti, aktivnosti, ekonomičnosti, profitabilnosti i pokazatelji investiranja. Pokazateljima sigurnosti poslovanja smatraju se pokazatelji likvidnosti i zaduženosti, dok se pokazateljima uspješnosti poslovanja smatraju pokazatelji ekonomičnosti, profitabilnosti i investiranja. Samo pokazatelji aktivnosti pripadaju u obje skupine, odnosno smatraju se i pokazateljima sigurnosti i uspješnosti.⁵⁵ Na slikama 1-6, koje se nalaze u nastavku ovog poglavlja, prikazane su pojedine skupine navedenih pokazatelja i formule za njihov izračun.

Za poslovanje svakog poduzeća od velike je važnosti održavanje likvidnosti koja označava sposobnost pravovremenog podmirenja dospjelih kratkoročnih obveza. Postoje četiri pokazatelja

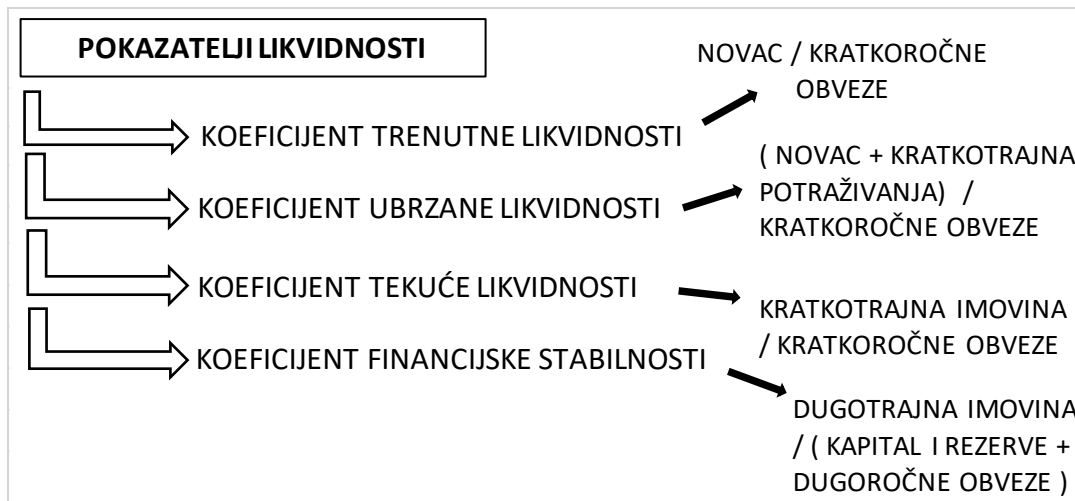
⁵³ Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 275-276.

⁵⁴ Tintor, Ž. (2020). 'Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnijih poslovnih odluka', *Obrazovanje za poduzetništvo - E4E*, 10(1), str. 84-103.

⁵⁵ Gulin, D. et al. (2012) *Poslovno planiranje, kontrola i analiza*. 2. Izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 346-347.

unutar skupine pokazatelja likvidnosti. Koeficijent trenutne likvidnosti jedan je od statičkih pokazatelja, a njegovim izračunom dolazi se do informacija koliko kratkoročnih obveza u trenutku sastavljanja bilance može podmiriti neko poduzeće. Ovaj koeficijent više se uzima u obzir u nekim kriznim situacijama, kod poduzeća koja imaju sporo obrtanje zaliha i potraživanja i slično. Koeficijentom ubrzane likvidnosti želi se doći do informacija o tome koliko je neko poduzeće sposobno da u kratkom roku podmiri svoje kratkoročne obveze. Poželjno je da je njegova vrijednost 1 ili veća od 1 jer to znači da poduzeće tada ima dovoljnu količinu novca, ali i druge brzo unovčive imovine kojom bi podmirilo svoje kratkoročne obveze. Kao najznačajniji pokazatelj likvidnosti izdvaja se pokazatelj tekuće likvidnosti koji u omjer stavlja kratkotrajnu imovinu i kratkoročne obveze prilikom čega je poželjno da imovine ima dvostruko više nego obveza s obzirom na to da takvo stanje vodi održavanju likvidnosti poduzeća.⁵⁶ Koeficijentom financijske stabilnosti utvrđuje se koliko dugoročnih izvora imovine je korišteno za financiranje dugotrajne imovine, a s obzirom na to da se prema zlatnim pravilima financiranja jedan dio kratkotrajne imovine treba financirati iz dugoročnih izvora, ovaj pokazatelj mora biti manji od 1.⁵⁷

Slika 1: Prikaz formula za izračun pokazatelja likvidnosti

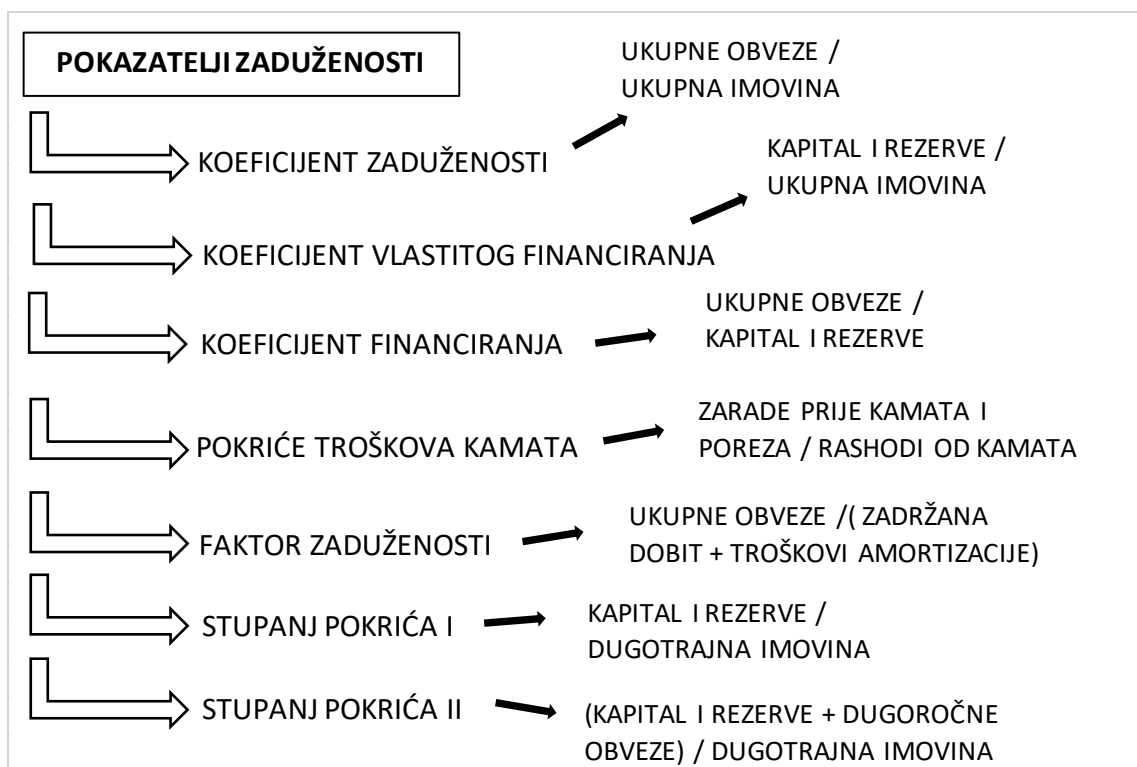
Izvor: Izrada autorice prema podacima iz Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.

⁵⁶ Žager, L. i Ježovita, A. (2017). 'Utjecaj strukture imovine poduzeća na ocjenu likvidnosti', *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, (23), str. 230-252. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/202156> [18. svibnja 2022.]

⁵⁷ Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 48.

Izračunom pokazatelja zaduženosti dolazi se do informacija koliko se neko poduzeće financira iz tuđih izvora financiranja. Statičku zaduženost predstavlja koeficijent zaduženosti, koeficijent vlastitog financiranja te koeficijent financiranja. Na temelju njih se saznaje kolika je korištenost tuđih, a kolika vlastitih izvora financiranja. S druge strane, dinamičku zaduženost predstavlja pokriće troškova kamata čijim izračunom se dolazi do spoznaje koliko puta su kamate pokriveno bruto zaradom te faktor zaduženosti, koji ukazuje na to koliko je nekom poduzeću potrebno godina da tuđe izvore financiranja zamijeni vlastitim. Stupnjevi pokrića I i II prikazuju pokrivenost dugotrajne imovine glavnicom, odnosno glavnicom i dugoročnim obvezama.⁵⁸

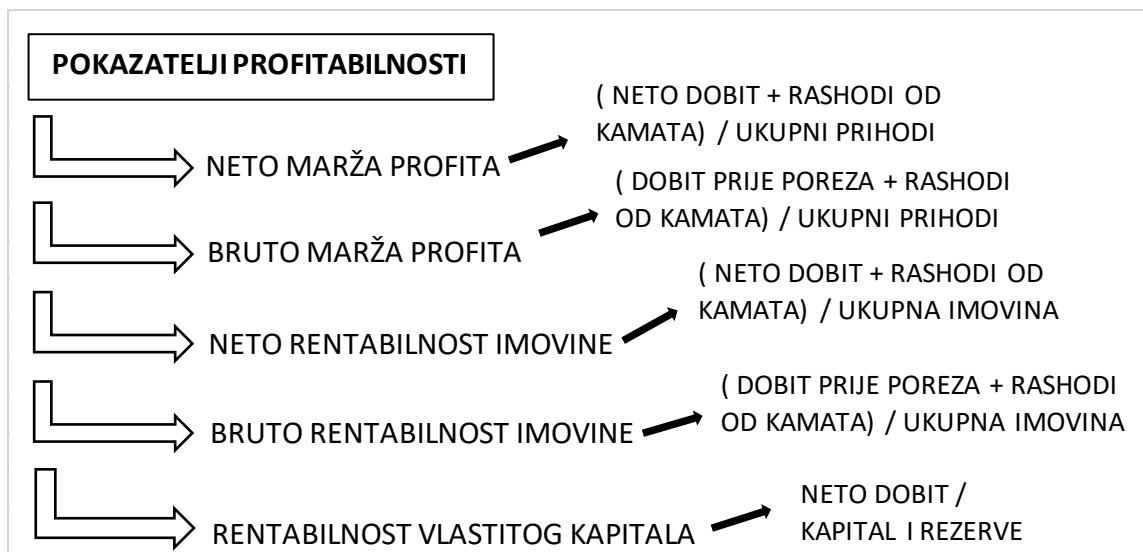
Slika 2: Prikaz formula za izračun pokazatelja zaduženosti

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.

⁵⁸ Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 48-50.

Slika 3: Prikaz formula za izračun pokazatelja profitabilnosti

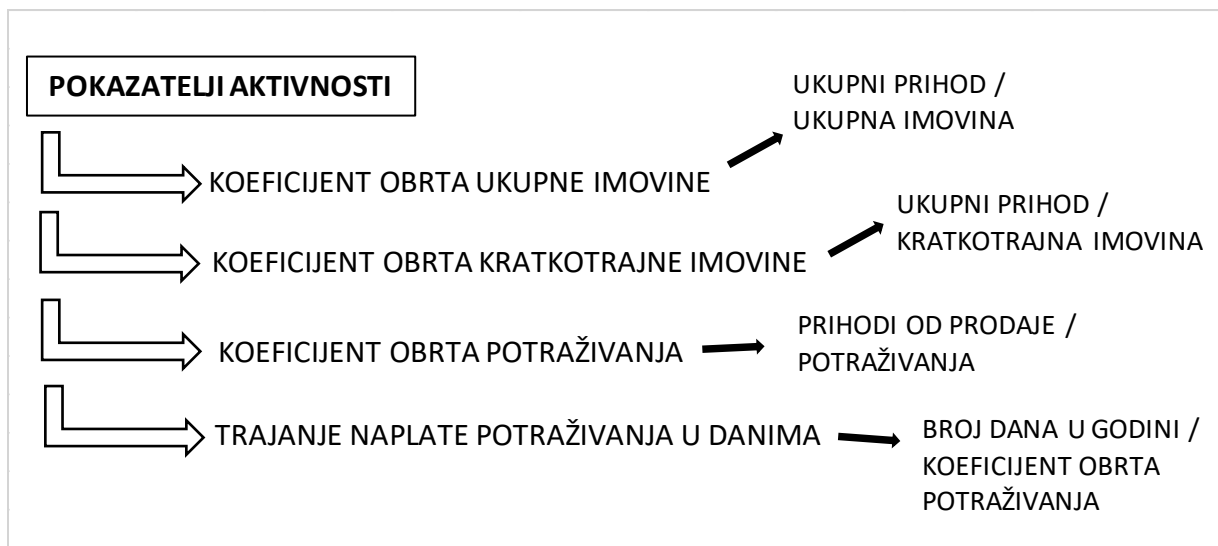
Izvor: Izrada autorice prema podacima iz Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.

Dok se pokazateljima zaduženosti dobiva informacija o stupnju zaduženosti poduzeća, izračunom pokazatelja rentabilnosti dobiva se informacija o kvaliteti tih istih izvora. Pokazatelji neto i bruto rentabilnosti imovine zajedno sa neto i bruto maržom profita te rentabilnosti vlastitog kapitala tvore skupinu pokazatelja profitabilnosti. Pokazateljima rentabilnosti imovine ukazuje se na veličinu ostvarene zarade u odnosu na angažiranu imovinu, odnosno količinu dobiti koja se stvori na jednu jedinicu uložene imovine, dok rentabilnost vlastitog kapitala prikazuje ostvareni povrat na vlastiti uloženi kapital.⁵⁹ Izračunom marže profita dolazi se do postotka prihoda koji su zadržani u poduzeću u obliku zarade uvećane za rashode od kamata. Prilikom izračuna neto marže profita porez na dobit nije uključen, a kod bruto marže profita jest.⁶⁰

⁵⁹ Ježovita, A., i Žager, L. (2014). 'Ocjena zaduženosti poduzeća pokazateljima profitabilnosti', *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, 12(1), str. 1-22. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/124753>. [23. svibnja 2022.]

⁶⁰ Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 52.

Slika 4: Prikaz formula za izračun pokazatelja aktivnosti

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.

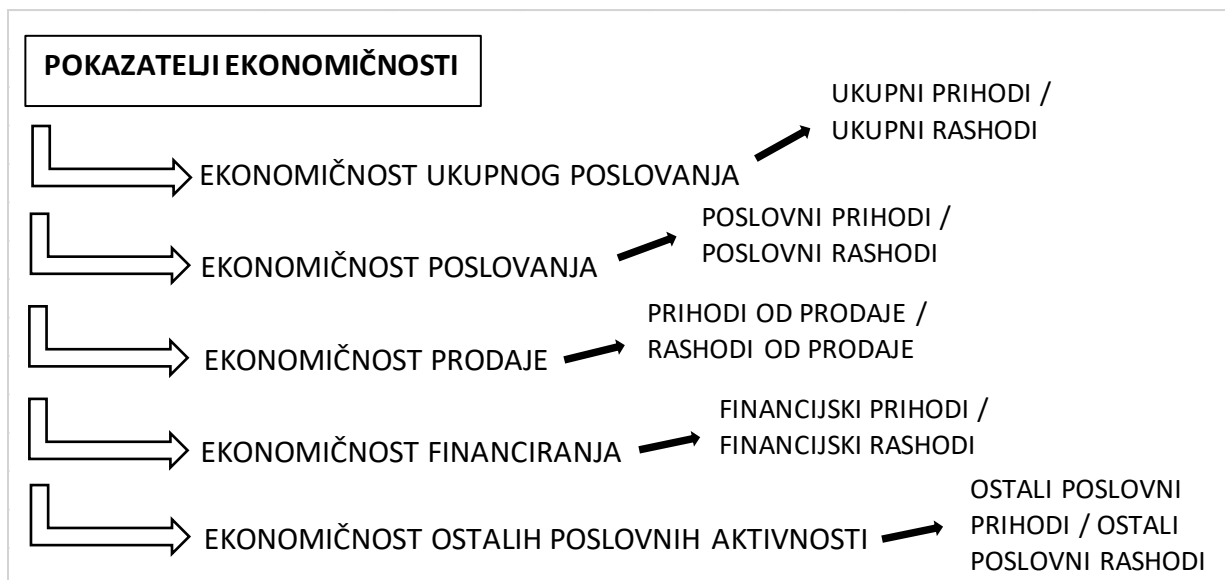
Kao što i sam naziv kaže, pokazatelji aktivnosti ukazuju na to koliko je neko poduzeće aktivno, odnosno učinkovito u upotrebi svojih resursa. Najčešće korišteni pokazatelji aktivnosti su koeficijent obrta ukupne imovine, koeficijent obrta kratkotrajne imovine, koeficijent obrta potraživanja te trajanje naplate potraživanja u danima, koji su i prikazani na slici 4. Osim navedenih, moguće je izračunati i čitav niz drugih pokazatelja, kao što je koeficijent obrta obveza, prosječno razdoblje plaćanja obveza, koeficijent utrživosti zaliha i slično. Izračunom ovih pokazatelja može se uvidjeti brzina kojom imovina cirkulira tijekom nekog poslovnog procesa.⁶¹

Izračun pokazatelja ekonomičnosti vrši se stavljanjem prihoda i rashoda u omjer, čime se dolazi do zaključka koliko jedinica prihoda se ostvaruje na jednu jedinicu rashoda. Poželjno je da taj rezultat bude što veći, a kao granična vrijednost uzima se 1. U skupini pokazatelja ekonomičnosti nalaze se pokazatelji ekonomičnosti ukupnog poslovanja, poslovanja, prodaje, financiranja i ekonomičnosti ostalih poslovnih aktivnosti.⁶²

⁶¹ Horvat Jurjec K. (2011). Analiza financijskih izvještaja pomoću financijskih pokazatelja. *Računovodstvo, revizija i financije*, str. 18-26. Dostupno na: <https://www.rrif.hr/clanak-13420/> [24. svibnja 2022.]

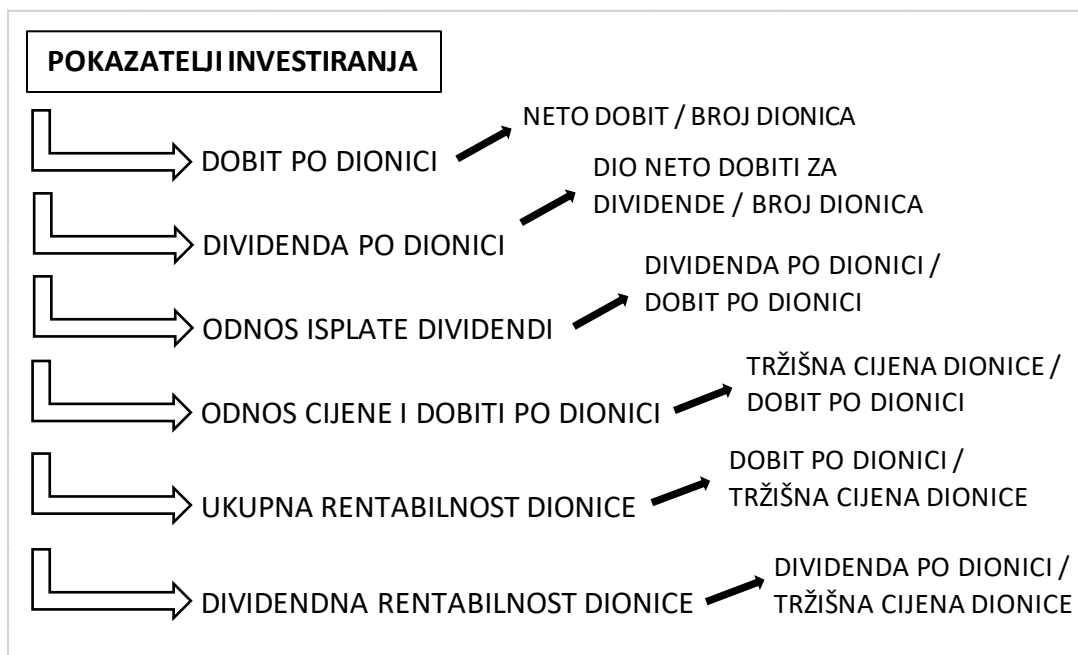
⁶² Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 51-52.

Slika 5: Prikaz formula za izračun pokazatelja ekonomičnosti

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.

Slika 6: Prikaz formula za izračun pokazatelja investiranja

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.

Posljednja skupina pokazatelja, koji su posebno interesantni investitorima, jesu pokazatelji investiranja. Njihovim izračunom dobiva se informacija o tome kolika se dobit ili dividenda može ostvariti po jednoj dionici, kakav je odnos isplate dividendi, odnosno kakav je omjer dividende i dobiti po dionici, kao i informacija o tome koliko je tržišna cijena dionice veća od dobiti po dionici. Pokazatelji rentabilnosti dionice su najvažniji pokazatelji u sklopu ove skupine. Prilikom njihovog računanja u omjer se stavlja dobit / dividenda po dionici i njezina tržišna cijena. Ukupna rentabilnost je većinom veća od dividendne rentabilnosti dionice. Na temelju izračuna ove skupine pokazatelja može se izmjeriti uspješnost i isplativost ulaganja u dionice nekog poduzeća.⁶³

⁶³ Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 55-56.

5. PROVEDBA ANALIZE FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA ODABRANIH PODUZEĆA POMOĆU TEMELJNIH INSTRUMENATA I POSTUPAKA ANALIZE FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA

U ovom poglavlju rada izvršena je vertikalna i horizontalna analiza bilance i računa dobiti i gubitka za tri odabrana poduzeća koja su prethodno opisana u drugom poglavlju ovog rada, kao i analiza provedena pomoću financijskih pokazatelja. Analiza obuhvaća razdoblje od 2016. do 2020. godine.

5.1. Vertikalna i horizontalna analiza bilance odabranih poduzeća

Vertikalnom analizom bilance promatranih poduzeća dobiven je uvid u samu strukturu aktive i pasive za svako pojedino poduzeće, pri čemu se kao baza uzima upravo ukupan iznos aktive, odnosno pasive. S druge strane, horizontalnom analizom uočava se kako su se pojedine pozicije u bilanci mijenjale kroz promatrano razdoblje, odnosno od 2016. do 2020. godine.

5.1.1. Vertikalna i horizontalna analiza bilance poduzeća Croatia Bus d.o.o.

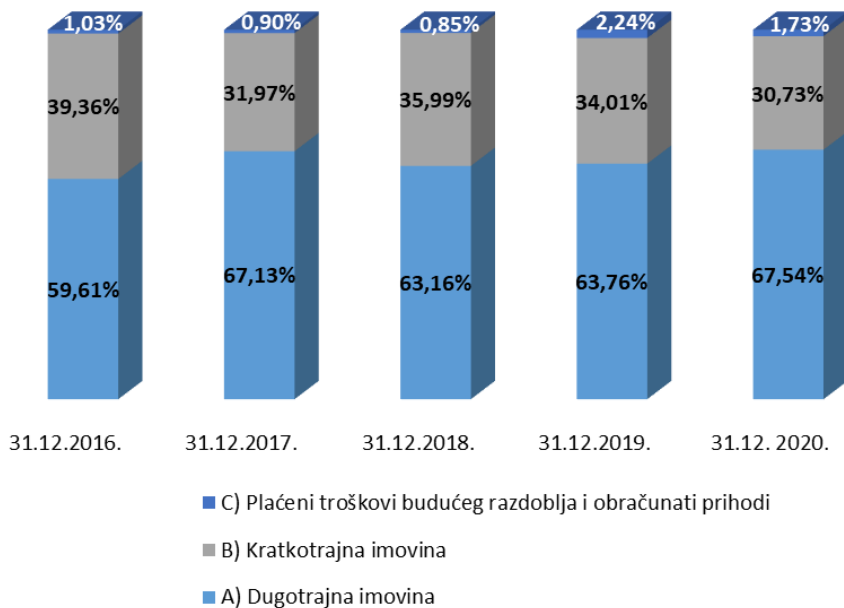
Na grafikonu 3 prikazana je struktura aktive poduzeća Croatia Bus d.o.o. za razdoblje od 2016. do 2020. godine. Kroz svih pet godina u aktivi bilance prevladava dugotrajna imovina. U 2016. godini ona zauzima oko 60% ukupne imovine, dok je u sljedećim godinama taj udio veći od 63%, a najviši je 2020. godine. Najznačajnija stavka unutar dugotrajne imovine jest materijalna imovina, a najznačajnije stavke unutar materijalne imovine jesu građevinski objekti te alati, pogonski inventar i transportna sredstva, što je i razumljivo s obzirom na to da se radi o uslužnom poduzeću koje u svom vlasništvu ima transportna sredstva, smještajne jedinice za vozače, vlastite autobusne baze, parkirališta, praonice, lakirnice i slično. Tijekom 2017., 2019. i 2020. godine najveći udio u materijalnoj imovini ima stavka građevinski objekti, i to u 2017. godini na njih otpada 31,42% ukupne imovine, u 2019. 24,48% i u 2020. godini 28,77% ukupne imovine. U 2016. sa 25,86% i u 2018. sa 25,18% tu ulogu ima stavka alati, pogonski inventar i transportna sredstva, međutim nema većih odstupanja između ove i prethodno navedene stavke. S povećanjem udjela dugotrajne imovine, udio kratkotrajne imovine u ukupnoj imovini od 2016., kada iznosi oko 40%, pada do 2020. za oko 10%. Najznačajnija stavka unutar kratkotrajne imovine su potraživanja koja se

tijekom pet promatranih godina kreću između 24 i 31% ukupne imovine. Na plaćene troškove budućeg razdoblja i obračunate prihode, koji su treća stavka ukupne imovine, otpada malen, beznačajan udio koji se u promatranom razdoblju kreće u rasponu od svega 0,85 do 2,24% ukupne imovine.

Promatrajući strukturu pasive poduzeća Croatia Bus d.o.o. tijekom pet odabranih godina, uočava se da se ovo poduzeće najvećim dijelom financira korištenjem tuđih, a manjim dijelom vlastitih izvora financiranja. 2016. godine tuđi izvori financiranja u ukupnim izvorima financiranja nose udio od oko 63%, nakon čega se iz godine u godinu taj udio povećava, sve do 2020. godine kada na tuđe izvore financiranja otpada čak oko 90%, dok na vlastite izvore otpada svega oko 10% ukupnih izvora financiranja. Udjeli kratkoročnih i dugoročnih obveza u tuđim izvorima financiranja 2017. i 2020. godine su podjednaki, dok u ostalim godinama veći dio otpada na kratkoročne izvore. 2019. godine čak više od polovice ukupnih izvora financiranja čine kratkoročne obveze. Od tuđih izvora financiranja najviše se izdvajaju obveze po kreditima, obveze za zajmove i depozite te obveze prema dobavljačima. Najmanji udio u ukupnim izvorima financiranja čini odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja koji od 2016. sa 0,5% do 2020. godine dolazi na 0%.

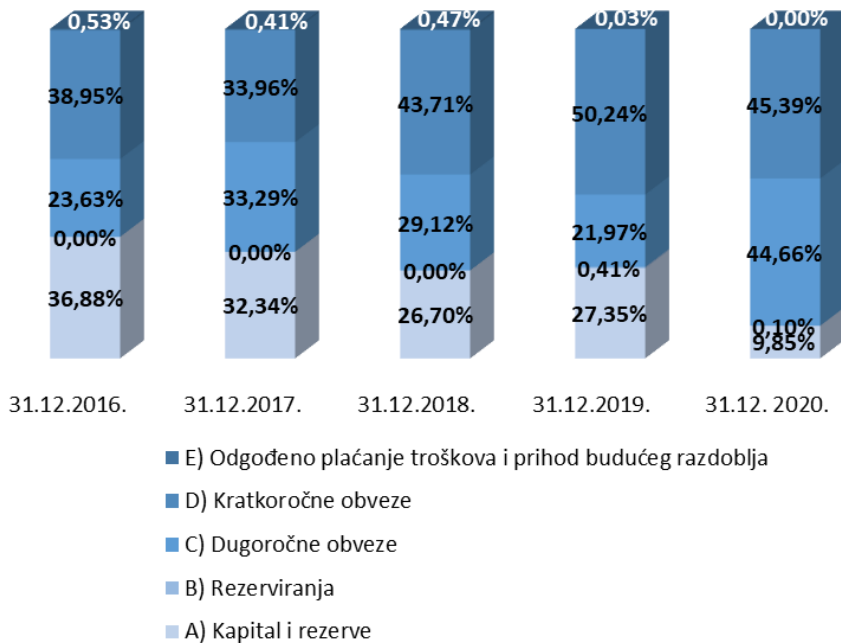
S obzirom na navedena kretanja kratkotrajne imovine i kratkoročnih obveza, odnosno smanjenje udjela kratkotrajne imovine kroz godine i povećanje udjela kratkoročnih obveza, može se zaključiti kako se likvidnost ovog poduzeća pogoršava s godinama. Jedino 2016. ovo poduzeće ostvaruje pozitivan radni kapital, dok tijekom ostalih godina ostvaruje deficit radnog kapitala, koji svoj vrhunac doživljava 2019. godine kada iznosi više od 19 milijuna kuna.

Grafikon 3: Struktura aktive poduzeća Croatia Bus d.o.o. za razdoblje od 2016. do 2020. godine

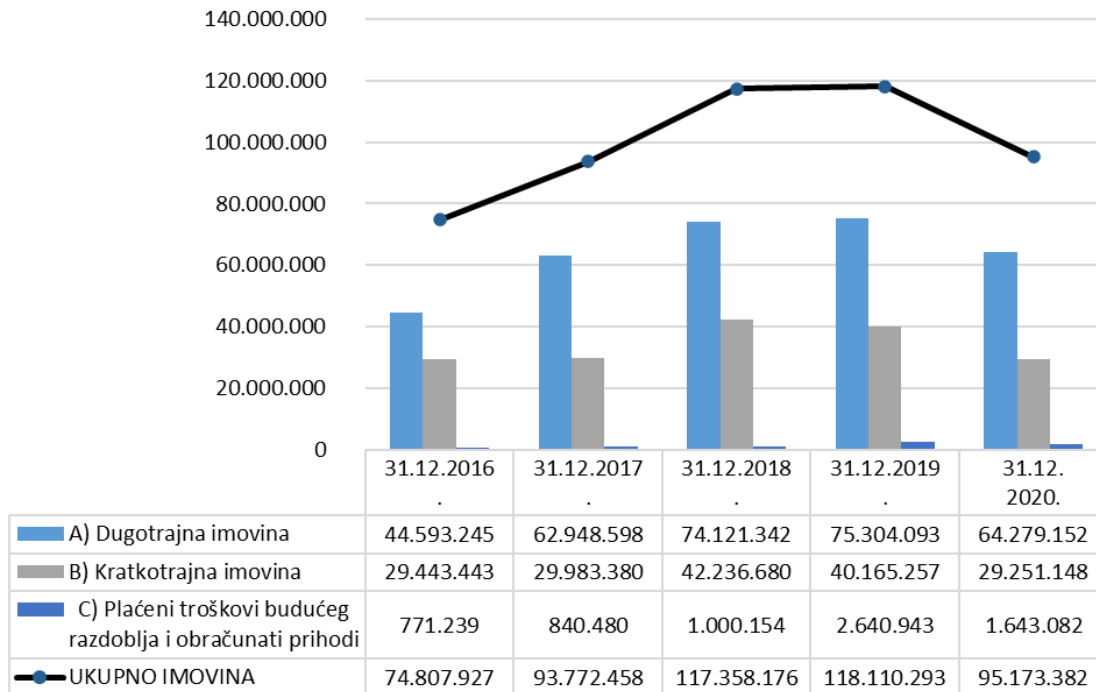
Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Croatia Bus d.o.o.

Grafikon 4: Struktura pasive poduzeća Croatia Bus d.o.o. za razdoblje od 2016. do 2020. godine

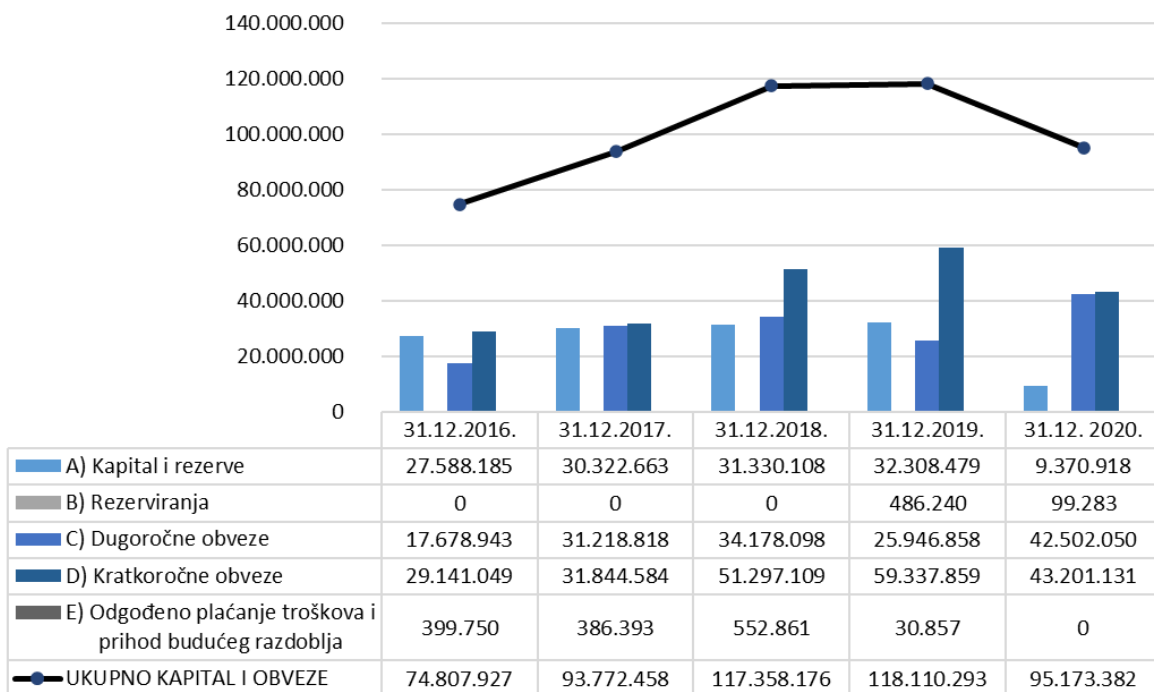
Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Croatia Bus d.o.o.

Grafikon 5: Horizontalna analiza aktive poduzeća Croatia Bus d.o.o. (iznosi u kunama)

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Croatia Bus d.o.o.

Grafikon 6: Horizontalna analiza pasive poduzeća Croatia Bus d.o.o. (iznosi u kunama)

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Croatia Bus d.o.o.

Tablica 2: Horizontalna analiza bilance poduzeća Croatia Bus d.o.o. za razdoblje 2016.-2020. g.

IMOVINA	Δ 2017./2016.	%Δ	Δ 2018./2017.	%Δ	Δ 2019./2018.	%Δ	Δ 2020./2019.	%Δ
A) Dugotrajna imovina	18.355.353	41,16%	11.172.744	17,75%	1.182.751	1,60%	-11.024.941	-14,64%
I. Nematerijalna imovina	-10.622	-40,41%	310.126	1980,12%	2.594.661	796,43%	-356.474	-12,21%
II. Materijalna imovina	18.052.728	45,65%	4.491.639	7,80%	-1.411.911	-2,27%	-9.748.399	-16,07%
1. Građevinski objekti	10.866.753	58,44%	-830.127	-2,82%	284.543	0,99%	-1.529.648	-5,29%
2. Postrojenja i oprema	-413.234	-63,71%	692.635	294,26%	-399.771	-43,08%	-410.258	-77,66%
3. Alati, pogonski inventar i transportna sredstva	8.499.209	43,94%	1.712.021	6,15%	-4.978.719	-16,85%	-9.015.772	-36,69%
4. Ostala materijalna imovina	-900.000	-93,66%	2.917.110	4790,00%	3.682.036	123,64%	1.207.279	18,13%
III. Financijska imovina	313.247	6,24%	5.418.648	101,58%	1	0,00%	0	0,00%
IV. Potraživanja	0	-	952.331	-	0	0,00%	-920.068	-96,61%
B) Kratkotrajna imovina	539.937	1,83%	12.253.300	40,87%	-2.071.423	-4,90%	-10.914.109	-27,17%
I. Zalihe	-172.744	-7,51%	-438.102	-20,60%	239.374	14,18%	-295.929	-15,35%
II. Potraživanja	257.768	1,14%	13.003.562	56,72%	1.419.935	3,95%	-11.790.534	-31,57%
1. Potraživanja od kupaca	380.953	6,67%	12.992.845	213,30%	-310.666	-1,63%	-11.500.594	-61,26%
2. Potraživanja od zaposlenika	272.923	132,21%	-116.519	-24,31%	117.685	32,44%	-34.142	-7,11%
3. Potraživanja od države	301.583	19,67%	-5.547	-0,30%	1.067.569	58,36%	-379.988	-13,12%
4. Ostala potraživanja	-697.691	-4,58%	132.783	0,91%	545.347	3,72%	124.190	0,82%
III. Financijska imovina	3.693.420	2966,36%	93.384	2,45%	-3.686.503	-94,25%	-2.289	-1,02%
IV. Novac na računu i u blagajni	-3.238.507	-74,41%	-405.544	-36,41%	-44.229	-6,25%	1.174.643	176,91%
C) Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati prihodi	69.241	8,98%	159.674	19,00%	1.640.789	164,05%	-997.861	-37,78%
UKUPNO IMOVINA	18.964.531	25,35%	23.585.718	25,15%	752.117	0,64%	-22.936.911	-19,42%
KAPITAL I OBVEZE	Δ 2017./2016.	%Δ	Δ 2018./2017.	%Δ	Δ 2019./2018.	%Δ	Δ 2020./2019.	%Δ
A) Kapital i rezerve	2.734.478	9,91%	1.007.445	3,32%	978.371	3,12%	-22.937.561	-71,00%
I. Upisani kapital	8.796.800	61,73%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
II. Kapitalne rezerve	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
III. Zadržana dobit	1.699.172	605,87%	2.734.477	138,13%	1.007.445	21,37%	978.371	17,10%
IV. Dobit tekuće godine	-7.761.494	-73,95%	-1.727.032	-63,16%	-29.074	-2,89%	-23.915.932	-2444,46%
B) Rezerviranja	0	-	0	0,00%	486.240	-	-386.957	-79,58%
C) Dugoročne obveze	13.539.875	76,59%	2.959.280	9,48%	-8.231.240	-24,08%	16.555.192	63,80%
1. Obveze po kreditima	16.383.092	150,67%	-3.729.406	-13,68%	-6.035.854	-25,65%	15.233.664	87,09%
2. Obveze za financijski leasing	-2.843.217	-41,78%	6.688.686	168,82%	-2.195.386	-20,61%	1.321.528	15,63%
D) Kratkoročne obveze	2.703.535	9,28%	19.452.525	61,09%	8.040.750	15,67%	-16.136.728	-27,19%
1. Obveze za zajmove, depozite	-7.994.683	-77,34%	735.866	31,41%	18.795.971	610,59%	-2.841.749	-12,99%
2. Obveze prema bankama i dr. financijskim institucijama	1.694.327	24,20%	20.344.345	233,99%	-6.305.477	-21,71%	-6.615.396	-29,10%
3. Obv. prema dobavljačima	6.573.789	65,33%	-4.178.003	-25,11%	-2.019.830	-16,21%	-3.910.987	-37,47%
4. Obv. prema zaposlenicima	-364.751	-30,83%	148.905	18,20%	-138.031	-14,27%	-102.112	-12,32%
5. Obv. za poreze i doprinose	129.223	26,89%	680.197	111,56%	-793.970	-61,55%	204.947	41,32%
6. Ostale kratkoročne obveze	2.665.630	3433,32%	1.721.215	62,74%	-1.497.913	-33,55%	-2.871.431	-96,79%
E) Odg. plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja	-13.357	-3,34%	166.468	43,08%	-522.004	-94,42%	-30.857	-100,00%
UKUPNO KAPITAL I OBVEZE	18.964.531	25,35%	23.585.718	25,15%	752.117	0,64%	-22.936.911	-19,42%

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Croatia Bus d.o.o.

Provedbom horizontalne analize aktive poduzeća Croatia Bus može se uočiti kako se u 2017. i 2018. godini ukupna imovina u odnosu na prethodnu godinu povećavala za oko 25%, pri čemu se najveća promjena u 2017. dogodila na dugotrajnoj imovini i ona iznosi 41,16%, a u 2018. najveća promjena zabilježena je na kratkotrajnoj imovini u obliku povećanja od otprilike 41%. Stavke koje su imale najveću promjenu unutar dugotrajne imovine 2017. godine su građevinski objekti, čija se vrijednost povećala za oko 10,8 milijuna kuna kao rezultat veće nabave kroz godinu te alati, pogonski inventar i transportna sredstva sa povećanjem od otprilike 8,5 milijuna kuna. Kratkotrajna imovina se u istoj godini povećala za samo 1,83% u odnosu na prethodnu godinu. U 2018. godini, na ukupno povećanje kratkotrajne imovine najviše je utjecalo povećanje potraživanja, koja su se povećala za otprilike 13 milijuna kuna u odnosu na prethodnu godinu. Uzrok tome je rast potraživanja od kupaca za oko 213%, koja se najvećim dijelom odnose na kupce u inozemstvu. Dugotrajna imovina u istoj godini bilježi porast za otprilike 17%, gdje se najveća promjena dogodila kod financijske imovine s povećanjem udjela u povezanim društvima u ukupnom iznosu od 5,4 milijuna kuna. Ukupna imovina nastavlja rasti i u 2019. godini, gdje s blagim povećanjem od 0,64% doseže svoj vrhunac u promatranom razdoblju i tada iznosi otprilike 118 milijuna kuna. Dugotrajna imovina ostvarila je rast za 1,60%, dok se kratkotrajna imovina smanjila za 4,90% u odnosu na 2018. godinu. Značajnije promjene dogodile su se na nematerijalnoj imovini s povećanjem od oko 796% na stavci alati, pogonski inventar i transportna sredstva te na imovini u pripremi. Povećanje na nematerijalnoj imovini odnosi se na *goodwill* koji je nastao pripajanjem društva Touring Croatia d.o.o. društvu Croatia bus 18. siječnja 2019. Iznos *goodwill*a nakon provedene amortizacije iznosi oko 2,5 milijuna kuna. Smanjenje kod alata, pogonskog inventara i transportnih sredstava iznosi otprilike 4,9 milijuna kuna, što je rezultat slabije nabave, a većeg iznosa akumulirane amortizacije za 2019. godinu. Povećanje ostale materijalne imovine od 123,64% odnosi se na povećanje imovine u pripremi ulaganjem društva u nove poslovne prostore u Komolovcu. Tijekom 2017. i 2018. ovo poduzeće je dalo pozajmicu društvu Deutsche Touring GmbH uz kamatnu stopu od 6%, dok u sljedećoj godini takvih pozajmica nema, stoga najveća promjena koja je uslijedila jest promjena kod financijske imovine sa smanjenjem od 94,25% u odnosu na prethodnu godinu.

2020. godine pod utjecajem pandemije bolesti COVID- 19 dolazi do značajnog smanjenja ukupne imovine društva koja se smanjila za 19,42% u odnosu na 2019. godinu. U toj godini sve bilančne

pozicije se smanjuju osim novca u banci i blagajni koji bilježi rast od oko 176%, međutim u ukupnoj imovini nema značajniji udio. Dugotrajna imovina bilježi smanjenje od otprilike 14, a kratkotrajna imovina otprilike 27%. Najveće smanjenje može se uočiti kod dugotrajne, materijalne imovine, konkretnije kod stavke alati, pogonski inventar i transportna sredstva s obzirom na to da u 2020. godini nije bilo nabave dugotrajne materijalne imovine, osim ulaganja u poslovne prostore u Komolovcu u sklopu imovine u pripremi, što je iznosilo oko 1,2 milijuna kuna. S druge strane, kod kratkotrajne imovine najviše su se smanjila potraživanja, i to za 31,57% u odnosu na prethodnu godinu, na što je najveći utjecaj imalo značajno smanjenje potraživanja od kupaca, koja su se od 2019., kada su iznosila 18,7 milijuna kuna, 2020. smanjila na oko 7,3 milijuna kuna.

Promjena ukupnog iznosa kapitala i obveza iz godine u godinu identična je promjeni ukupne imovine. Vlastiti izvori financiranja su se u 2017. u odnosu na 2016. godinu povećali za 9,91%. Nakon toga iz godine u godinu slijedi blagi rast od oko 3%, nakon čega u 2020. slijedi drastičan pad od oko 70%, odnosno za otprilike 22 milijuna kuna, što je uzrokovano poslovanjem društva s gubitkom. Upisani kapital se u 2017. godini povećao za oko 8,7 milijuna kuna kao posljedica reinvestiranja dobiti, nakon čega kroz ostala razdoblja ostaje isti. Iz godine u godinu raste i zadržana dobit, što je uzrokovano raspoređivanjem dijela dobiti iz prethodnog razdoblja u zadržanu dobit. Najveća promjena, odnosno povećanje na toj poziciji ostvareno je 2018. u odnosu na 2017., kada je ostvaren rast za više od 2,7 milijuna kuna. Dobit tekuće godine u 2017. u odnosu na prethodnu smanjila se za čak 7,76 milijuna kuna, nakon čega se taj trend nastavlja kroz sva promatrana razdoblja. 2020. godine ostvaruje najveći pad, a smanjila se za čak 2444,46%.

Sukladno smanjenju vlastitih izvora financiranja, tuđi izvori financiranja rastu iz godine u godinu. U 2017. godini dugoročne obveze rastu za 76,59%, i to najvećim dijelom zbog obveze po kreditima koje ostvaruju rast za 150,67%. U sljedećoj godini slijedi blagi rast istih, nakon čega u 2019. godini dolazi do smanjenja za 24,08% i društvo u toj godini ne uzima nove dugoročne kredite. U 2020. godini slijedi nagli porast za 63,80%, odnosno za čak oko 16,5 milijuna kuna. Kratkoročne obveze iz godine u godinu ostvaruju porast, sve do 2020. kada slijedi njihov pad za 27,19%. Njihov najveći skok dogodio se u 2018. godini, kada je ostvaren porast od oko 19,5 milijuna kuna, prilikom čega je najveći porast zabilježen na stavci obveza prema bankama i drugim financijskim institucijama. U 2019. godini na veliki rast kratkoročnih obveza utjecalo je povećanje obveza za kratkoročne

zajmове povezanih društava, koje su se u odnosu na prethodnu godinu povećale za 610,59%. U 2020. godini kratkoročne obveze smanjuju se za oko 27%. S ovakvim konstantnim povećanjem dugoročnih i kratkoročnih obveza te smanjenjem vlastitih izvora financiranja, može se zaključiti da poduzeće iz godine u godinu ima sve više problema s zaduženošću. Takav zaključak dokazuje i činjenica da je ovo poduzeća svake godine sposobno pokriti sve manji postotak dugotrajne imovine glavnicom i dugoročnim obvezama. Dakle, na ovakvo poslovanje poduzeća Croatia Bus nije utjecala samo pandemija, već su problemi u poslovanju vidljivi i u prethodnim godinama.

5.1.2. Vertikalna i horizontalna analiza bilance poduzeća Presečki grupa d.o.o.

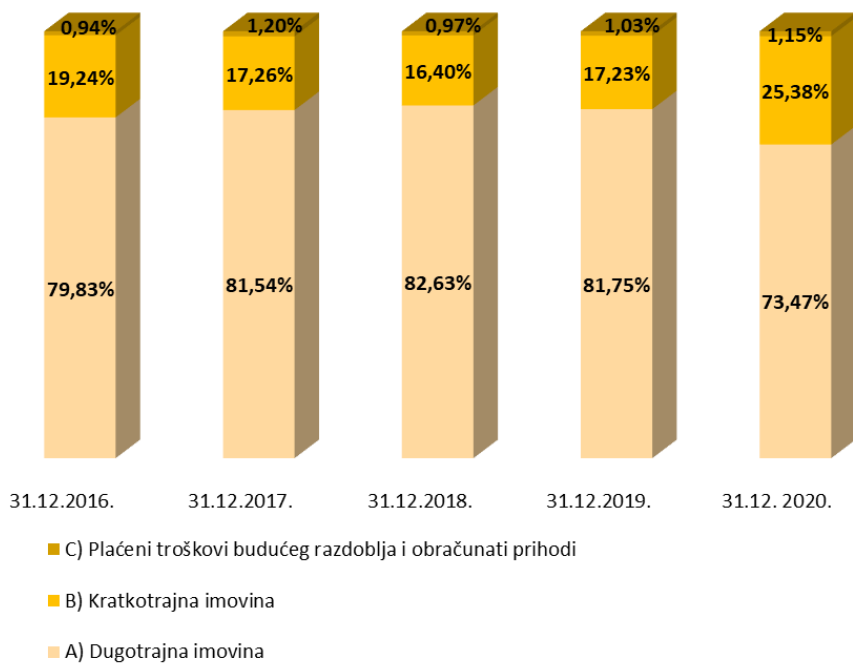
S obzirom na njegovu djelatnost, kao i kod prvog poduzeća, u aktivi bilance poduzeća Presečki grupa d.o.o. najveći dio zauzima dugotrajna imovina. U razdoblju od 2016. do 2019. godine njezin udio u ukupnoj imovini kreće se u rasponu od oko 80 do 82%. U 2020. on je nešto manji te iznosi 73,47% ukupne imovine. Gotovo cijeli udio kroz cijelo promatrano razdoblje odnosi se na dugotrajnu materijalnu imovinu. Udio nematerijalne imovine od 0,64% u 2016. smanjuje se sve do 2020. godine kada iznosi svega 0,05%, dok se financijska imovina i odgođena porezna obveza javljaju u samo dvije promatrane godine u vrlo malim, neznčajnim iznosima. Najveći udio unutar materijalne imovine nose zemljišta te alati, pogonski inventar i transportna sredstva. Alati, pogonski inventar i transportna sredstva u 2016. godini imali su udio u ukupnoj imovini od oko 26% ili u apsolutnom iznosu oko 39 milijuna kuna, dok je 2017. taj postotak bio nešto veći i iznosio je 27,88%, odnosno oko 40 milijuna kuna. Nakon toga, u sljedeće dvije godine, taj udio se smanjio na oko 23%, dok je 2020. on bio na 12,47% ukupne imovine, što ukazuje na smanjenu nabavu novih autobusa i opreme u zadnjoj promatranoj godini poslovanja. Zemljišta su u 2016. godini imala udio od 22,40%, 2017. 23,69%, 2018. 25,72%, 2019. 27,17% te u 2020. godini 30,76%, no uvidom u apsolutne iznose promatrane stavke može se uočiti kako je u 2017. taj iznos porastao za samo 0,33%, i u 2018. za 1,70% u odnosu na prethodnu godinu te se narednih tri godine nije mijenjao. Kao treća stavka s najvećim udjelom u ukupnoj imovini unutar dugotrajne imovine izdvajaju se ulaganja u nekretnine koja se od 2016. do 2020. kreću u rasponu od oko 15 do 20%.

Na kratkotrajnu imovinu u ukupnoj imovini 2016. godine otpada oko 29 milijuna kuna, 2017. oko 24,9 milijuna kuna, a 2018. i 2019. godine taj iznos se kreće oko 22 milijuna kuna. 2020. godine

kratkotrajna imovina sa 25,38% ima najveći udio od svih promatranih godina. Najveći udio unutar kratkotrajne imovine imaju potraživanja, koji se od 2016. do 2020. godine kreće od oko 10 do oko 15%. Najveći dio njih čine potraživanja od kupaca, koja su u 2016. godini imala udio od 11,47% u ukupnoj imovini, 2017. 9,11% te 2018., 2019. i 2020. oko 7%. 2020. uz njih se ističu još i potraživanja od države sa 6,12 % u ukupnoj imovini.

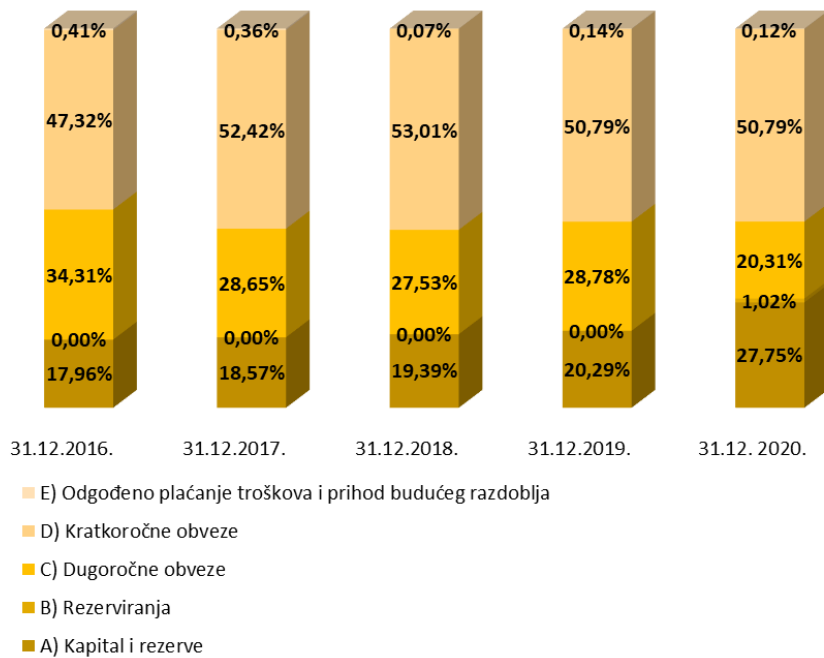
U pasivi bilance poduzeća Presečki grupa d.o.o. prevladavaju kratkoročne i dugoročne obveze, odnosno poduzeće koristi više tuđe izvore financiranja, nego vlastite. Na ukupne obveze 2016. godine otpada oko 78%, 2017., 2018. i 2019. oko 80%, dok 2020. godine taj udio iznosi 77,14%. Kroz cijelo promatrano razdoblje kratkoročne obveze čine polovicu, odnosno više od 50% ukupnog iznosa pasive, osim u 2016. godini kada je taj udio iznosio 47,32%. Kao najznačajnija stavka unutar kratkoročnih obveza izdvajaju se obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama, koje kroz svih pet promatranih godina čine više od polovice ukupnih kratkoročnih obveza, a u ukupnom iznosu pasive nose udio od oko 25 do oko 32%. Dugoročne obveze najvećim dijelom 2016. i 2018. godine te u ostalim godinama u stopostotnom udjelu čine obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama. Unutar vlastitih izvora financiranja najveći udio otpada na upisani kapital poduzeća koji je tijekom svih pet promatranih godina ostao nepromijenjen na 14.058.000 kn. Rezerviranja se pojavljuju samo u 2020. godini u iznosu od 1,1 milijun kuna, dok se odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja u ukupnom iznosu kreće u rasponu od oko 0,1 do oko 0,4%. Sukladno navedenim podacima, s obzirom na to da su iznosi kratkotrajne imovine manji od iznosa kratkoročnih obveza, ovo poduzeće imalo je kroz sve godine deficit radnog kapitala, odnosno njegova likvidnost nije zadovoljavajuća. Najveći deficit ostvaren je 2017. godine kada je iznosio oko 50,7 milijuna kuna, a najmanji 2020. godine sa iznosom od 28,7 milijuna kuna. Ipak, može se primijetiti poboljšanje u kretanju likvidnosti od 2018. godine, kada se udio kratkotrajne imovine povećava, a udio kratkoročnih obveza ostaje otprilike na istoj razini.

Grafikon 7: Struktura aktive poduzeća Presečki grupa d.o.o. za razdoblje 2016. - 2020. godine

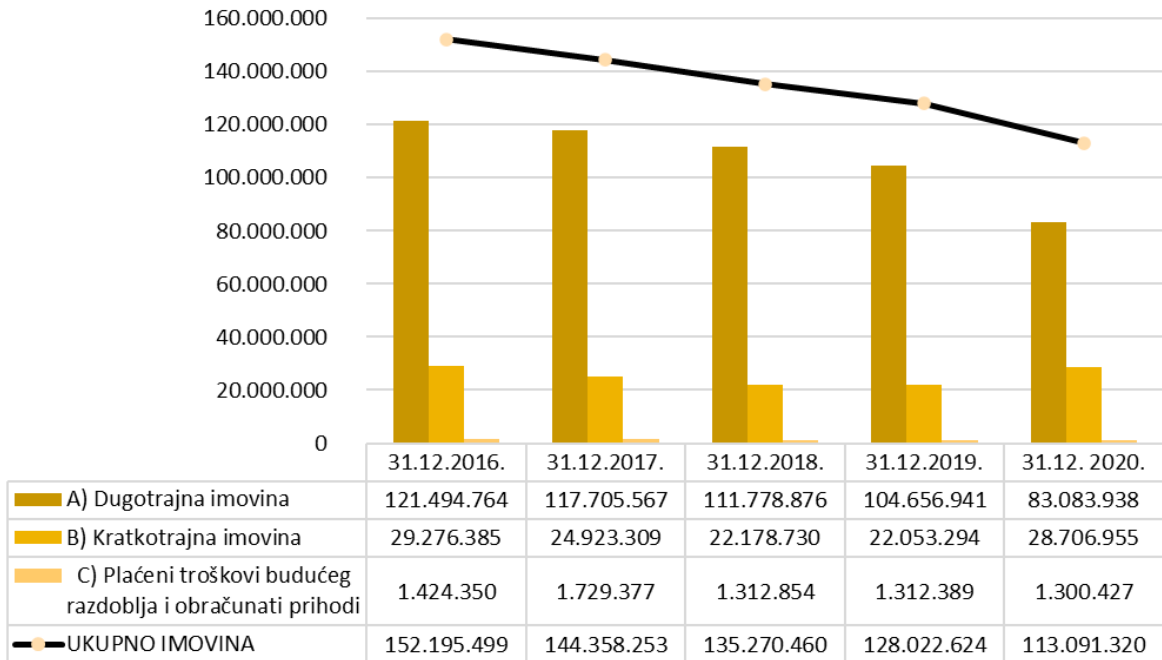
Izvor: Izrada autorice prema podacima iz finansijskih izvještaja poduzeća Presečki grupa d.o.o.

Grafikon 8: Struktura pasive poduzeća Presečki grupa d.o.o. za razdoblje od 2016. do 2020. godine

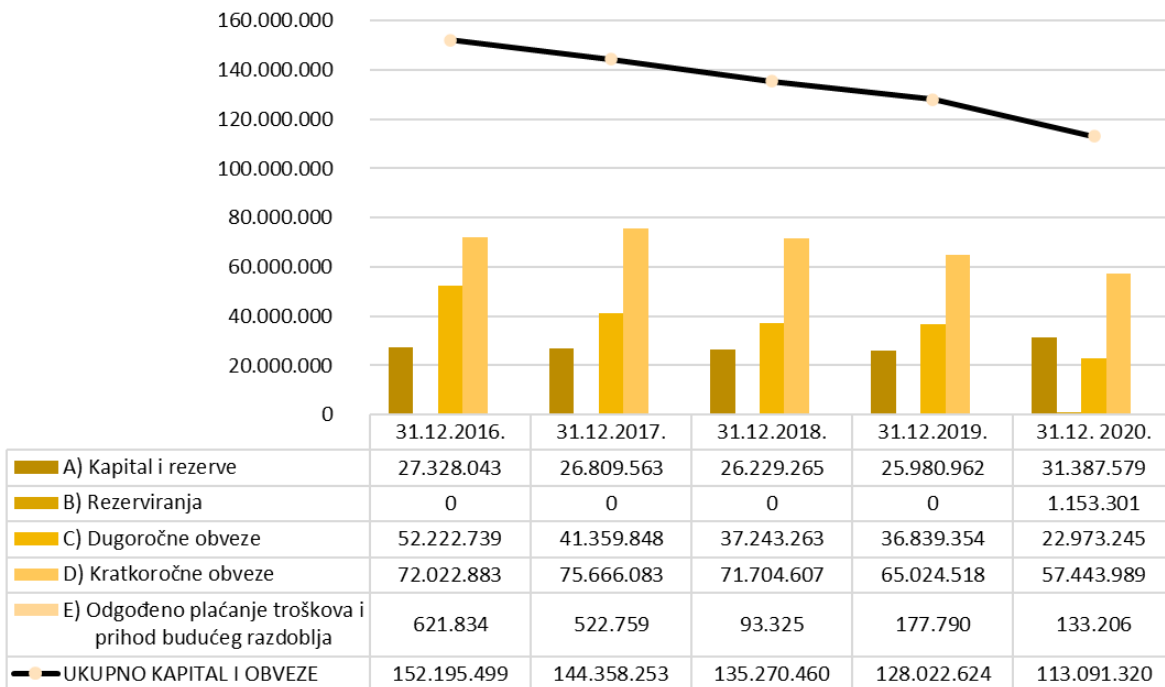
Izvor: Izrada autorice prema podacima iz finansijskih izvještaja poduzeća Presečki grupa d.o.o.

Grafikon 9: Horizontalna analiza aktive poduzeća Presečki grupa d.o.o. (iznosi u kunama)

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Presečki grupa d.o.o.

Grafikon 10: Horizontalna analiza pasive poduzeća Presečki grupa d.o.o. (iznosi u kunama)

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Presečki grupa d.o.o.

Tablica 3: Horizontalna analiza bilance poduzeća Presečki grupa d.o.o. od 2016. do 2020. godine

IMOVINA	Δ 2017./2016.	%Δ	Δ 2018./2017.	%Δ	Δ 2019./2018.	%Δ	Δ 2020./2019.	%Δ
A) Dugotrajna imovina	-3.789.197	-3,12%	-5.926.691	-5,04%	-7.121.935	-6,37%	-21.573.003	-20,61%
I. Nematerijalna imovina	-106.457	-10,98%	-348.304	-40,36%	-387.453	-75,28%	-67.152	-52,77%
II. Materijalna imovina	-3.682.740	-3,06%	-5.438.387	-4,66%	-6.755.457	-6,07%	-21.511.017	-20,58%
1. Zemljište	114.098	0,33%	580.562	1,70%	0	0,00%	0	0,00%
2. Građevinski objekti	3.914.198	32,34%	-1.664.896	-10,39%	-1.074.030	-7,48%	-1.845.183	-13,89%
3. Postrojenja i oprema	-1.076.853	-22,11%	-1.514.833	-39,92%	-1.170.583	-51,35%	-407.164	-36,72%
4. Alati, pogonski inventar i transportna sredstva	890.704	2,26%	-7.939.226	-19,72%	-2.407.707	-7,45%	-15.808.526	-52,86%
5. Ostala materijalna imovina	-5.511.082	-97,47%	-13.940	-9,74%	194.456	150,47%	409.991	126,66%
6. Ulaganje u nekretnine	-2.013.805	-8,29%	5.113.946	22,95%	-2.297.593	-8,39%	-3.860.135	-15,38%
III. Financijska imovina	0	0,00%	-140.000	-100,00%	0	-	0	-
IV. Potraživanja	0	-	0	-	0	-	0	-
V. Odgođena porezna imovina	0	-	0	-	20.975	-	5.166	24,63%
B) Kratkotrajna imovina	-4.353.076	-14,87%	-2.744.579	-11,01%	-125.436	-0,57%	6.653.661	30,17%
I. Zalihe	-599.128	-10,66%	-567	-0,01%	470.652	9,37%	-430.676	-7,84%
1. Sirovine i materijal	-175.986	-6,23%	-44.251	-1,67%	56.839	2,18%	-291.358	-10,94%
2. Trgovačka roba	-423.142	-15,14%	43.684	1,84%	413.813	17,13%	-139.318	-4,92%
II. Potraživanja	-2.744.947	-14,27%	-3.799.386	-23,03%	450.089	3,54%	3.680.890	28,00%
1. Potraživanja od kupaca	-4.297.196	-24,62%	-3.356.265	-25,51%	-399.298	-4,07%	-1.531.680	-16,29%
2. Potraživanja od zaposlenika	180.864	54,94%	-273.139	-53,55%	-26.276	-11,09%	-94.753	-44,98%
3. Potraživanja od države	548.569	56,70%	-1.062.185	-70,06%	445.566	98,17%	6.016.464	668,91%
4. Ostala potraživanja	822.816	167,40%	892.203	67,88%	430.097	19,49%	-709.141	-26,90%
III. Financijska imovina	-26.869	-47,78%	3.980	13,55%	193.199	579,31%	1.076.163	475,02%
IV. Novac na računu i u blagajni	-982.132	-22,54%	1.051.394	31,15%	-1.239.376	-28,00%	2.327.284	73,01%
C) Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati prihodi	305.027	21,42%	-416.523	-24,09%	-465	-0,04%	-11.962	-0,91%
UKUPNO IMOVINA	-7.837.246	-5,15%	-9.087.793	-6,30%	-7.247.836	-5,36%	-14.931.304	-11,66%
KAPITAL I OBEVEZE	Δ 2017./2016.	%Δ	Δ 2018./2017.	%Δ	Δ2019./2018.	%Δ	Δ2020./2019.	%Δ
A) Kapital i rezerve	-518.480	-1,90%	-580.298	-2,16%	-248.303	-0,95%	5.406.617	20,81%
I. Upisani kapital	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
II. Zadržana dobit	1.592.937	16,65%	-1.014.112	-9,09%	-1.076.454	-10,61%	2.077.468	22,91%
IV. Dobit/gubitak tekuće god.	-2.111.417	-57,02%	433.814	27,26%	828.151	40,90%	3.329.149	116,68%
B) Rezerviranja	0	-	0	-	0	-	1.153.301	-
C) Dugoročne obveze	-10.862.891	-20,80%	-4.116.585	-9,95%	-403.909	-1,08%	-13.866.109	-37,64%
1. Obveze za zajmove, depozite	-324.949	-100,00%	0	-	0	-	0	-
2. Obveze prema bankama i dr. financijskim institucijama	-10.537.942	-20,31%	-4.144.767	-10,02%	-375.727	-1,01%	-13.866.109	-37,64%
3. Ostale dugoročne obveze	0	-	28.182	-	-28.182	-100,00%	0	-
D) Kratkoročne obveze	3.643.200	5,06%	-3.961.476	-5,24%	-6.680.089	-9,32%	-7.580.529	-11,66%
1. Obveze za zajmove, depozite	-1.357.548	-18,93%	-362.182	-6,23%	-221.853	-4,07%	-28.448	-0,54%
2. Obveze prema bankama i dr. financijskim institucijama	4.932.528	13,03%	-4.077.898	-9,53%	719.665	1,86%	-3.038.432	-7,70%
3. Obv. prema dobavljačima	-419.749	-2,57%	-1.771.910	-11,15%	-4.282.233	-30,34%	-3.029.256	-30,81%
4. Obv. prema zaposlenicima	-112.200	-3,48%	203.395	6,54%	5.296	0,16%	-974.093	-29,37%
5. Obv. za poreze i doprinose	730.318	12,77%	-72.166	-1,12%	-1.528.118	-23,96%	-403.432	-8,32%
6. Ostale kratkoročne obveze	-130.149	-7,50%	2.119.285	131,96%	-1.372.846	-36,85%	-106.868	-4,54%
E) Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg	-99.075	-15,93%	-429.434	-82,15%	84.465	90,51%	-44.584	-25,08%
UKUPNO KAPITAL I OBEVEZE	-7.837.246	-5,15%	-9.087.793	-6,30%	-7.247.836	-5,36%	-14.931.304	-11,66%

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Presečki grupa d.o.o.

Ukupna imovina u bilanci poduzeća Presečki Grupa d.o.o. ima negativan trend kretanja, odnosno ukupni iznos imovine smanjuje se iz godine u godinu, što se može vidjeti na grafikonima 9 i 10 te u tablici 3 u kojoj je prikazano kretanje svake pojedine pozicije. 2020. godine, već očekivano s obzirom na smanjen obujam poslovanja, ostvareno je najveće smanjenje i to za oko 11% ili u apsolutnom iznosu za oko 15 milijuna kuna. Vertikalnom analizom utvrđeno je već kako najveći udio u ukupnoj imovini ima dugotrajna imovina te se njezin iznos iz godine u godinu smanjuje i svoj najveći pad također ostvaruje 2020. godine. U 2017. u odnosu na 2016. iznos dugotrajne imovine smanjio se za oko 3,7 milijuna kuna. Najveći utjecaj na to imaju promjene unutar materijalne imovine. U toj godini pozicija koja je imala najveće povećanje su građevinski objekti. Ta pozicija povećala se za oko 3,9 milijuna kuna, a odnosi se na izgradnju autosalona te njegovog stavljanja u upotrebu. Ipak, na istoj stavci uslijedilo je i određeno smanjenje za iznos prodanog građevinskog objekta u Zaboku. Sa smanjenjem od oko 97%, stavka ostala materijalna imovina, je pozicija koja je imala najveće smanjenje, a odnosi se na imovinu u pripremi. U sljedećoj godini dugotrajna imovina pada za 5,9 milijuna kuna, a materijalna imovina za oko 5,4 milijuna kuna. Sa smanjenjem od oko 7,9 milijuna kuna, stavka alati, pogonski inventar i transportna sredstva, je stavka koja je imala najveće smanjenje unutar materijalne imovine 2018. godine. Dobiveni iznos rezultat je određenih povećanja koja su uslijedila nabavom novih autobusa i dostavnog vozila, smanjenja koja su nastala prodajom i rashodovanjem starih autobusa i inventara te umanjenjem za iznos akumulirane amortizacije. 2019. godine smanjenje materijalne imovine iznosi 6,07%, dok smanjenje dugotrajne imovine iznosi 6,37%. 2020. uslijedilo je najveće smanjenje. Dugotrajna imovina smanjila se za 20,61%, odnosno materijalna imovina za 20,58% u odnosu na prethodnu godinu. Najveći utjecaj na to imalo je smanjenje na poziciji alati, pogonski inventar i transportna sredstva, koja se smanjila za čak 15,8 milijuna kuna.

Kratkotrajna imovina smanjivala se iz godine u godinu sve do 2020. godine kada je ostvaren rast od 30,17% ili za oko 6,6 milijuna kuna. 2017. i 2018. najveća promjena je uslijedila na poziciji potraživanja unutar kojih su najznačajnija potraživanja od kupaca. Potraživanja od kupaca su se u 2017. godini smanjila za oko 4,2 milijuna kuna, a u 2018. za oko 3,3 milijuna kuna. U 2019. godini kratkotrajna imovina nije doživjela neku značajniju promjenu u odnosu na prethodnu godinu. 2020. godine, najveći rast sa promjenom od 668%, odnosno povećanjem od oko 6 milijuna kuna u odnosu na 2019. godinu, ostvarila su potraživanja od države.

Vlastiti izvori financiranja su se od 2016. do 2019. lagano smanjivali, da bi u 2020. godini doživjeli rast od 20,81%. Upisani kapital je tijekom promatranih godina isti, dok je zadržana dobit imala prvo rast od 16,65%, zatim u 2018. pad od oko 9% i nakon toga u 2019. ponovno pad od oko 10%. 2020. godine zadržana dobit povećala se za 22,91%. Poduzeće je kroz sve godine poslovanja ostvarilo dobit, što je naravno utjecalo pozitivno i na ukupan iznos vlastitih izvora financiranja. U 2017. godini došlo je do pada dobiti tekuće godine za oko 57%, nakon čega je uslijedio pozitivan trend kretanja ove pozicije. 2020. je ostvaren rast ove pozicije od čak 116,68% u odnosu na prethodnu godinu. Naime, poduzeće je 2020. godine primilo potporu za održavanje radnih mjesta u iznosu od oko 20 milijuna kuna, koja je u konačnici imala najveći utjecaj na to da poduzeće u toj godini ostvari dobitak te da se to pozitivno odrazi na vlastite izvore financiranja poduzeća.

Dugoročne obveze smanjuju se iz godine u godinu tijekom promatranog razdoblja, a najveće smanjenje od 37,64% ostvareno je 2020. godine. S obzirom na to da je vertikalnom analizom prethodno već utvrđeno kako se gotovo cijeli iznos dugoročnih obveza odnosi na obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama, kretanje istih ima identično kretanje kao i kretanja dugoročnih obveza. S druge strane, kratkoročne obveze u 2017. godini u odnosu na 2016. rastu za 5,06%, pri čemu najveće povećanje ostvaruje pozicija obveza prema bankama i drugim financijskim institucijama za nešto više od 4,9 milijuna kuna. Nakon toga, ova pozicija se u narednim godinama smanjuje, a najznačajnije smanjenje ostvaruje se također kod obveza prema bankama i drugim financijskim institucijama. U 2020. godini sa smanjenjem kratkoročnih obveza od oko 7,5 milijuna kuna ili 11,66% ostvareno je najveće smanjenje tijekom promatranog razdoblja. U toj posljednjoj godini promatranja obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama te obveze prema dobavljačima ostvarile su najveće smanjenje sa iznosom od oko 3 milijuna kuna svaka. S obzirom na navedeno, može se primijetiti kako se kroz godine sve više koriste vlastiti, a sve manje tuđi izvori financiranja, što pozitivno utječe na zaduženost ovog poduzeća. Kakvo je pravo stanje zaduženosti jasnije je vidljivo izračunom pokazatelja zaduženosti i promatranjem njihovog kretanja, međutim sagledavši kretanje ukupne imovine, koja ostvaruje manja smanjenja kroz godine od tuđih izvora financiranja, može se zaključiti da se zaduženost ovog poduzeća kreće u dobrom smjeru.

5.1.3. Vertikalna i horizontalna analiza bilance poduzeća Čazmatrans - Nova d.o.o.

Udio dugotrajne imovine u ukupnoj imovini od 2016. do 2020. godine kreće se u rasponu od 83 do nešto više od 85%. Nematerijalna imovina kreće se oko 2% u svim promatranim godinama. Najveći dio pripada materijalnoj imovini, isto kao i kod prethodna dva poduzeća. Njezin udio u 2016. godini iznosi 81,23% ili oko 248 milijuna kuna, 2017. povećao se na 83,29% ili 265 milijuna kuna, 2018. iznosi 274 milijuna kuna ili 82,16%, a 2019. čak 282 milijuna kuna ili udio od 83% u ukupnoj imovini, što je i najveći iznos tijekom promatranih godina. 2020. godine ona zauzima 82,85%, odnosno u apsolutnom iznosu 251 milijun kuna. Promatrajući pozicije unutar materijalne imovine evidentno je kako čak pola ukupnog iznosa imovine otpada na poziciju alata, pogonskog inventara i transportnih sredstava. 2016. taj udio bio je nešto manji, oko 45%, u 2017. godini iznosi preko 48%, dok u preostale tri godine on nosi preko 50%. Građevinski objekti su drugi po visini udjela unutar materijalne imovine. Njihov udio bio je najveći 2016. godine kada je iznosio oko 16%, nakon čega se iz godine u godinu smanjuje te u 2019. godine iznosi 13,86%. 2020. godine uslijedio je blagi porast na 14,94%. Udio postrojenja i opreme u ukupnoj imovini kreće se oko 9, 10%, ovisno o godini promatranja. Od sva tri promatrana poduzeća, ovo poduzeće ima najmanje kratkotrajne imovine u svojoj bilanci, međutim ono što im je zajedničko jest da su unutar kratkotrajne imovine najznačajnija potraživanja. Potraživanja se u ukupnoj imovini kreću u rasponu od oko 8 do 10% i njih najvećim dijelom čine potraživanja od kupaca. Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati rashodi nemaju značajan udio u ukupnoj imovini. Oni tijekom pet promatranih godina nose udio od oko 2%.

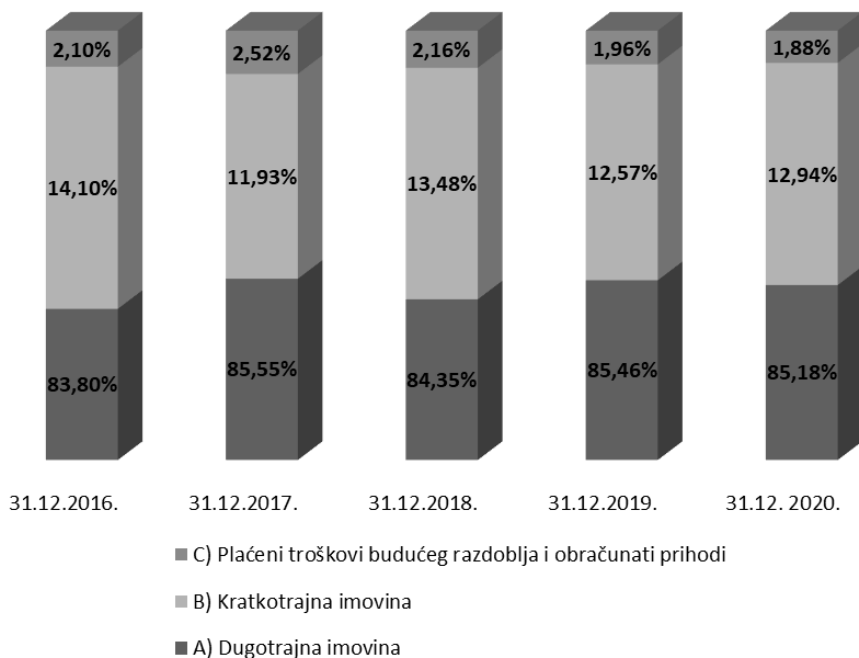
Promatrajući strukturu pasive poduzeća Čazmatrans - Nova d.o.o., što je prikazano i na grafikonu 12, vidljivo je kako se ovo poduzeće više koristi tuđim izvorima financiranja na koje od 2016. do 2020. godine otpada oko 80%. Vlastiti izvori financiranja stoga nose udio od oko 20%. Od tuđih izvora financiranja znatan udio u ukupnoj pasivi imaju kratkoročne obveze, kojima pripada oko polovice ukupnog iznosa. U sklopu kratkoročnih obveza, 2016. godine najznačajnije su obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama kada su iznosile oko 55 milijuna kuna ili 18,18%. U sljedećim godinama taj udio kreće se u rasponu od oko 13 do 15%, s tim da se manji dio odnosi na kredite od banaka i leasinge, a veći na kratkoročni dio dugoročnih obveza. U ostalim godinama najveći udio nose obveze prema dobavljačima čiji je udio 2016. godine 15,59%, 2017.

18,23%, 2018. 20,55%, 2019. 21,10% i u 2020. godini 17,54% i one se najvećim dijelom odnose na dobavljače za rezervne dijelove i gorivo. Dugoročne obveze kreću se u rasponu od 25 do 32%, a gotovo cijeli udio u njima zauzimaju obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama unutar kojih se, promotri li se njihova struktura, može primijetiti kako ovo poduzeće ima najviše obveza prema leasing kućama u svim promatranim godinama. Poduzeće najviše surađuje s leasing kućom Mercedes-Benz te na obveze prema toj kući otpada oko trećine ukupnih obveza prema bankama i ostalim financijskim institucijama.

Unutar vlastitih izvora financiranja upisani kapital je u svim godinama nepromijenjen sa iznosom od 13.254.500 kuna i nosi udio od oko 4% u ukupnoj pasivi. 2016. godine najveći udio imaju kapitalne rezerve kojima pripada 11,93% ili oko 36,5 milijuna kuna. One su nastale prilikom stečajnog postupka Autotransporta d.d. Šibenik pretvorbom stečenih potraživanja matice u kapitalne rezerve. U ostalim godinama nema kapitalnih rezerva. 2016. i 2017. godine rezervama iz dobiti pripada oko 8%, dok se sljedeće tri godine taj udio kreće oko 4%. Revalorizacijske rezerve nastale revalorizacijom nekretnina zauzimaju udio od oko 5% 2016. godine, a u preostalim godinama kreće se oko 4%. U 2016. godini negativan utjecaj na vlastite izvore financiranja ima preneseni gubitak koji iznosi oko 43,5 milijuna kuna ili 14,24%, koji je rezultat nepokrivenog gubitka Čazmatrans Dalmacije d.o.o., jedan manji dio odnosi se na Autotransport d.d. Karlovac, a najveći dio se odnosi na Autotransport d.d. Šibenik. Sljedeće godine taj se iznos smanjio na oko 6 milijuna kuna, dok preostale tri godine prenesena dobit ostvaruje udio koji se kreće u rasponu od oko 2 do oko 6%. Dobit tekuće godine i manjinski interes ostvaruju najmanje udjele u ukupnoj pasivi u promatranim godinama.

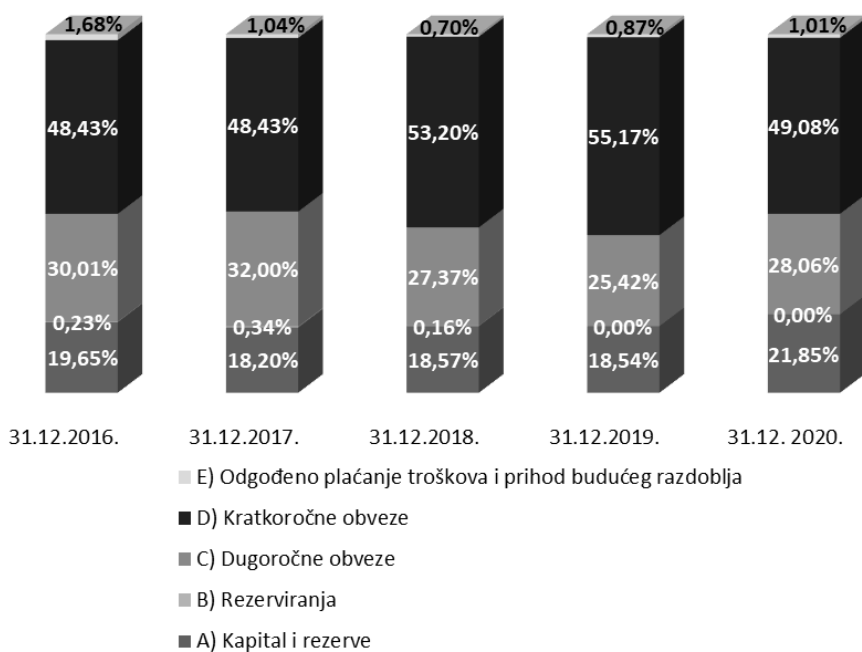
Usporede li se kratkotrajna imovina i kratkoročne obveze koje čine oko polovice ukupne pasive, jasno je da poduzeće Čazmatrans- Nova d.o.o. nema zadovoljavajuću likvidnost kao ni prethodno dva opisana poduzeća. U razdoblju od 2016. do 2020. godine ovo poduzeće konstantno ostvaruje deficit radnog kapitala, koji se od 2016. sa iznosom od 105 milijuna kuna povećava sve do 2019. godine na oko 144 milijuna kuna, dok se u 2020. smanjuje na 109 milijuna kuna.

Grafikon 11: Struktura aktive grupe Čazmatrans- Nova d.o.o. za razdoblje 2016. - 2020. godine

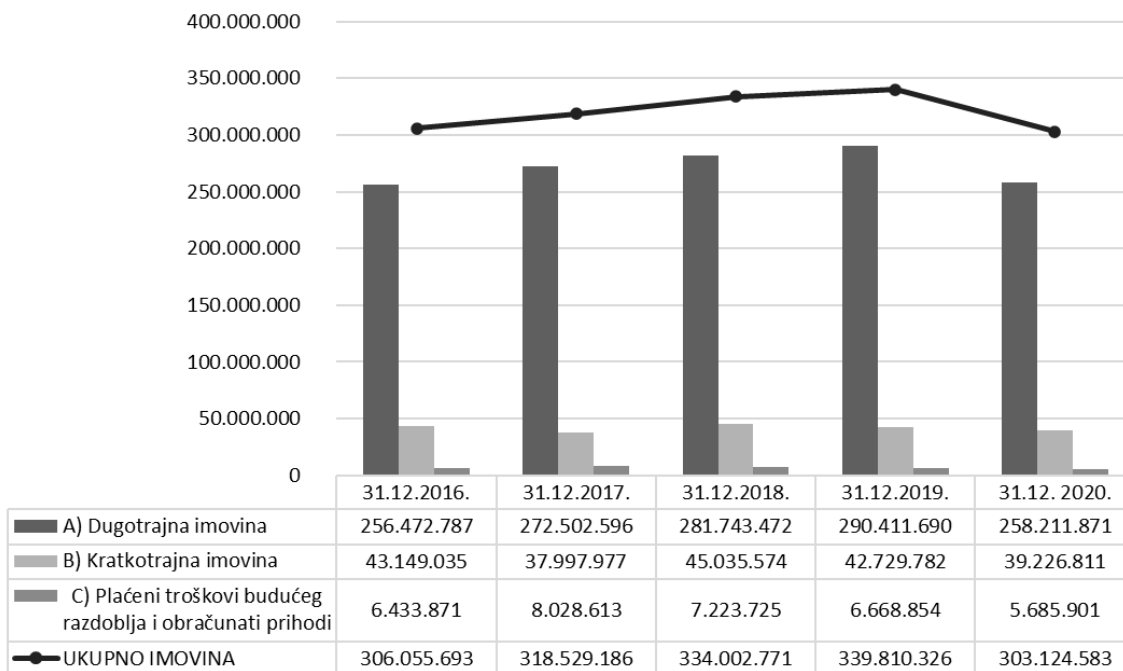
Izvor: Izrada autorice prema podacima iz finansijskih izvještaja poduzeća Čazmatrans- Nova d.o.o.

Grafikon 12: Struktura pasive poduzeća Čazmatrans- Nova d.o.o. za razdoblje 2016. - 2020. god.

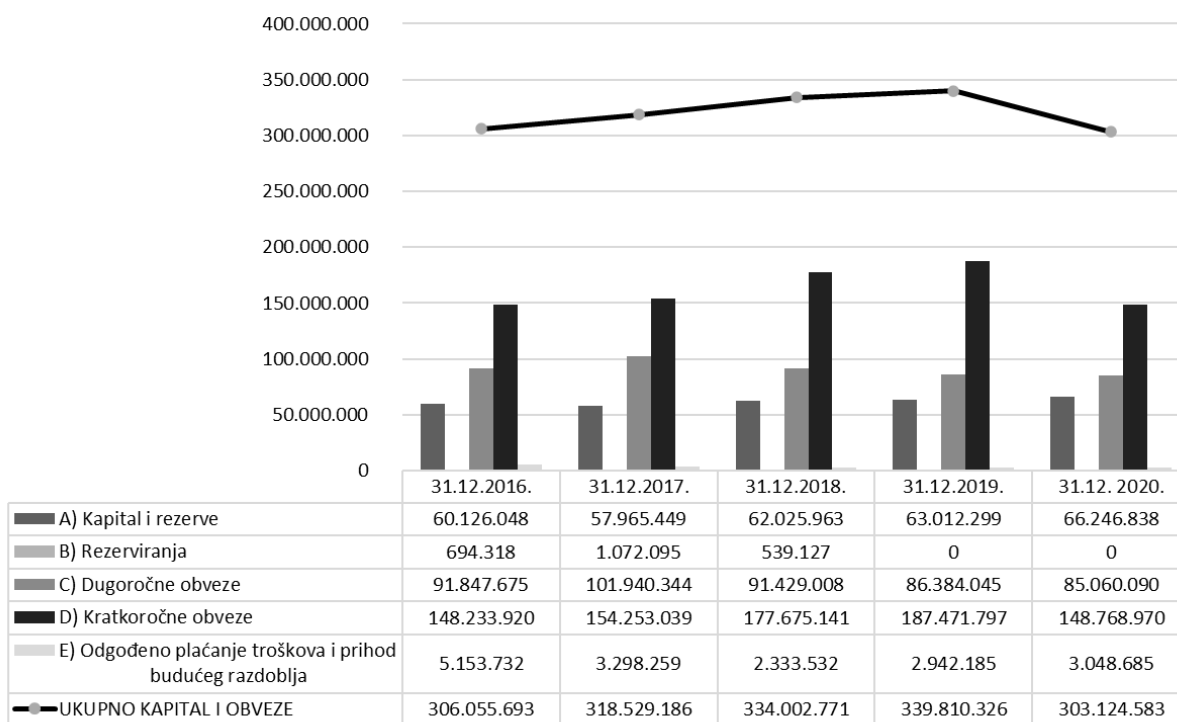
Izvor: Izrada autorice prema podacima iz finansijskih izvještaja poduzeća Čazmatrans- Nova d.o.o.

Grafikon 13: Horizontalna analiza aktive poduzeća Čazmatrans- Nova d.o.o. (iznosi u kunama)

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz finansijskih izvještaja poduzeća Čazmatrans- Nova d.o.o.

Grafikon 14: Horizontalna analiza pasive poduzeća Čazmatrans- Nova d.o.o. (iznosi u kunama)

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz finansijskih izvještaja poduzeća Čazmatrans- Nova d.o.o.

Tablica 4: Horizontalna analiza bilance poduzeća Čazmatrans- Nova d.o.o.

IMOVINA	Δ 2017./2016.	%Δ	Δ 2018./2017.	%Δ	Δ 2019./2018.	%Δ	Δ 2020./2019.	%Δ
A) Dugotrajna imovina	16.029.809	6,25%	9.240.876	3,39%	8.668.218	3,08%	-32.199.819	-11,09%
I. Nematerijalna imovina	-216.370	-3,06%	94.473	1,38%	1.324.739	19,09%	-1.276.738	-15,45%
II. Materijalna imovina	16.695.380	6,72%	9.118.877	3,44%	7.628.193	2,78%	-30.915.348	-10,96%
1. Zemljište	1.836.796	7,46%	-211.556	-0,80%	0	0,00%	0	0,00%
2. Građevinski objekti	-368.653	-0,72%	-1.680.248	-3,31%	-1.969.854	-4,01%	-1.798.582	-3,82%
3. Postrojenja i oprema	-2.321.527	-7,07%	744.928	2,44%	3.568.520	11,41%	-8.670.184	-24,88%
4. Alati, pogonski inventar i transportna sredstva	17.228.483	12,51%	12.215.662	7,88%	5.489.494	3,28%	-20.279.495	-11,75%
5. Ostala mat. imovina	320.281	13,76%	-1.949.909	-73,64%	540.033	77,36%	-167.087	-13,49%
III. Financijska imovina	-449.201	-55,53%	27.526	7,65%	-284.714	-73,52%	-7.733	-7,54%
IV. Potraživanja	0	-	0	-	0	-	0	-
B) Kratkotrajna imovina	-5.151.058	-11,94%	7.037.597	18,52%	-2.305.792	-5,12%	-3.502.971	-8,20%
I. Zalihe	-127.069	-1,88%	-221.297	-3,34%	938.566	14,67%	-2.676.947	-36,49%
1. Sirovine i materijal	-127.069	-1,90%	-219.331	-3,34%	938.566	14,77%	-2.676.947	-36,70%
2. Trgovačka roba	0	0,00%	-1.966	-4,43%	0	0,00%	0	0,00%
II. Potraživanja	-1.560.757	-5,28%	7.725.625	27,58%	-2.779.783	-7,78%	-1.453.123	-4,41%
1. Potraživanja od kupaca	-726.408	-2,66%	7.544.371	28,41%	-4.286.299	-12,57%	-5.216.197	-17,50%
2. Potraž. od zaposlenika	-70.626	-32,20%	-4.536	-3,05%	-10.870	-7,54%	-40.869	-30,66%
3. Potraživanja od države	-291.431	-36,09%	121.853	23,61%	1.590.850	249,38%	3.741.424	167,87%
4. Ostala potraživanja	-472.292	-37,39%	63.937	8,08%	-73.464	-8,59%	62.519	8,00%
III. Financijska imovina	-699.961	-44,03%	250.800	28,18%	-147.870	-12,96%	157.347	15,85%
IV. Novac u blagajni i na računu	-2.763.271	-52,68%	-717.531	-28,91%	-316.705	-17,95%	469.752	32,45%
C) Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati prihodi	1.594.742	24,79%	-804.888	-10,03%	-554.871	-7,68%	-982.953	-14,74%
UKUPNO IMOVINA	12.473.493	4,08%	15.473.585	4,86%	5.807.555	1,74%	-36.685.743	-10,80%

KAPITAL I OBVEZE	Δ 2017./2016.	%Δ	Δ 2018./2017.	%Δ	Δ 2019./2018.	%Δ	Δ 2020./2019.	%Δ
A) Kapital i rezerve	-2.160.599	-3,59%	4.060.514	7,01%	986.336	1,59%	3.234.539	5,13%
I. Upisani kapital	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
II. Kapitalne rezerve	-36.499.504	-100,00%	0	-	0	-	0	-
III. Rezerve iz dobiti	1.359.280	5,25%	-11.982.630	-43,99%	-1.160.126	-7,60%	-816.377	-5,79%
IV. Revalorizacijske rezerve	-751.347	-4,58%	-483.883	-3,09%	-483.883	-3,19%	-483.884	-3,30%
V. Zadržana dobit/preneseni gubitak	37.073.686	-85,08%	15.645.791	-240,70%	4.414.398	48,27%	5.444.045	40,15%
VI. Dobit/gubitak tekuće god.	-1.204.601	-54,75%	3.781.324	379,88%	-1.348.702	-28,23%	-148.520	-4,33%
VII. Manjinski interes	-2.138.113	-22,57%	-2.900.088	-39,53%	-435.351	-9,81%	-760.725	-19,01%
B) Rezerviranja	377.777	54,41%	-532.968	-49,71%	-539.127	-100,00%	0	-
C) Dugoročne obveze	10.092.669	10,99%	-10.511.336	-10,31%	-5.044.963	-5,52%	-1.323.955	-1,53%
1. Obv. za zajmove, depozite	-20.743	-0,43%	-199.723	-4,19%	11.068.803	242,33%	-6.437.746	-41,17%
2. Prema bankama i drugim financijskim institucijama	14.019.609	16,96%	-9.823.212	-10,16%	-17.821.689	-20,52%	4.891.204	7,08%
3. Ostale dugoročne obveze	-3.906.197	-88,89%	-488.401	-100,00%	1.707.923	-	222.587	13,03%
D) Kratkoročne obveze	6.019.119	4,06%	23.422.102	15,18%	9.796.656	5,51%	-38.702.827	-20,64%
1. Obv. za zajmove, depozite	6.744.925	36,82%	2.244.345	8,95%	5.303.920	19,42%	-13.760.778	-42,19%
2. Prema bankama i drugim financijskim institucijama	-14.108.169	-25,35%	3.225.786	7,77%	870.983	1,95%	1.030.274	2,26%
3. Obv. prema dobavljačima	10.352.105	21,70%	10.588.160	18,24%	3.057.327	4,45%	-18.546.736	-25,86%
4. Obv. prema zaposlenicima	-1.378.830	-15,70%	1.478.980	19,98%	-119.345	-1,34%	-1.762.151	-20,11%
5. Za poreze i doprinose	2.342.993	16,82%	-3.775.972	-23,20%	2.182.019	17,46%	828.785	5,65%
6. Ostale obveze	2.066.095	53,68%	9.660.803	163,32%	-1.498.248	-9,62%	-6.492.221	-46,12%
E) Odg. plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja	-1.855.473	-36,00%	-964.727	-29,25%	608.653	26,08%	106.500	3,62%
UKUPNO KAPITAL I OBVEZE	12.473.493	4,08%	15.473.585	4,86%	5.807.555	1,74%	-36.685.743	-10,80%

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Čazmatrans- Nova d.o.o.

Od 2016. do 2019. godine ukupna imovina ostvaruje rast iz godine u godinu, nakon čega u 2020. ostvaruje pad za 36,6 milijuna kuna ili za oko 10% u odnosu na prethodnu godinu. Promatrajući kretanje dugotrajne imovine, što je prikazano i na grafikonu 13, može se vidjeti kako ima istu liniju kretanja kao i ukupna imovina. Nakon rasta iz godine u godinu 2020. godine ostvaruje pad za 11% ili za oko 32 milijuna kuna. Prethodno je vertikalnom analizom utvrđeno kako je ova pozicija najznačajnija u ukupnoj imovini, stoga i njezina promjena ima značajan utjecaj na ukupan iznos imovine i njezinu promjenu. Unutar materijalne imovine najveće promjene iz godine u godinu ostvaruje pozicija alati, pogonski inventar i transportna sredstva. Njezin iznos povećava se kroz godine, međutim iz godine u godinu to povećanje je sve manje. 2017. godine ova pozicija zabilježila je rast od 17 milijuna kuna, 2018. za oko 12 milijuna kuna, dok je 2019. godine taj rast bio skromniji sa oko 5 milijuna kuna. S obzirom na djelatnost poduzeća, njegove najvažnije investicije su investicije u nabavu vozila, tj. autobusa, ali i informatičke opreme. U 2020. godini s obzirom na već dobro poznatu situaciju, poduzeće stagnira po pitanju nabave te nema značajnijih investicija, stoga i ova pozicija ostvaruje pad za oko 20 milijuna kuna. S druge strane, kratkotrajna imovina ima potpunu drugačiju liniju kretanja od dugotrajne imovine. Ona 2017. godine ostvaruje pad za 11%, a najveća promjena unutar te godine ostvarena je na poziciji novca na računu i u blagajni, koji se smanjio za više od 50% ili za oko 2,7 milijuna kuna. Potraživanja su se smanjila za oko 5%. 2018. godine ostvaren je rast za 18,52%, na što je najviše utjecalo povećanje potraživanja, konkretnije potraživanja od kupaca koja su 2018. povećana za 7,5 milijuna kuna. Uzrok takvom povećanju je promjena u načinu knjiženja regresnog faktoringa. 2019. godine kratkotrajna imovina smanjuje se za oko 5%, a u 2020. godini oko 8%. 2019. najveće povećanje ostvareno je unutar stavke potraživanja od države, koja su se u navedenoj godini povećala za oko 249%, na što je utjecala pojava potraživanja za povrat trošarina na gorivo. Toga u prethodnim godinama nije bilo. Porast iste stavke nastavio se i u 2020. godini za oko 167% ili za oko 3,7 milijuna kuna, što je uzrokovano potraživanjima za potpore za očuvanje radnih mjesta, koja u navedenoj godini iznose oko 3,9 milijuna kuna.

Unutar pasive, koja ima isto kretanje kao i ukupna imovina, vlastiti izvori financiranja, odnosno kapital i rezerve, u 2017. godini ostvarili su pad od 3,59% u odnosu na 2016. godinu. Kapitalne rezerve su u toj godini ostvarile promjenu za 100%, odnosno 2017. ih nema, a preneseni gubitak smanjen je za oko 37 milijuna kuna čime je ostvarena promjena od 85% u odnosu na prethodnu

godinu. U sljedećoj godini kapital i rezerve povećavaju se za 7%. Dobit tekuće godine ostvarila je porast od oko 380% ili 3,7 milijuna kuna te u toj godini ona doseže oko 4,7 milijuna kuna, što je najviši iznos u promatranim godinama. U toj godini više nema prenesenog gubitka, već tu poziciju zauzima prenesena dobit koja se odnosi na neraspoređenu dobit iz prethodnih razdoblja, a iznosi oko 9 milijuna kuna. Rezerve iz dobiti smanjene su za nešto manje od 12 milijuna kuna. 2019. godine vlastiti izvori financiranja povećavaju se za samo 1,59%, a kao najznačajnija promjena izdvaja se zadržana dobit koja nastavlja rasti i u ovoj godini, a bilježi porast od 48,27%. Takva situacija nastavlja se i 2020. godine kada se zadržana dobit povećala za oko 5 milijuna kuna, što je i najvećim dijelom utjecalo na porast kapitala i rezervi za oko 5% u odnosu na prethodnu godinu.

Promatrajući kretanje tuđih izvora financiranja, vidljivo je kako dugoročne obveze ostvaruju porast 2017. godine za oko 10 milijuna kuna, nakon čega se u narednim godinama počinju smanjivati. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama u 2017. godini rastu za oko 14 milijuna kuna, a ostale obveze smanjuju se za oko 89%, što se najviše odnosi na reprogram poreznog duga. U 2018. obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama smanjuju se za oko 9,8 milijuna kuna, što se nastavlja i u idućoj godini kada ova stavka ostvaruje pad od oko 17,8 milijuna kuna. U ovoj godini odvija se značajna promjena na stavci obveza za zajmove, koja ostvaruje porast od 242% ili za oko 11 milijuna kuna. 2020. obveze za zajmove smanjuju se za 41,17%, a obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama rastu za oko 7%. Kratkoročne obveze u 2017. godini ostvaruju manji porast od dugoročnih obveza, i to oko 4%, unutar kojih je najznačajniji rast obveza prema dobavljačima za oko 10 milijuna kuna ili 21,70%, a smanjuju se obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama za oko 14 milijuna kuna. Sljedeće godine u odnosu na prethodnu, kratkoročne obveze doživljavaju najveći porast u promatranom razdoblju od 23,4 milijuna kuna ili za 15,18%. U ovoj godini također najveću promjenu nosi stavka obveza prema dobavljačima koja se povećava za oko 10,5 milijuna kuna. Značajna je i promjena ostalih kratkoročnih obveza, koje su zbog obveza za regresni faktoring ostvarile porast od 163,32% u odnosu na prethodnu godinu. 2019. kratkoročne obveze rastu za 5,5%. Već standardno obveze prema dobavljačima, koje se najvećim dijelom odnose na dobavljače goriva i rezervnih dijelova tijekom svih pet promatranih godina, ostvaruju rast za 3 milijuna kuna, a značajan je i rast od 5 milijuna kuna za obveze za zajmove. 2020. godine kratkoročne obveze ostvaruju najveće smanjenje koje iznosi oko 38,7 milijuna kuna. Najviše padaju obveze prema

dobavljačima, za oko 18,5 milijuna kuna, što je uzrokovano već dobro poznatom situacijom, odnosno pojavom pandemije te prestankom i otežanim poslovanjem grupe iste godine. Značajno se smanjuju još i obveze za zajmove, koje su se u odnosu na 2019. godinu smanjile za oko 42% ili 13,7 milijuna kuna. S obzirom na navedena kretanja ukupne imovine te vlastitih i tuđih izvora financiranja koji variraju iz godine u godinu, može se zaključiti da se zaduženost ne mijenja previše tijekom promatranih godina. Također, jako visok udio dugotrajne imovine u ukupnoj imovini utječe i na stupnjeve pokrića, ali i na cirkuliranje imovine tijekom poslovanja, odnosno može se zaključiti da poduzeće sporije okreće svoju imovinu, odnosno da će koeficijenti obrtaja imovine vjerojatno biti niski.

5.2. Vertikalna i horizontalna analiza računa dobiti i gubitka odabranih poduzeća

U ovom potpoglavlju provedene su vertikalna i horizontalna analiza računa dobiti i gubitka za svako pojedino poduzeće čime je dobiven uvid u strukturu samih prihoda i rashoda te u postotnu promjenu pojedinih pozicija kroz promatrane godine. Kod vertikalne analize svaka stavka dijeli se sa iznosom ukupnih prihoda, a kod horizontalne analize iznos svake stavke dijeli se sa iznosom iste stavke iz prethodne godine te se množi sa 100. Nakon ovog potpoglavlja dobit će se uvid u uspješnost poslovanja za svako pojedino poduzeće.

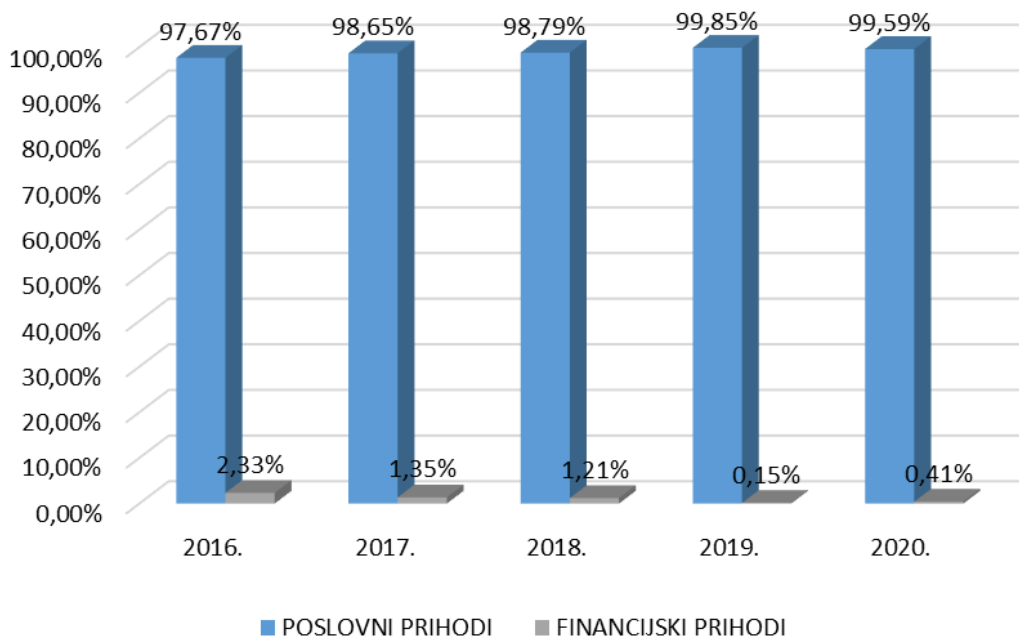
5.2.1. Vertikalna i horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Croatia Bus d.o.o.

Na grafikonima 15 i 16 prikazana je struktura ukupnih prihoda i ukupnih rashoda za poduzeće Croatia Bus iz kojih se jasno može vidjeti kako u računu dobiti i gubitka prevladavaju poslovni prihodi i poslovni rashodi. Provedbom vertikalne analize računa dobiti i gubitka evidentno je kako najveći udio u ukupnim prihodima kroz cijelo promatrano razdoblje imaju poslovni prihodi čiji se postotak kreće od 97,67% 2016. pa sve do 99,59% 2020. godine. U sklopu ovih prihoda najvažniji su prihodi od prodaje koji nose preko 93% u ukupnim prihodima kroz prve četiri promatrane godine, dok u 2020. godini padaju na oko 66%, što je uzrokovano prekidom poslovanja društva u razdoblju od ožujka do lipnja te godine. U tom razdoblju društvo nije ostvarivalo prihode s obzirom na to da su odlukama nacionalnog stožera za civilnu zaštitu bile obustavljene sve sezonske linije. Kao najvažniji prihodi od prodaje smatraju se prihodi od prodaje putnih karata, kako u inozemstvu,

tako i u tuzemstvu, čiji ukupni zbroj za svaku godinu od 2016. do 2019. iznosi preko 70 milijuna kuna. U 2020. taj zbroj pada na samo nešto više od 17 milijuna kuna. Tu se ističe iznos ostalih poslovnih prihoda koji se u toj godini povećao zahvaljujući dobivenim državnim potporama za očuvanje radnih mjesta. Poslovni rashodi u ukupnim prihodima u 2016. godini imaju udjel od 86,53%, u sljedeće tri godine taj udio kreće se od oko 95 do 97% te u 2020. godini dolazi do visokih 159,21%. U sklopu poslovnih rashoda, stavke na koje otpada najveći udio su troškovi energije i goriva, troškovi kolodvorskih usluga, troškovi autocesta, mostova i tunela. Financijski prihodi i financijski rashodi nemaju značajniji udio u poslovnim prihodima.

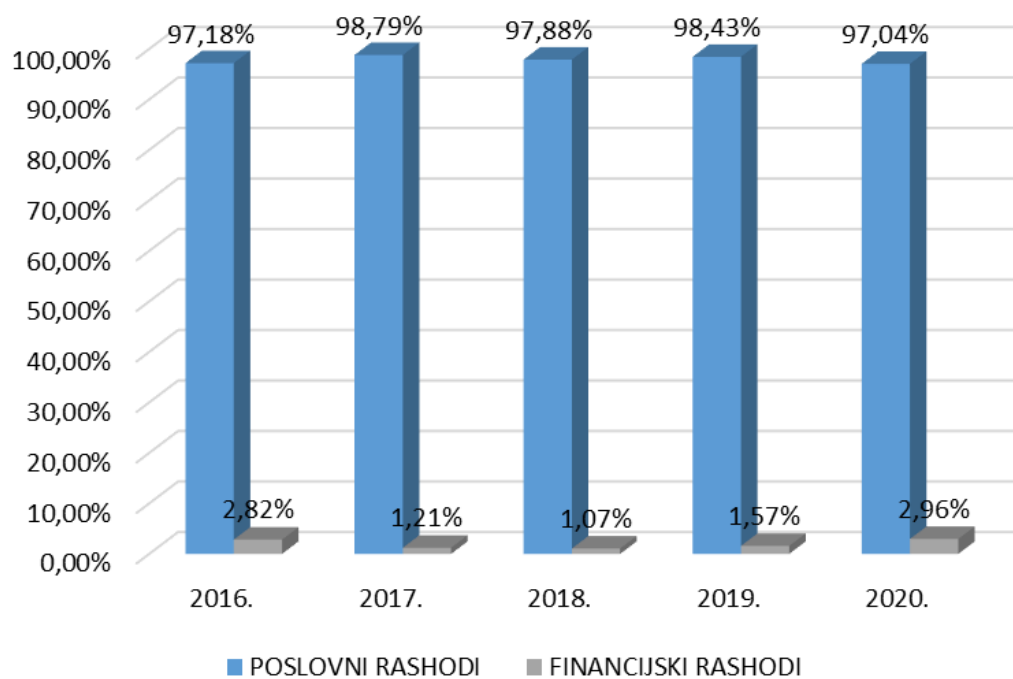
Od 2016. do 2019. godine ukupni prihodi veći su od ukupnih rashoda te poduzeće posluje sa dobiti, iako se ta dobit iz godine u godinu smanjuje sve do 2020. godine kada je u poslovanju ostvaren gubitak društva od oko 22,9 milijuna kuna. Udio dobiti tekuće godine u ukupnim prihodima kreće se od 10,93% 2016. godine na 2,85% 2017., 0,85% 2018. te na 0,87% 2019. godine. U 2020. godini gubitak u ukupnim prihodima iznosi oko 64%.

Grafikon 15: Struktura ukupnih prihoda poduzeća Croatia Bus d.o.o. od 2016. do 2020. godine

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Croatia Bus d.o.o.

Grafikon 16: Struktura ukupnih rashoda poduzeća Croatia Bus d.o.o. od 2016. do 2020. godine

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Croatia Bus d.o.o.

Tablica 5: Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Croatia Bus d.o.o.

POZICIJA	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
A) POSLOVNI PRIHODI	97,67%	98,65%	98,79%	99,85%	99,59%
1. Prihodi od prodaje	94,74%	94,27%	94,80%	93,58%	66,30%
2. Ostali poslovni prihodi	2,93%	4,39%	3,99%	6,27%	33,29%
B) POSLOVNI RASHODI	86,53%	95,48%	97,88%	97,37%	159,21%
1. Troškovi sirovina i materijala	26,22%	27,95%	31,90%	34,92%	33,01%
2. Troškovi usluga	25,59%	29,97%	31,71%	26,74%	37,80%
3. Trošak osoblja	15,35%	16,26%	14,75%	15,46%	33,65%
4. Amortizacija	9,52%	11,68%	9,94%	10,68%	29,05%
5. Ostali troškovi poslovanja	9,85%	9,62%	9,57%	9,57%	25,58%
6. Vrijednosno usklađenje KI	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,11%
C) FINACIJSKI PRIHODI	2,33%	1,35%	1,21%	0,15%	0,41%
1. Prihodi od kamata	0,09%	0,13%	0,16%	0,00%	0,06%
2. Pozitivne tečajne razlike	0,41%	0,44%	0,75%	0,15%	0,25%
3. Ostali financijski prihodi	1,84%	0,79%	0,31%	0,00%	0,11%
D) FINACIJSKI RASHODI	2,51%	1,17%	1,05%	1,56%	4,85%
1. Rashodi od kamata	0,87%	0,78%	0,68%	0,93%	2,46%
2. Zatezne kamate	1,28%	0,01%	0,05%	0,11%	0,31%
3. Negativne tečajne razlike	0,37%	0,38%	0,32%	0,52%	2,08%
E) UKUPNI PRIHODI	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
F) UKUPNI RASHODI	89,05%	96,65%	98,93%	98,92%	164,06%
G) Dobit prije oporezivanja	10,95%	3,35%	1,07%	1,08%	-64,06%
H) Porez na dobit	0,03%	0,50%	0,21%	0,21%	0,00%
I) Dobit tekuće godine	10,93%	2,85%	0,85%	0,87%	-64,06%

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Croatia Bus d.o.o.

U prethodnom odlomku zaključeno je kako su ukupni prihodi veći od ukupnih rashoda od 2016. do 2019. godine te u tim godinama društvo posluje s dobiti. Horizontalnom analizom vidi se kakvo je njihovo kretanje iz godine u godinu, što je prikazano i u tablici 6. Ukupni prihodi u 2017. smanjili su se za 0,04%, a rashodi su se povećali za 8,50%. Na taj način dobit prije oporezivanja smanjena je za oko 7,3 milijuna kuna. U 2018. godini rastu i ukupni prihodi i ukupni rashodi, međutim negativno je što rashodi rastu više od ukupnih prihoda što utječe na ponovno smanjenje dobiti u odnosu na prethodnu godinu za 60%. 2019. godine se obje pozicije smanjuju za oko 4,5%, a dobit prije oporezivanja za 3,5% u odnosu na 2018. godinu. 2020. godine se nastavlja taj trend smanjivanja ukupnih prihoda i rashoda te se prihodi smanjuju za oko 20% više od rashoda, što je u konačnici rezultiralo već spomenutim gubitkom poslovanja. Uspoređujući iznos i kretanje ukupnih prihoda i ukupne imovine može se primijetiti kako se ukupna imovina povećava više i

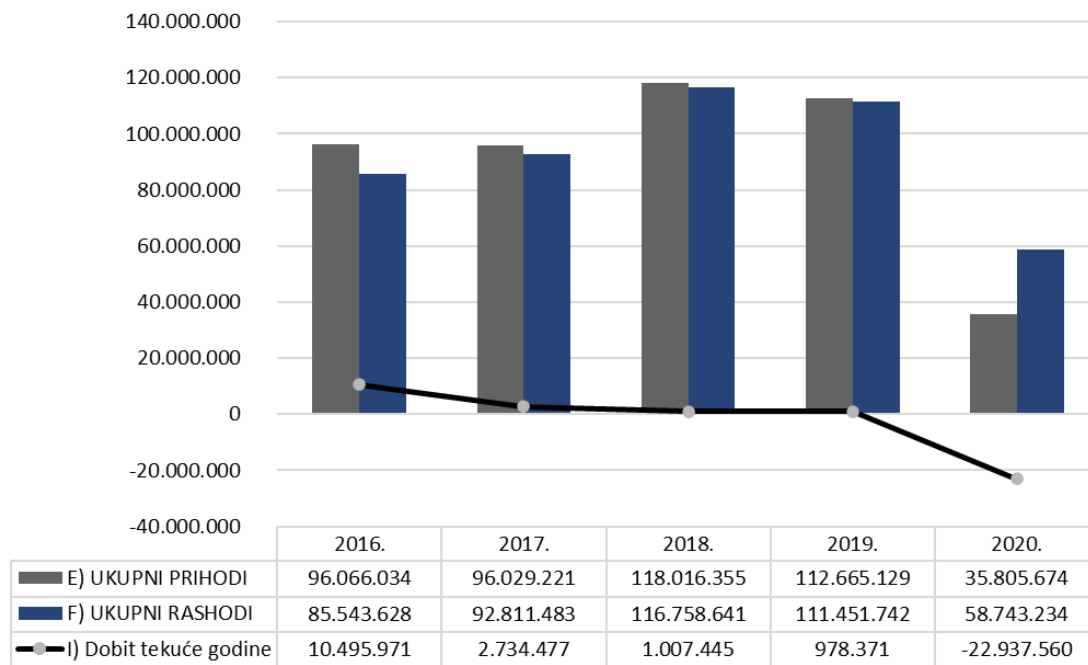
manjuje manje od ukupnih prihoda, što nas dovodi do zaključka da poduzeće kroz godine sve sporije okreće svoju imovinu. Također se kroz godine povećava i trajanje naplate potraživanja, što je detaljnije prikazano i u sljedećem potpoglavlju izračunom financijskih pokazatelja.

Poslovni prihodi su u 2017. godini porasli za oko 900 tisuća kuna, a 2018. za oko 21,8 milijuna kuna. 2019. smanjili su se za oko 4 milijuna kuna, dok je 2020. taj pad bio za više od 76 milijuna kuna. Prihodi od prodaje, kao najznačajnija stavka poslovnih prihoda, su u 2017. godini ostvarili lagani pad od 0,54%, nakon čega u 2018. ostvaruju porast od 23%, što je i najveći porast u promatranom razdoblju. Sljedeće godine oni padaju za 5,77%, dok u 2020. ostvaruju pad od čak 77,49% ili za oko 81,6 milijuna kuna, čemu je uzrok tromjesečni potpuni prestanak poslovanja poduzeća te daljnje poslovanje u slabijem obujmu uzrokovano pandemijom bolesti COVID-19.

S druge strane, sukladno većem rastu ukupnih rashoda u odnosu na prihode, poslovni rashodi rastu više te se u određenim godinama smanjuju manje od poslovnih prihoda. U 2017. u odnosu na 2016. povećanje je iznosilo oko 8,5 milijuna kuna. Iduće godine uslijedio je rast za čak 23,8 milijuna kuna ili 25,99%. 2019. dolazi do smanjenja od oko 5% te u 2020. ostvaruju pad za oko 48%. S obzirom na privremeni prestanak poslovanja u 2020. godini, značajno su smanjeni troškovi sirovina i materijala, troškovi usluga, ali i troškovi osoblja. Poduzeće je u 2019. godini imalo 273 zaposlenih, dok je u 2020. godini taj broj pao na 210 zaposlenika.

Uspoređujući bilancu i račun dobiti i gubitka može se zaključiti kako ovo poduzeće iz godine u godinu ima sve više problema koji negativno utječu na njegovo poslovanje. Povećanje zaduženosti iz godine u godinu, ostvarenje deficita radnog kapitala, povećanje trajanja naplate potraživanja od kupaca i slične probleme dodatno pogoršava i situacija koja je nastupila u 2020. godini kada je poduzeće, zbog pojave pandemije COVID-19, na neko vrijeme moralo obustaviti svoje poslovanje te je u konačnici godinu završilo s negativnim rezultatom poslovanja.

Grafikon 17: Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Croatia Bus d.o.o. (iznosi u kunama)

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Croatia Bus d.o.o.

Tablica 6: Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Croatia Bus d.o.o.

POZICIJA	Δ 2017./2016.	% Δ 2017./16.	Δ 2018./2017.	% Δ 2018./17.	Δ 2019./2018.	% Δ 2019./18.	Δ 2020./2019.	% Δ 2020./19.
A) POSLOVNI PRIHODI	911.112	0,97%	21.855.446	23,07%	-4.089.436	-3,51%	-76.842.522	-68,30%
1. Prihodi od prodaje	-488.750	-0,54%	21.360.642	23,60%	-6.450.618	-5,77%	-81.694.880	-77,49%
2. Ostali prihodi	1.399.862	49,76%	494.804	11,75%	2.361.182	50,16%	4.852.358	68,64%
B) POSLOVNI RASHODI	8.556.255	10,29%	23.828.442	25,99%	-5.817.882	-5,04%	-52.691.832	-48,03%
1. Troškovi S i M	1.649.661	6,55%	10.809.112	40,27%	1.688.523	4,48%	-27.519.984	-69,95%
2. Troškovi usluga	4.193.093	17,05%	8.644.507	30,04%	-7.299.779	-19,51%	-16.588.411	-55,07%
3. Trošak osoblja	863.021	5,85%	1.798.541	11,52%	6.333	0,04%	-5.364.691	-30,81%
4. Amortizacija	2.075.983	22,70%	512.424	4,57%	301.933	2,57%	-1.632.395	-13,56%
5. Ostali troškovi	-225.503	-2,38%	2.063.858	22,35%	-514.892	-4,56%	-1.625.238	-15,07%
6. Vrijed.usklađenje	0	-	0	-	0	-	38.887	-
C) FINANCIJSKI PRIHODI	-947.925	-42,29%	131.688	10,18%	-1.261.790	-88,53%	-16.933	-10,35%
1. Prihodi od kamata	33.811	39,15%	63.072	52,48%	-183.212	-99,98%	20.416	58331,43%
2. Tečajne razlike	26.947	6,87%	462.019	110,18%	-717.843	-81,45%	-75.207	-46,00%
3. Ostalo	-1.008.683	-57,22%	-393.403	-52,17%	-360.735	-100,00%	37.858	-
D) FINANCIJSKI RASHODI	-1.288.400	-53,39%	118.716	10,55%	510.983	41,09%	-16.676	-0,95%
1. Rashodi od kamata	-77.810	-9,36%	49.141	6,52%	245.076	30,53%	-165.942	-15,84%
2. Zatezne kamate	-1.220.313	-99,12%	47.662	440,83%	65.267	111,62%	-11.448	-9,25%
3. Tečajne razlike	9.723	2,77%	21.913	6,08%	200.640	52,48%	160.714	27,57%
E) UKUPNI PRIHODI	-36.813	-0,04%	21.987.134	22,90%	-5.351.226	-4,53%	-76.859.455	-68,22%
F) UKUPNI RASHODI	7.267.855	8,50%	23.947.158	25,80%	-5.306.899	-4,55%	-52.708.508	-47,29%
G) Dobit prije oporezivanja	-7.304.668	-69,42%	-1.960.024	-60,91%	-44.327	-3,52%	-24.150.947	-1990,37%
H) Porez na dobit	456.826	1728,11%	-232.992	-48,21%	-15.253	-6,09%	-235.016	-100,00%
I) Dobit tekuće godine	-7.761.494	-73,95%	-1.727.032	-63,16%	-29.074	-2,89%	-23.915.931	-2444,46%

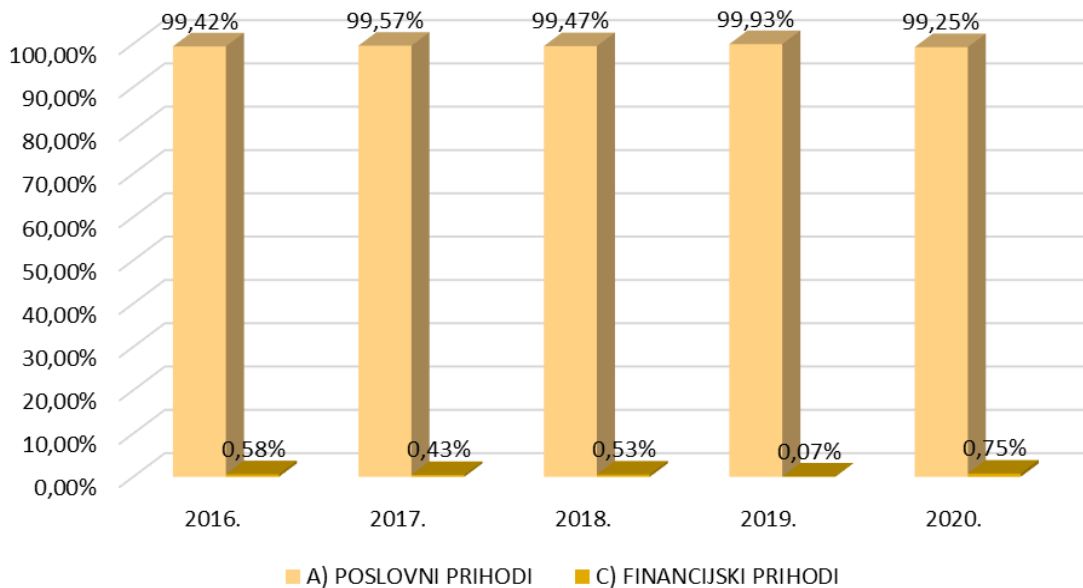
Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Croatia Bus d.o.o.

5.2.2. Vertikalna i horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Presečki grupa d.o.o.

Promatrajući strukturu ukupnih prihoda i rashoda može se vidjeti kako u ukupnim prihodima prevladavaju poslovni prihodi s preko 99% u svim promatranim godinama poslovanja, isto kao i u ukupnim rashodima poslovni rashodi na koje otpada preko 97% ukupnih rashoda u svim godinama. Provedbom vertikalne analize uočeno je kako najveći udio u ukupnim prihodima nose prihodi od prodaje koji su najvažnija pozicija unutar poslovnih prihoda. U 2016. i 2017. godini njihov udio iznosio je oko 96%, 2018. i 2019. oko 97%, dok 2020. taj udio iznosi 81,31%, a udio ostalih poslovnih prihoda koji se od 2016. do 2019. godine kretao oko 2%, 2020. godine iznosi 17,94%. Kao što je već i spomenuto u prethodnom potpoglavlju, uzrok ovakvog povećanja udjela ostalih poslovnih prihoda su potpore dobivene za održavanje radnih mjesta. Udio poslovnih rashoda u ukupnim prihodima u 2016. godini iznosio je oko 95%, zatim u naredne tri godine preko 96% te u 2020. godini 93,30%. Najveći udio unutar poslovnih rashoda u ukupnim prihodima imaju materijalni troškovi, a nakon njih troškovi osoblja. Materijalni troškovi u 2016. godini imaju udio od 49% u ukupnim prihodima, 2017. oko 44%, 2018. oko 46% te 2019. oko 41%. U 2020. godini materijalni troškovi su se prepолоvili u odnosu na prvu promatranu godinu poslovanja te tada njihov udio u ukupnim prihodima iznosi 35,13%. Najveći dio materijalnih troškova odnosi se na troškove goriva i energije u svim promatranim godinama. Udio troškova osoblja kretao se u rasponu od 28 do 30%. Financijski prihodi, koji se kreću u rasponu od 0,07% do 0,75% te financijski rashodi sa kretanjem oko 2% u ukupnim prihodima, kao i kod prethodnog poduzeća, nemaju značajniji udio u ukupnim prihodima.

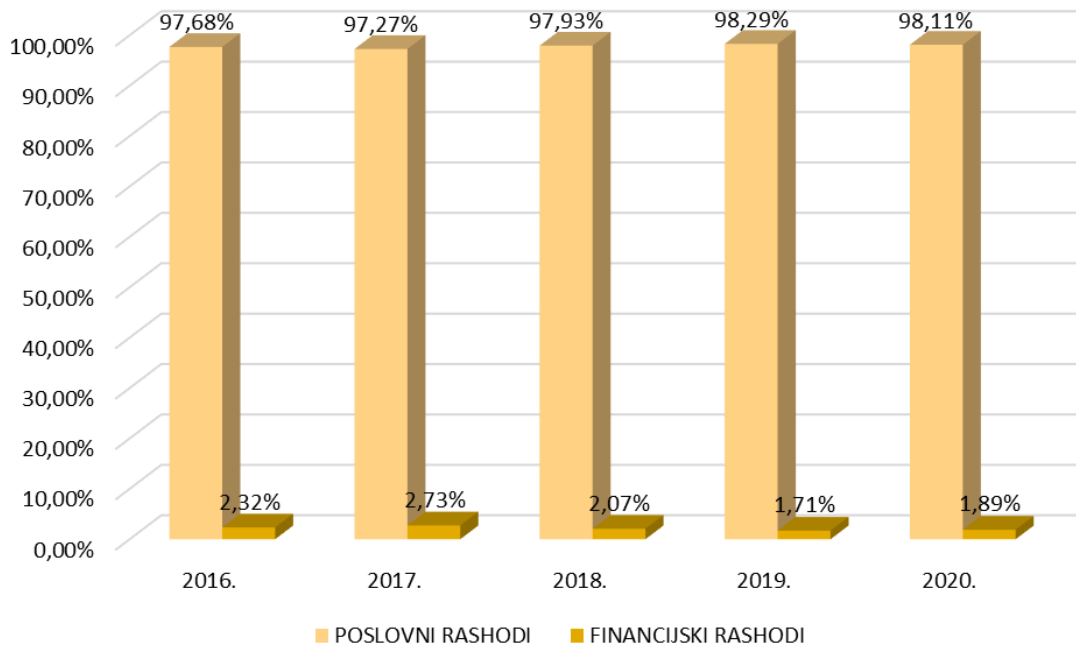
Od 2016. do 2020. godine poduzeće Presečki grupa d.o.o. ostvaruje dobit poduzeća s obzirom na to da je tijekom svih pet promatranih godina iznos ukupnih prihoda veći od ukupnih rashoda. Dobit tekuće godine imala je udio od 2,10% u ukupnim prihodima, 2017. 0,96%, 2018. 1,15%, 2019. 1,66% te 2020. godine 4,91%.

Grafikon 18: Struktura ukupnih prihoda poduzeća Presečki grupa d.o.o. od 2016. do 2020. godine

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz finansijskih izvještaja poduzeća Presečki grupa d.o.o.

Grafikon 19: Struktura ukupnih rashoda poduzeća Presečki grupa d.o.o. 2016. - 2020. godine

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz finansijskih izvještaja poduzeća Presečki grupa d.o.o.

Tablica 7: Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Presečki grupa d.o.o.

POZICIJA	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
A) POSLOVNI PRIHODI	99,42%	99,57%	99,47%	99,93%	99,25%
1. Prihodi od prodaje	96,85%	96,94%	97,80%	97,35%	81,31%
2. Ostali poslovni prihodi	2,56%	2,62%	1,67%	2,58%	17,94%
B) POSLOVNI RASHODI	95,04%	96,20%	96,43%	96,22%	93,30%
1. Materijalni troškovi	49,06%	44,65%	46,74%	41,67%	35,13%
2. Troškovi osoblja	29,84%	30,00%	28,75%	30,64%	28,10%
3. Amortizacija	11,69%	11,34%	10,43%	12,68%	19,32%
4. Ostali troškovi poslovanja	4,34%	10,12%	10,50%	11,22%	10,69%
5. Vrijednosno usklađenje	0,10%	0,09%	0,01%	0,00%	0,06%
C) FINANCIJSKI PRIHODI	0,58%	0,43%	0,53%	0,07%	0,75%
1. Prihodi od kamata	0,03%	0,01%	0,14%	0,02%	0,73%
2. Tečajne razlike	0,55%	0,43%	0,39%	0,04%	0,02%
3. Ostali financijski prihodi	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
D) FINANCIJSKI RASHODI	2,26%	2,70%	2,04%	1,67%	1,80%
1. Rashodi od kamata	2,10%	2,58%	1,83%	1,47%	1,31%
2. Tečajne razlike	0,16%	0,13%	0,21%	0,20%	0,49%
E) UKUPNI PRIHODI	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
F) UKUPNI RASHODI	97,30%	98,91%	98,47%	97,89%	95,09%
G) Dobit prije oporezivanja	2,70%	1,09%	1,53%	2,11%	4,91%
H) Porez na dobit	0,60%	0,13%	0,39%	0,45%	0,00%
I) Dobit tekuće godine	2,10%	0,96%	1,15%	1,66%	4,91%

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Presečki grupa d.o.o.

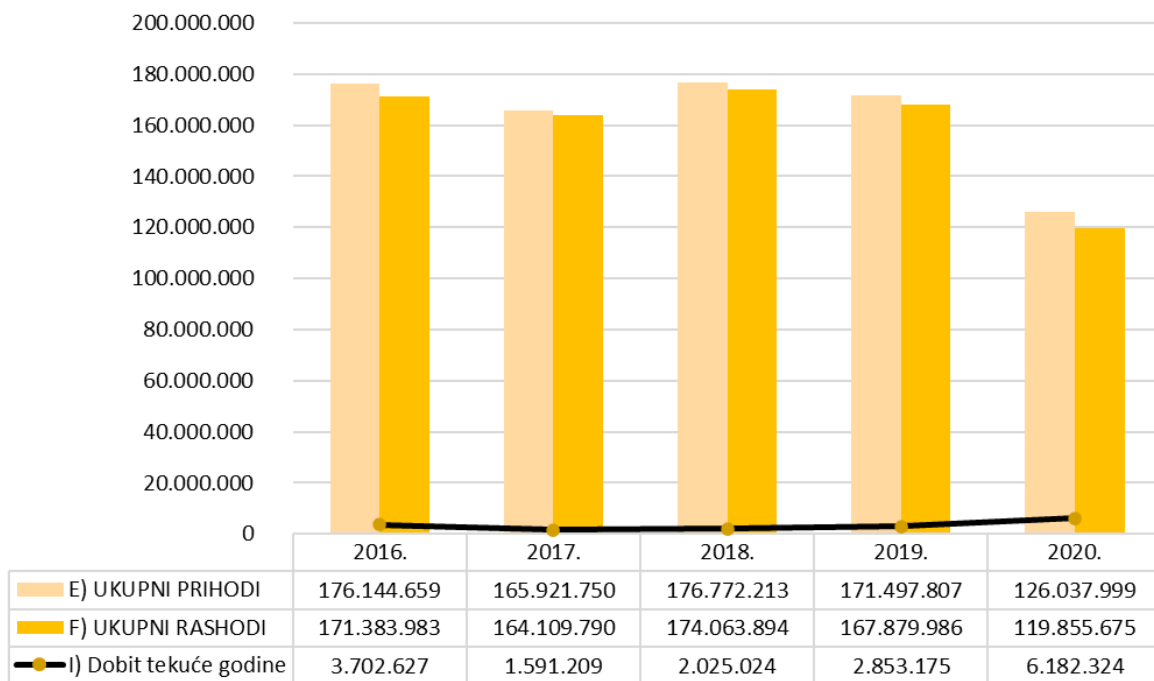
U 2017. godini i ukupni prihodi i ukupni rashodi smanjili su se u odnosu na 2016. godinu, i to ukupni prihodi za 5,80% ili za oko 10 milijuna kuna te ukupni rashodi za oko 7 milijuna kuna ili 4,24%. Sljedeće godine uslijedio je rast i jedne i druge stavke. Prihodi su se povećali za 6,54% ili za oko 10,8 milijuna kuna te rashodi za 9,9 milijuna ili za 6,07%. Sljedeće dvije godine uslijedilo je smanjenje i ukupnih prihoda i ukupnih rashoda. 2019. godine prihodi su se smanjili za 2,98% ili za oko 5 milijuna kuna te u 2020. godini za 26,51% ili za oko čak 45 milijuna kuna. S druge strane, ukupni rashodi su se 2019. smanjili za 3,55% ili za oko 6 milijuna kuna, dok je 2020. godine to smanjenje iznosilo oko 48 milijuna kuna ili u postotnom iznosu 28,61%. Sukladno navedenom, dobit tekuće godine u 2017. godini smanjila se za 57% ili za oko 2 milijuna kuna, nakon čega u sljedeće tri godine dobit iz godine u godinu nastavlja rasti. 2018. godine ostvaren je rast za 27,26% ili za oko 400 tisuća kuna, 2019. za 40,90% ili oko 800 tisuća kuna te u 2020. godini za visokih 116,68% ili za oko 3 milijuna kuna, što je i najveće povećanje, međutim tu se u obzir mora uzeti i

činjenica da te godine nije bilo poreza na dobiti kao rezultat dobivene, već spomenute, državne potpore za održavanje radnih mjesta.

S obzirom na to da najveći udio u ukupnim prihodima imaju poslovni prihodi, njihovo kretanje iz godine u godinu slično je navedenom kretanju ukupnih prihoda. Isto vrijedi i za poslovne rashode. U 2017. godini poslovni prihodi smanjili su se za 5,66%, u 2018. za 6,44%, u 2019. za 2,53% te u 2020. godini za 27%. Unutar ove pozicije najveća promjena uslijedila je 2020. godine, što je već ranije uočeno i vertikalnom analizom, kada su se prihodi od prodaje u odnosu na 2019. smanjili za čak 64,4 milijuna kuna ili za oko 38%, dok su ostali prihodi porasli za nešto više od 18 milijuna kuna ili 410,41%. Poslovni rashodi su se 2017. godine smanjili za 4,65%, 2018. uslijedilo je povećanje od 6,79%, 2019. ponovno povećanje za 3,19% i u 2020. godini smanjuju se za 28,74%. Promatrajući postavke poslovnih rashoda može se uočiti kako su materijalni troškovi stavka koja je imala najznačajnije promjene tijekom promatranih pet godina poslovanja ovog poduzeća. U 2017. godini ova stavka smanjila se za oko 12 milijuna kuna, nakon čega slijedi povećanje od 8,5 milijuna kuna, iduće godine ponovno slijedi smanjenje od oko 11 milijuna kuna, dok je 2020. godine taj iznos sa 71 milijun kuna pao na 44 milijuna kuna.

Nakon analize i bilance i računa dobiti i gubitka može se zaključiti kako se kod poduzeća Presečki Grupa d.o.o. tijekom godina obujam posla evidentno smanjivao. Iz godine u godinu smanjuje se i ukupan iznos imovine i ukupnih prihoda. Poduzeće ima problema s likvidnošću kroz sve godine poslovanja. S druge strane poduzeće se prema 2020. godini sve više financira iz vlastitih, a manje iz tuđih izvora financiranja. Iako bi bilo očekivano da i ovo poduzeće u 2020. godini, kao što je situacija bila kod poduzeća Croatia Bus d.o.o., zbog jednog perioda potpune zabrane rada te kasnijeg obavljanja poslovanja u otežanim uvjetima koji su povećali troškove i smanjili značajno prihode od poslovanja, doživi značajan pad na svim segmentima poslovanja, to ipak nije ostvareno. Zahvaljujući mjerama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje ovo poduzeće uspjelo je ipak, unatoč navedenim otežanim okolnostima poslovanja, ostvariti dobit tekuće godine, očuvati radna mjesta i završiti tu godinu poslovanja na jedan koliko - toliko zadovoljavajuć način.

Grafikon 20: Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Presečki grupa d.o.o. (iznosi u kunama)

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Presečki grupa d.o.o.

Tablica 8: Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Presečki grupa d.o.o.

POZICIJA	Δ 2017./2016.	% Δ 2017./16.	Δ 2018./2017.	% Δ 2018./17.	Δ 2019./2018.	% Δ 2019./18.	Δ 2020./2019.	% Δ 2020./19.
A) POSLOVNI PRIHODI	-9.916.424	-5,66%	10.631.575	6,44%	-4.452.307	-2,53%	-46.290.318	-27,01%
1. Prihodi od prodaje	-9.752.337	-5,72%	12.030.596	7,48%	-5.928.447	-3,43%	-64.472.636	-38,62%
2. Ostali prihodi	-164.087	-3,63%	-1.399.021	-32,14%	1.476.140	49,97%	18.182.318	410,41%
B) POSLOVNI RASHODI	-7.778.023	-4,65%	10.835.196	6,79%	-5.444.836	-3,19%	-47.420.695	-28,74%
1. Materijalni troškovi	-12.320.616	-14,26%	8.528.773	11,51%	-11.150.411	-13,50%	-27.194.699	-38,05%
2. Trošak osoblja	-2.799.127	-5,32%	1.050.444	2,11%	1.730.572	3,41%	-17.131.656	-32,60%
3. Amortizacija	-1.782.433	-8,65%	-386.666	-2,06%	3.319.962	18,02%	2.604.855	11,98%
4. Ostali troškovi	9.152.556	119,78%	1.772.834	10,56%	678.564	3,65%	-5.773.709	-30,00%
5. Vrijed. usklađenje	-28.403	-15,60%	-130.189	-84,70%	-23.523	-100,00%	74.514	-
C) FINANCIJSKI PRIHODI	-306.485	-29,88%	218.888	30,43%	-822.099	-87,62%	830.510	714,82%
1. Prihodi od kamata	-41.373	-74,52%	239.487	1692,97%	-211.366	-83,34%	877.992	2077,25%
2. Tečajne razlike	-265.112	-27,32%	-20.599	-2,92%	-610.733	-89,20%	-47.486	-64,24%
3. Ostalo	0	-	0	-	0	-	4	-
D) FINANCIJSKI RASHODI	503.830	12,65%	-881.092	-19,63%	-739.072	-20,49%	-603.616	-21,05%
1. Rashodi od kamata	565.202	15,24%	-1.029.270	-24,09%	-725.973	-22,38%	-869.541	-34,54%
2. Tečajne razlike	-61.372	-22,20%	148.178	68,88%	-13.099	-3,61%	265.925	75,94%
E) UKUPNI PRIHODI	-10.222.909	-5,80%	10.850.463	6,54%	-5.274.406	-2,98%	-45.459.808	-26,51%
F) UKUPNI RASHODI	-7.274.193	-4,24%	9.954.104	6,07%	-6.183.908	-3,55%	-48.024.311	-28,61%
G) Dobit prije oporezivanja	-2.948.716	-61,94%	896.359	49,47%	909.502	33,58%	2.564.503	70,89%
H) Porez na dobit	-837.298	-79,14%	462.544	209,53%	81.351	11,91%	-764.646	-100,00%
I) Dobit tekuće godine	-2.111.418	-57,02%	433.815	27,26%	828.151	40,90%	3.329.149	116,68%

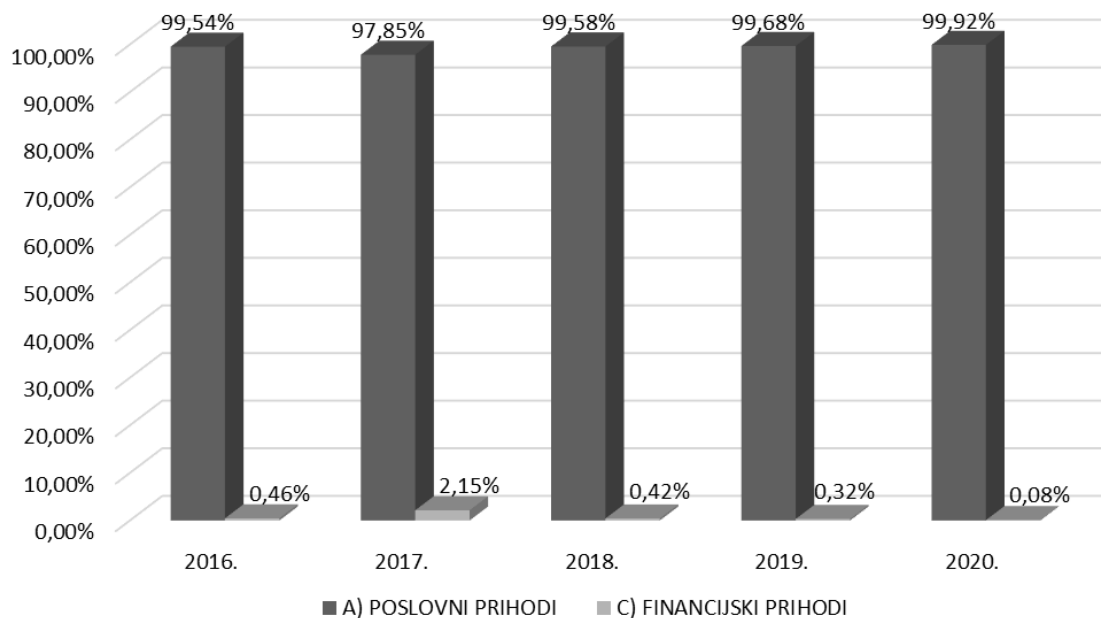
Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Presečki grupa d.o.o.

5.2.3. Vertikalna i horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Čazmatrans – Nova d.o.o.

Na grafikonima 21 i 22 prikazana je struktura ukupnih prihoda i ukupnih rashoda. U ukupnim приходima najveći udio zauzimaju poslovni prihodi s preko 99% u svim promatranim godinama, osim 2016. kada je taj udio nešto manji i iznosi oko 97%. Ostatak pripada financijskim приходima. 2020. godine gotovo cijeli udio u ukupnim приходima zauzimaju poslovni prihodi, dok financijskima pripada samo 0,08%. Slična situacija je i s ukupnim rashodima. U svim promatranim godinama, udio poslovnih rashoda u ukupnim rashodima je oko 96%, 97%, dok ostatak otpada na financijske rashode. Provedbom vertikalne analize računa dobiti i gubitka, gdje je kao baza uzet ukupan iznos prihoda, utvrđeno je kako se udio poslovnih rashoda u ukupnim приходima kreće oko 96%. 2016. i 2017. njihov udio je 96,49%, 2018. i 2019. 96,10% te 2020. godine 95,63%. Unutar poslovnih prihoda najveći dio zauzimaju prihodi od prodaje. Oni 2016. godine zauzimaju 97,36%, 2017. 95,64%, 2018. 97,07%, 2019. 98,30% te 2020. 76,03%. Sukladno tome, 2020. godine ostali poslovni prihodi zauzimaju udio od 23,89% u ukupnim приходima, dok se prethodnih godina kreću u rasponu od 1,3 do 2,5%. Unutar poslovnih rashoda najveće udjele u ukupnim приходima imaju troškovi sirovina i materijala te troškovi osoblja. Udio materijalnih troškova 2016. godine iznosi 48,44%, 2017. 49,94%, 2018. i 2019. njihov udio je preko 50%, dok 2020. godine iznosi 36,31%. Unutar materijalnih troškova najznačajniji su troškovi goriva na koje u promatranim godinama otpada oko 70% njihovog ukupnog iznosa, nakon kojih slijede troškovi rezervnih dijelova. Troškovi osoblja u prve tri godine nose udio od oko 25% u ukupnim приходima, nakon čega 2019. taj udio iznosi 26,64% i 2020. 32,27%. Udio financijskih prihoda tijekom promatranog razdoblja kreće se u rasponu od 0,08 do 2,15%, a udio financijskih rashoda od 2,44 do 3,47%.

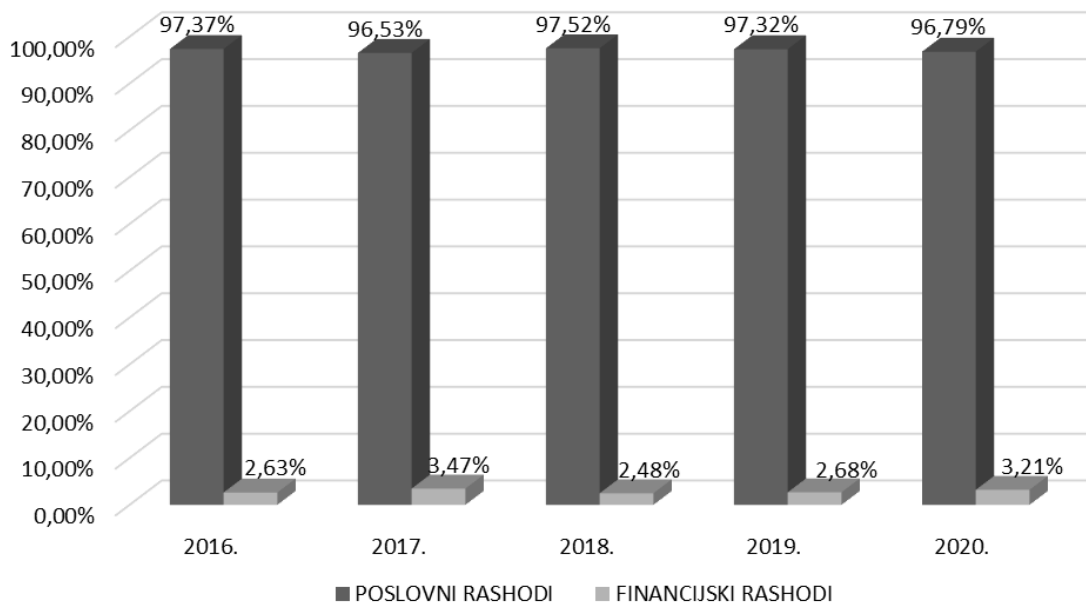
Ukupni prihodi veći su od ukupnih rashoda tijekom svih pet godina, stoga ovo poduzeće u svakoj od njih ostvaruje dobit prije oporezivanja. Nakon oduzimanja poreza na dobit, ostvaren je gubitak 2017. godine u iznosu od 681.926 kuna, čiji je udio u ukupnim приходima 0,18%. 2016. udio dobiti tekuće godine u ukupnim приходima iznosi 0,67%, 2018. 1,15%, 2019. 0,94% te 2020. 1,20%.

Grafikon 21: Struktura ukupnih prihoda poduzeća Čazmatrans - Nova d.o.o. 2016. - 2020. godine

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Čazmatrans - Nova d.o.o.

Grafikon 22: Struktura ukupnih rashoda poduzeća Čazmatrans - Nova d.o.o. 2016. - 2020. god.

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Čazmatrans – Nova d.o.o.

Tablica 9: Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Čazmatrans – Nova d.o.o.

POZICIJA	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
A) POSLOVNI PRIHODI	99,54%	97,85%	99,58%	99,68%	99,92%
1. Prihodi od prodaje	97,36%	95,64%	97,07%	98,30%	76,03%
2. Ostali poslovni prihodi	2,19%	2,21%	2,51%	1,38%	23,89%
B) POSLOVNI RASHODI	96,49%	96,49%	96,10%	96,10%	95,63%
1. Materijalni troškovi	48,44%	49,84%	51,15%	50,87%	36,31%
2. Troškovi osoblja	25,81%	25,49%	25,62%	26,64%	32,37%
3. Amortizacija	9,50%	8,35%	6,64%	6,06%	13,19%
4. Vrijednosno usklađenje	1,13%	0,83%	0,66%	0,76%	3,32%
5. Ostali poslovni rashodi	11,61%	11,98%	12,02%	11,77%	10,44%
C) FINACIJSKI PRIHODI	0,46%	2,15%	0,42%	0,32%	0,08%
1. Prihodi od kamata	0,09%	0,01%	0,06%	0,03%	0,01%
2. Pozitivne tečajne razlike	0,36%	0,23%	0,36%	0,05%	0,03%
3. Ostali financijski prihodi	0,00%	1,90%	0,00%	0,25%	0,04%
D) FINACIJSKI RASHODI	2,61%	3,47%	2,44%	2,65%	3,17%
1. Rashodi od kamata	2,54%	3,34%	2,38%	2,45%	2,75%
2. Tečajne razlike	0,07%	0,13%	0,06%	0,17%	0,42%
3. Ostalo	0,00%	0,00%	0,00%	0,03%	0,00%
E) UKUPNI PRIHODI	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
F) UKUPNI RASHODI	99,10%	99,96%	98,54%	98,74%	98,80%
G) Dobit prije oporezivanja	0,90%	0,04%	1,46%	1,26%	1,20%
H) Porez na dobit	0,23%	0,23%	0,31%	0,32%	0,00%
I) Dobit/gubitak tekuće godine	0,67%	-0,18%	1,15%	0,94%	1,20%

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Čazmatrans - Nova d.o.o.

Pogledom na tablicu 10 i grafikon 23, na kojima je prikazana horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Čazmatrans – Nova d.o.o., može se uočiti kretanje pojedinih pozicija unutar izvještaja. I ukupni prihodi i ukupni rashodi povećavaju se 2017. godine. Prihodi su povećani za 8,03% ili za oko 27 milijuna kuna, dok su rashodi povećani više, za 8,97% ili oko 30 milijuna kuna i ostvaruju svoj najviši iznos tijekom promatranog razdoblja. Unatoč najvišem iznosu ukupnih prihoda, ova grupa ostvaruje smanjenje dobiti prije oporezivanja za oko 95%, odnosno dobiti tekuće godine za oko 129% ili 2,9 milijuna kuna te je ostvaren gubitak tekuće godine. Na to je najveći utjecaj imalo poslovanje društva Autotransport Karlovac, koje je u navedenoj godini ostvarilo negativan poslovni rezultat u iznosu od oko 3,8 milijuna kuna. 2018. godine ukupni prihodi se povećavaju za samo 0,75% ili za oko 2,7 milijuna kuna, međutim u toj godini ostvaruju svoj vrhunac, dok se s druge strane rashodi smanjuju za 0,68% ili za oko 2,5 milijuna kuna. Dobit tekuće godine povećala se za 726,19% ili za oko 4,9 milijuna kuna. Sljedeće godine smanjuju se i

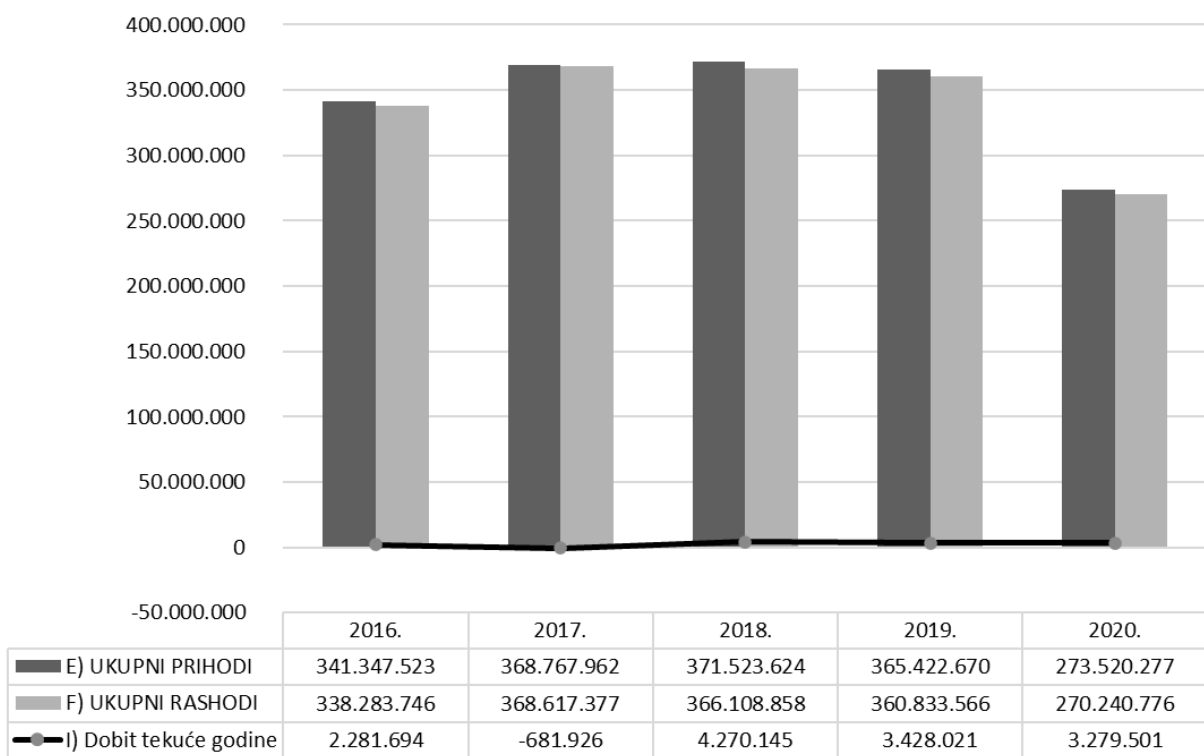
ukupni prihodi i ukupni rashodi. Prihodi za 1,64% ili oko 6 milijuna kuna, a rashodi za 1,44% ili za oko 5 milijuna kuna, čime je ostvareno smanjenje dobiti tekuće godine za oko 19%. 2020. godine i ukupni prihodi i ukupni rashodi drastično se smanjuju i u ovom poduzeću, kao i kod prethodno opisanih poduzeća, i to za oko 25%. Dok se rashodi smanjuju za oko 90,5 milijuna kuna, prihodi se smanjuju više, za oko 91,9 milijuna kuna. Smanjenje ukupnih prihoda bilo bi daleko veće da i ova grupa društava nije dobila potpore za održavanje radnih mjesta, kao što je bio slučaj i kod poduzeća Presečki grupa d.o.o. Zahvaljujući potporama, poduzeće i u ovoj godini ostvaruje dobit tekuće godine, koja se u odnosu na 2019. godinu smanjuje za 4,33%.

Poslovni prihodi se 2017. godine povećavaju za oko 21 milijun kuna ili za 6,20%, na što najviše utječe povećanje prihoda od prodaje za oko 20,3 milijuna kuna. Poslovni rashodi se u istoj godini povećavaju za 8,03% ili za oko 26 milijuna kuna. Najveće povećanje unutar njih ostvaruju materijalni troškovi koji su se u odnosu na prethodnu godinu povećali za 11% ili oko 18,4 milijuna kuna, što je i očekivano s obzirom na povećani obujam poslovanja u odnosu na 2016. godinu. Iako udio financijskih prihoda i rashoda generalno nije značajan u ukupnim приходima i rashodima, može se uočiti kako je 2017. godine ostvaren porast financijskih prihoda za 408,29%, što je rezultat kupnje potraživanja. Naime, banka je imala potraživanje od društva Autotransport Karlovac. Društvo Čazmatrans Nova d.o.o. kupilo je nekretninu, odnosno radionu u vrijednosti od oko 7 milijuna kuna i na taj način ostvaren je navedeni prihod. Iste godine, i financijski rashodi povećani su za 43%, na što je najveći utjecaj imalo povećanje rashoda od kamata za oko 3,6 milijuna kuna, što se također odnosi na društvo Autotransport Karlovac. Sljedećih godina kretanje financijskih prihoda i rashoda, s obzirom na njihove iznose, nije značajno. 2018. godine poslovni prihodi povećavaju se za 2,53%, a poslovni rashodi za 0,34%. Prihodi od prodaje povećavaju se za oko 7,9 milijuna kuna. Unutar poslovnih rashoda najviše se povećavaju materijalni troškovi, a veće smanjenje zabilježeno je na stavci amortizacije, koja se u odnosu na 2017. godinu smanjila za oko 6 milijuna kuna, što je uzrokovano smanjenjem amortizacijske stope na autobuse u nekim povezanim društvima. 2019. godine dolazi do smanjenja poslovnih prihoda od 1,54% gdje značajnije smanjenje imaju ostali prihodi koji su se smanjili za oko 4,3 milijuna u odnosu na 2018. godinu. Materijalni troškovi sa smanjenjem od oko 4,1 milijun kuna su stavka koja se najviše smanjila unutar poslovnih rashoda, a smanjila se za 1,64%.

2020. godine poslovni prihodi smanjuju se za 24,97% ili za oko 90,9 milijuna kuna, pri čemu prihodi od prodaje ostvaruju smanjenje za čak 42,11% ili za oko 151 milijun kuna, dok se ostali poslovni rashodi povećavaju za visokih 1199,62% ili oko 60,3 milijuna kuna. Sukladno drastičnom smanjenju poslovanja, u istoj godini smanjuju se i poslovni rashodi, i to za 25,51% ili za oko 89,5 milijuna kuna u odnosu na prethodnu godinu, pri čemu je najveće smanjenje ostvareno kod materijalnih troškova. Oni su se smanjili za oko 86,5 milijuna kuna, dok je najveće povećanje ostvareno kod amortizacije povećanjem stope amortizacije za autobuse, koja se u odnosu na 2019. godinu povećala za 63% ili za oko 13,9 milijuna kuna.

2020. godina je za grupu Čazmatrans Nova d.o.o. bila jednako izazovna kao i za prethodno opisana dva poduzeća. Prestanak poslovanja u jednom razdoblju te kasnije poslovanje u otežanim uvjetima značajno je utjecalo na njihov cjelokupni rezultat poslovanja. Društvo je u Godišnjem izvješću o stanju i poslovanju društva za 2020. godinu navelo kako je 2020. godine društvo potrošilo oko 6,3 milijuna litara goriva, dok se prethodnih godina ta brojka kretala oko 12 milijuna litara te je sa 656 vozila ostvarena kilometraža od oko 22 milijuna kilometara, dok je prethodnih godina ona nosila oko 40 milijuna kilometara. Dakle, ove brojke koje su prepolovljene u 2020. u odnosu na prethodne godine ukazuju na veličinu utjecaja pandemije na poslovanje grupe. Također, uspoređujući kretanje ukupnih prihoda i ukupne imovine, evidentno je da grupa najsporije okreće svoju imovinu 2020. godine te da joj svakako treba više vremena kako bi naplatila svoja potraživanja. Uz to, grupa u 2020. godini ima i najmanje zaposlenih. Kao što je već ranije zaključeno, da nije bilo potpore za održavanje radnih mjesta, i ova grupa bi vjerojatno poslovala s gubitkom, međutim na ovaj način održana je zaposlenost i pozitivan rezultat poslovanja.

Grafikon 23: Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Čazmatrans – Nova d.o.o. (iznosi u kunama)

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Čazmatrans - Nova d.o.o.

Tablica 10: Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Čazmatrans - Nova d.o.o.

POZICIJA	Δ 2017./2016.	%Δ 2017./16	Δ 2018./2017.	%Δ 2018./17.	Δ 2019./2018.	%Δ 2019./18	Δ 2020./2019.	%Δ 2020./19.
A) POSLOVNI PRIHODI	21.055.590	6,20%	9.112.708	2,53%	-5.706.544	-1,54%	-90.950.733	-24,97%
1. Prihodi od prodaje	20.374.649	6,13%	7.929.203	2,25%	-1.405.423	-0,39%	-151.269.220	-42,11%
2. Ostali prihodi	680.941	9,12%	1.183.505	14,53%	-4.301.121	-46,10%	60.318.487	1199,62%
B) POSLOVNI RASHODI	26.438.949	8,03%	1.221.026	0,34%	-5.866.650	-1,64%	-89.593.980	-25,51%
1. Materijalni troškovi	18.434.438	11,15%	6.241.772	3,40%	-4.148.308	-2,18%	-86.575.362	-46,57%
2. Troškovi osoblja	5.872.074	6,66%	1.217.973	1,30%	2.133.244	2,24%	-8.800.871	-9,04%
3. Amortizacija	-1.631.081	-5,03%	-6.125.802	-19,90%	-2.532.000	-10,27%	13.952.383	63,04%
4. Vrijed. usklađenje	-765.214	-19,92%	-621.738	-20,22%	334.796	13,64%	6.285.491	225,40%
5. Ostali rashodi	4.528.732	11,43%	508.821	1,15%	-1.654.382	-3,70%	-14.455.621	-33,60%
C) FINANCIJSKI PRIHODI	6.364.849	408,29%	-6.357.046	-80,23%	-394.410	-25,17%	-951.660	-81,18%
1. Prihodi od kamata	-265.403	-83,31%	168.426	316,76%	-117.869	-53,19%	-84.376	-81,34%
2. Tečajne razlike	-379.471	-30,59%	484.251	56,25%	-1.180.341	-87,75%	-69.779	-42,35%
3. Ostalo	7.009.723	-	-7.009.723	-100,00%	903.800	-	-797.505	-88,24%
D) FINANCIJSKI RASHODI	3.894.682	43,70%	-3.729.545	-29,12%	591.358	6,52%	-998.810	-10,33%
1. Rashodi od kamata	3.647.036	41,98%	-3.490.126	-28,30%	103.237	1,17%	-1.434.252	-16,03%
2. Tečajne razlike	247.646	110,22%	-255.825	-54,16%	411.727	190,17%	528.242	84,08%
3. Ostalo	0	-	16.406	-	76.394	465,65%	-92.800	-100,00%
E) UKUPNI PRIHODI	27.420.439	8,03%	2.755.662	0,75%	-6.100.954	-1,64%	-91.902.393	-25,15%
F) UKUPNI RASHODI	30.333.631	8,97%	-2.508.519	-0,68%	-5.275.292	-1,44%	-90.592.790	-25,11%
G) Dobit prije oporezivanja	-2.913.192	-95,08%	5.264.181	3495,82%	-825.662	-15,25%	-1.309.603	-28,54%
H) Porez na dobit	50.428	6,45%	312.110	37,49%	16.462	1,44%	-1.161.083	-100,00%
I) Dobit tekuće godine	-2.963.620	-129,89%	4.952.071	726,19%	-842.124	-19,72%	-148.520	-4,33%

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Čazmatrans - Nova d.o.o.

5.3. Analiza poslovanja odabranih poduzeća primjenom financijskih pokazatelja

U nastavku ovog potpoglavlja prikazane su izračunate vrijednosti financijskih pokazatelja za promatrana poduzeća u razdoblju od 2016. do 2020. godine. Na taj način, uz prethodno provedenu vertikalnu i horizontalnu analizu financijskih izvještaja, dobivena je kompletnija slika i detaljniji uvid u sigurnost i uspješnost njihova poslovanja.

Tablica 11: Pokazatelji likvidnosti za promatrana poduzeća od 2016. do 2020. godine

Croatia Bus d.o.o.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Koeficijent trenutne likvidnosti	0,15	0,03	0,01	0,01	0,04
2. Koeficijent ubrzane likvidnosti 1	0,91	0,75	0,71	0,64	0,63
3. Koeficijent ubrzane likvidnosti 2	0,94	0,89	0,80	0,69	0,68
4. Koeficijent tekuće likvidnosti	1,02	0,96	0,83	0,72	0,72
5. Koeficijent financijske stabilnosti	0,99	1,02	1,13	1,28	1,24
Presečki grupa d.o.o.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Koeficijent trenutne likvidnosti	0,06	0,04	0,06	0,05	0,10
2. Koeficijent ubrzane likvidnosti 1	0,32	0,26	0,24	0,25	0,39
3. Koeficijent ubrzane likvidnosti 2	0,35	0,28	0,26	0,27	0,43
4. Koeficijent tekuće likvidnosti	0,42	0,35	0,33	0,36	0,52
5. Koeficijent financijske stabilnosti	1,53	1,73	1,76	1,67	1,50
Čazmatrans Nova d.o.o.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Koeficijent trenutne likvidnosti	0,03	0,02	0,01	0,01	0,01
2. Koeficijent ubrzane likvidnosti 1	0,23	0,19	0,21	0,18	0,22
3. Koeficijent ubrzane likvidnosti 2	0,24	0,20	0,21	0,19	0,23
4. Koeficijent tekuće likvidnosti	0,32	0,29	0,29	0,26	0,30
5. Koeficijent financijske stabilnosti	1,68	1,69	1,83	1,94	1,71

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja odabranih poduzeća

Grupa izračunatih i prikazanih financijskih pokazatelja likvidnosti u tablici 11 prikazuju koliku sposobnost ima svako pojedino poduzeće u podmirenju svojih kratkoročnih obveza. Prvi od njih je koeficijent trenutne likvidnosti i on je kod sva tri poduzeća kroz čitavo promatrano razdoblje pokazatelj s najmanjim vrijednostima, što znači da poduzeća nemaju ni u jednoj godini dovoljno raspoloživog novca u banci i blagajni kako bi podmirili kratkoročne obveze. Kod poduzeća Croatia Bus postotak obveza koje mogu trenutno podmiriti novcem kreće se od 15% 2016., nakon čega pada na 1% u narednim godinama i u 2020. se podiže na 4%. Kod Presečki grupe taj postotak ne

prelazi 10%, a kod Čazmatrans Nova grupe 3%, koliko iznosi 2016. godine, nakon čega posljednje tri godine stagnira na razini od 1%.

Croatia Bus ima najviše iznose koeficijenta ubrzane likvidnosti 1 i 2. Koeficijent ubrzane likvidnosti 1 pokazuje kako ovo poduzeće može u 2016. godini novcem i potraživanjima pokriti 91% svojih kratkoročnih obveza, dok novcem, potraživanjima i financijskom imovinom pokriva 94% kratkoročnih obveza. Nakon početne godine nastavlja se negativni trend kretanja ovog koeficijenta, odnosno on se smanjuje i u 2020. godini dolazi do pokrića od 63% kratkoročnih obveza novcem i potraživanjima, odnosno 68% novcem, potraživanjima i financijskom imovinom. Presečki grupa 2016. godine može novcem i potraživanjima pokriti 32% svojih kratkoročnih obveza, a ako se tome doda i financijska imovina pokriveno je 35% kratkoročnih obveza. Nakon toga ovi koeficijenti se smanjuju te od 2019. ponovno bilježe porast. 2020. godine ovi koeficijenti su najviši, međutim nisu zadovoljavajući, štoviše ne uspijeva se brzo unovčivom imovinom pokriti niti pola kratkoročnih obveza. Kod Čazmatrans Nova grupe situacija je još lošija. Koeficijenti ubrzane likvidnosti 1 kreću se u rasponu od 0,18 do 0,23, a koeficijenti ubrzane likvidnosti 2 od 0,19 do 0,24, s tim da u 2020. godini ova grupa može pokriti samo 22% kratkoročnih obveza novcem i potraživanjima, odnosno 23% kratkotrajnom imovinom umanjenom za zalihe. S obzirom na to da bi vrijednost ovog koeficijenta trebala biti barem 1, zaključuje se da niti jedno od promatranih poduzeća nema zadovoljavajuće koeficijente ubrzane likvidnosti.

Promatrajući izračunate koeficijente tekuće likvidnosti, za koje bi bilo poželjno da su veći od 2, može se vidjeti kako sva tri poduzeća kroz cijelo promatrano razdoblje ne mogu održavati tekuću likvidnost. Kroz sve godine ovi pokazatelji manji su od 1, jedino Croatia Bus 2016. godine ima koeficijent tekuće likvidnosti koji iznosi 1,02, što znači da poduzeće 1,02 puta može podmiriti svoje kratkoročne obveze ukupnom kratkotrajnom imovinom. U narednim godinama taj koeficijent se smanjuje te 2020. godine ostaje na 0,72, kao što je bio i prethodne godine, što znači da je ovo poduzeće sposobno te godine 72% svojih kratkoročnih obveza pokriti kratkotrajnom imovinom. Kod Presečki grupe ovaj koeficijent smanjuje se od 2016. do 2018. godine sa 0,42 na 0,33, nakon čega počinje rasti i u 2020. godini ova grupa može kratkotrajnom imovinom pokriti 52% svojih kratkoročnih obveza. Kod Čazmatrans grupe ovaj pokazatelj smanjuje se iz godine u godinu, od 2016. kada iznosi 0,32 do 0,26 u 2019. godini. 2020. slijedi lagani porast i u toj godini

grupa uspijeva pokriti samo 30% kratkoročnih obveza kratkotrajnom imovinom. Kao što je već utvrđeno prilikom horizontalne i vertikalne analize bilance i računa dobiti i gubitka, sva poduzeća ostvaruju deficit radnog kapitala u promatranim godinama, osim poduzeća Croatia bus u prvoj promatranj godini, što znači da ni kod jednog poduzeća nema dijela kratkotrajne imovine koji se financira iz kvalitetnih dugoročnih izvora.

Usko povezan s koeficijentom tekuće likvidnosti je koeficijent financijske stabilnosti za koji je poželjno da je manji od 1, međutim sukladno navedenom kretanju koeficijenta tekuće likvidnosti, ovaj koeficijent je kod svih poduzeća veći od 1 u promatranom razdoblju, osim kod poduzeća Croatia Bus 2016. kada poduzeće ostvaruje radni kapital. To ukazuje na to da poduzeća, osim svih dugoročnih izvora, za financiranje dugotrajne imovine koriste još i jedan dio kratkoročnih izvora. Kod prvog poduzeća ovaj koeficijent povećava se od 2016. do 2019., nakon čega slijedi blagi pad i tada iznosi 1,24. Kod drugog poduzeća sa 1,53 2016. ovaj koeficijent lagano raste do 2018. kada iznosi 1,76 i nakon toga se smanjuje sve do 2020. godine kada iznosi 1,50. Kod Čazmatrans Nova grupe koeficijenti financijske stabilnosti su najviši. U 2016. godini iznosi 1,68 te se iz godine u godinu povećava i svoj vrhunac doživljava 2019. sa iznosom od 1,94, nakon čega 2020. ostvaruje lagani pad na 1,71, međutim i dalje daleko više od poželjne razine.

Na temelju prikazanih pokazatelja u tablici 12 vidljivo je kako sva tri poduzeća kroz pet promatranih godina više koriste tuđe, nego vlastite izvore financiranja. Razlika između njih je u tome što se kod poduzeća Croatia Bus d.o.o. koeficijent zaduženosti povećava, a koeficijent vlastitog financiranja smanjuje kroz godine, dok preostala dva poduzeća kroz godine povećavaju korištenje vlastitih izvora financiranja. 2016. godine Croatia Bus je iz tuđih izvora financirala 63% imovine, a preostalih 37% iz vlastitih izvora financiranja. Još prilikom promatranja kretanja bilančnih pozicija zaključeno je kako se obveze s godinama povećavaju, a kapital i rezerve smanjuju te je takvo i kretanje ovih pokazatelja. Do 2020. koeficijent zaduženosti narastao je do 0,90, odnosno ovo poduzeće iz tuđih izvora financira 90% svoje imovine, dok samo 10% financira iz vlastitih izvora. Sukladno takvim kretanjima, omjer tuđih i vlastitih izvora financiranja povećava se s godinama. U 2016. je Croatia Bus na kunu kapitala imala 1,71 kunu obveza, u 2019. 2,66, a 2020. 9,16 kuna. Kod Presečki grupe koeficijent zaduženosti, koji je 2016. godine iznosio 0,82, do 2019. smanjio se na 0,80, čime nije ostvarena značajnija promjena te je 2020. smanjen na 0,72.

Sukladno tome, koeficijent vlastitog financiranja je blago porastao te je od 2016., kada je iznosio 0,18, do 2020. narastao na 0,28, odnosno ovo poduzeće je u 2020. godini bilo sposobno 28% svoje imovine financirati iz vlastitih izvora. Ovdje se koeficijent financiranja smanjuje s 4,57 kuna obveza na kunu kapitala u prvoj godini promatranja do 2,60 kuna 2020. godine. Slične odnose ima i grupa Čazmatrans Nova. Kod ovog poduzeća je 2017. vidljivo malo povećanje koeficijenta zaduženosti nakon čega se smanjuje te 2020. iznosi 0,78, dok koeficijent vlastitog financiranja ima suprotni smjer kretanja te 2020. ovo poduzeće može vlastitim izvorima financirati 22% svoje imovine. Istu liniju kretanja kao koeficijent zaduženosti ima i koeficijent financiranja.

Od promatranih poduzeća najpovoljnije kretanje pokriva troškova kamata i faktora zaduženosti ima Presečki grupa. Kod poduzeća Croatia bus veliki je raspon kretanja pokriva troškova kamata. 2016. godine ovo poduzeće je ostvarenim zaradama prije kamata i poreza moglo 13,66 puta pokriti rashode od kamata. Do 2019. to pokriće se smanjilo na 2,16 puta. S druge strane, faktor zaduženosti povećava se iz godine u godinu, odnosno ovom poduzeću je svake godine potrebno više vremena da tuđe izvore financiranja zamijeni vlastitim. 2020. godine ovi pokazatelji imaju negativan predznak s obzirom na to da je poduzeće te godine poslovalo s gubitkom. Kod Presečki grupe 2017. dolazi do pada pokriva troškova kamata nakon čega se iz godine u godinu povećava. 2017. ovo poduzeće moglo je 1,42 puta pokriti rashode od kamata ostvarenim zaradama prije kamata i poreza, dok je 2020. to povećano na 4,75 puta. Faktor zaduženosti se kod ovog poduzeća smanjuje od 2017. godine nadalje. 2016. godine je iznosio 5,14, 2017. 5,76 i do 2020. se spustio na povoljnih 2,68 godina. Pokriće troškova kamata se kod poduzeća Čazmatrans Nova 2017. smanjuje na 1,01 sa 1,35, koliko je iznosilo 2016. godine. 2018. iznosi 1,61 i nakon toga se smanjuje sve do 2020. godine kada je svoje rashode od kamata moglo pokriti 1,44 puta. Faktor zaduženosti povećava se od 2016. sa 7,09 na 10,83 2019. godine. 2020. smanjuje se na 6,02 godine.

Stupanj pokriva I kod poduzeća Croatia Bus u svim promatranim godinama je manji od 1. 2016. ovo poduzeće je 62% svoje dugotrajne imovine moglo financirati samo iz glavnice. Kroz godine se taj postotak smanjivao. 2018. iznosi 42%, dok 2020. iznosi 15%. Kada se glavnici doda iznos dugoročnih obveza dolazi se do stupnja pokriva II i zaključuje se da ovo poduzeće 2016. može 1,02 puta pokriti dugotrajnu imovinu, što je i očekivano s obzirom na to da je već zaključeno kako poduzeće te godine ostvaruje pozitivan radni kapital. U svim preostalim godinama ovaj koeficijent

je manji od 1 i smanjuje se kroz godine. 2020. ostvaruje blagi rast u odnosu na prethodne godine te je tada poduzeće u mogućnosti kapitalom i dugoročnim obvezama pokriti 81% svoje dugotrajne imovine. Usporedivši ova tri promatrana poduzeća, može se zaključiti da Presečki grupa ima najpoželjnije kretanje stupnjeva pokrića. Za razliku od poduzeća Croatia bus, čiji se pokazatelji smanjuju, kod ovog poduzeća oni ostvaruju povećanje kroz godine. Sa 0,22 2016. godine, stupanj pokrića I se do 2020. popeo na 0,38. Stupanj pokrića II smanjivao se do 2018. godine, nakon čega počinje rasti i svoj vrhunac ostvaruje u zadnjoj promatranoj godini, a iznosi 0,67. Kod trećeg poduzeća, odnosno Čazmatrans Nova grupe, stupanj pokrića I prvo pada na 0,21 sa 0,23 2017. godine i nakon toga se povećava do 2020., kada poduzeće 26% svoje dugotrajne može podmiriti glavnicom. Stupanj pokrića II smanjuje se od 2016. do 2019. godine, nakon čega ostvaruje rast 2020. godine na 0,59.

Tablica 12: Pokazatelji zaduženosti promatranih poduzeća od 2016. do 2020. godine

Croatia Bus d.o.o.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Koeficijent zaduženosti	0,63	0,68	0,73	0,73	0,90
2. Koeficijent vlastitog financiranja	0,37	0,32	0,27	0,27	0,10
3. Koeficijent financiranja	1,71	2,09	2,75	2,66	9,16
4. Pokriće troškova kamata	13,66	5,27	2,57	2,16	-25,01
5. Faktor zaduženosti	2,40	4,55	6,75	6,59	-6,84
6. Stupanj pokrića I	0,62	0,48	0,42	0,43	0,15
7. Stupanj pokrića II	1,02	0,98	0,88	0,78	0,81
Presečki grupa d.o.o.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Koeficijent zaduženosti	0,82	0,81	0,81	0,80	0,72
2. Koeficijent vlastitog financiranja	0,18	0,19	0,19	0,20	0,28
3. Koeficijent financiranja	4,57	4,38	4,16	3,93	2,60
4. Pokriće troškova kamata	2,28	1,42	1,83	2,44	4,75
5. Faktor zaduženosti	5,14	5,76	5,33	4,15	2,68
6. Stupanj pokrića I.	0,22	0,23	0,23	0,25	0,38
7. Stupanj pokrića II.	0,65	0,58	0,57	0,60	0,67
Čazmatrans Nova d.o.o.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Koeficijent zaduženosti	0,80	0,82	0,81	0,81	0,78
2. Koeficijent vlastitog financiranja	0,20	0,18	0,19	0,19	0,22
3. Koeficijent financiranja	4,09	4,50	4,38	4,39	3,58
4. Pokriće troškova kamata	1,35	1,01	1,61	1,51	1,44
5. Faktor zaduženosti	7,09	8,65	9,40	10,83	6,02
6. Stupanj pokrića I.	0,23	0,21	0,22	0,22	0,26
7. Stupanj pokrića II.	0,60	0,59	0,55	0,51	0,59

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja odabranih poduzeća

Tablica 13: Pokazatelji aktivnosti promatranih poduzeća od 2016. do 2020. godine

Croatia Bus d.o.o.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Koeficijent obrta ukupne imovine	1,28	1,02	1,01	0,95	0,38
2. Koeficijent obrta kratkotrajne imovine	3,18	3,12	2,73	2,63	1,16
3. Koeficijent obrta kratkoročnih potraživanja	4,02	3,95	3,11	2,82	0,93
4. Trajanje naplate kratkoročnih potraživanja	90,91	92,44	117,21	129,30	392,98
Presečki grupa d.o.o.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Koeficijent obrta ukupne imovine	1,16	1,15	1,31	1,34	1,11
2. Koeficijent obrta kratkotrajne imovine	5,74	6,23	7,52	7,34	4,20
3. Koeficijent obrta kratkoročnih potraživanja	8,87	9,75	13,62	12,70	6,09
4. Trajanje naplate kratkoročnih potraživanja	41,17	37,43	26,81	28,74	59,94
Čazmatrans Nova d.o.o.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Koeficijent obrta ukupne imovine	1,12	1,16	1,11	1,08	0,90
2. Koeficijent obrta kratkotrajne imovine	6,88	8,01	7,11	7,40	6,09
3. Koeficijent obrta kratkoročnih potraživanja	11,24	12,59	10,09	10,90	6,60
4. Trajanje naplate kratkoročnih potraživanja	32,48	28,98	36,17	33,48	55,29

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja odabranih poduzeća

U tablici 13 prikazane su vrijednosti pokazatelja aktivnosti koji služe kako bi se izmjerilo koliko je neko poduzeće aktivno, odnosno daju uvid u to kojom brzinom imovina cirkulira tijekom poslovanja nekog poduzeća. Za ove koeficijente poželjno je da oni budu što veći. Usporede li se pokazatelji aktivnosti ovih triju poduzeća, vidi se da u prve dvije promatrane godine poduzeća Croatia Bus i Čazmatrans Nova imaju veće, poželjnije pokazatelje, dok se od 2018. situacija mijenja i od tada poduzeće Presečki grupa ima najbolje pokazatelje na svim područjima. Croatia Bus ima najveće pokazatelje u prvoj godini, dok se nakon toga oni iz godine u godinu dosta smanjuju i 2020. ostvaruju svoju najnižu razinu. 2016. ovo poduzeće moglo je 1,28 puta obrnuti svoju ukupnu imovinu. Od 2019. ovaj pokazatelj smanjuje se na 0,95, dok 2020. iznosi 0,38.

Istu liniju kretanja ima i koeficijent obrta kratkotrajne imovine. Dok je 2016. godine poduzeće sposobno obrnuti svoju kratkotrajnu imovinu 3,18 puta, do 2020. to je smanjeno na 1,16 puta, odnosno ono na jednu kunu uložene imovine ostvaruje 1,16 kuna prihoda. S druge strane, poduzeće Presečki grupa u početku ima niže koeficijente koji zatim u narednim godinama rastu, no 2020. ostvaruju svoju najnižu razinu, što je i logično s obzirom na to da se te godine prihodi smanjuju puno više nego imovina. Od 2016. koeficijent obrta ukupne imovine sa 1,16 raste do 1,34 2019.

godine te se 2020. smanjuje na 1,11, dok koeficijent obrta kratkotrajne imovine sa 5,74 raste do 2019. na 7,34 i u 2020. se spušta na 4,20. Može se primijetiti da je razlika između ova dva koeficijenta dosta veća u odnosu na prvo poduzeće, a uzrok tome je što Croatia Bus od triju promatranih poduzeća ima najmanji udio dugotrajne imovine u ukupnoj imovini tijekom cijelog promatranog razdoblja. Kod Čazmatrans Nova grupe koeficijenti obrta ukupne, ali i kratkotrajne imovine se povećavaju 2017. godine i nakon toga padaju. 2020. godine poduzeće ne može ni jednom obrnuti svoju ukupnu imovinu, dok je sposobno 6,09 puta obrnuti kratkotrajnu imovinu. Koeficijent obrta kratkoročnih potraživanja kod poduzeća Croatia Bus isto se kreće kao i prethodno opisani koeficijenti, odnosno u prvoj godini je najviši, a zatim se iz godine u godinu smanjuje. 2016. godine ovo poduzeće u roku godine dana može naplatiti svoja kratkoročna potraživanja 4,02 puta, 2018. 3,11, a 2020. 0,93 puta, odnosno ne može ih naplatiti niti jednom. Sukladno takvom kretanju koeficijenta obrta kratkoročnih potraživanja trajanje naplate se iz godine u godinu povećava. Dok je 2016. ovom poduzeću trebalo oko 90 dana da naplati svoja potraživanja, već 2018. potrebno mu je 117,21 dan, a 2020. godine čak 392,98 dana, što je izrazito nepovoljno i ukazuje na to da je ovo poduzeće imalo problema s naplatom potraživanja i prije, a sve je dodatno pogoršano novonastalom situacijom 2020. godine. Kod Presečki grupe koeficijent obrta kratkoročnih potraživanja raste do 2018. godine kada iznosi 13,62, sljedeće godine lagano se smanjuje, dok 2020. pada za oko 50% i poduzeće je u toj godini sposobno podmiriti svoja kratkoročna potraživanja 6,02 puta. Da bi naplatilo svoja potraživanja, ovom poduzeću je 2016. za to trebalo oko 40 dana, 2018. oko 27 dana, a 2020. taj se broj povećao na 59,94 dana. Koeficijent obrta kratkoročnih potraživanja kod Čazmatrans Nova grupe fluktuirala lagano od 2016. do 2019. oko 10, 11, dok 2020. iznosi 6,60. Trajanje naplate također lagano fluktuirala tijekom prve četiri godine poslovanja gdje se kreće u rasponu od oko 27 do 36 dana, a 2020. ovom poduzeću treba 55,29 dana kako bi naplatilo svoja potraživanja. Može se zaključiti da Presečki grupa i Čazmatrans Nova grupa imaju zadovoljavajuće trajanje naplate kratkoročnih potraživanja. Jedino je 2020. to razdoblje povećano, međutim s obzirom na uvjete poslovanja u toj godini i ostvarene rezultate, ovako izračunati pokazatelji bili su i očekivani.

Tablica 14: Pokazatelji ekonomičnosti promatranih poduzeća od 2016. do 2020. godine

Croatia Bus d.o.o.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Ekonomičnost ukupnog poslovanja	1,12	1,03	1,01	1,01	0,61
2. Ekonomičnost poslovnih aktivnosti	1,13	1,03	1,01	1,03	0,63
3. Ekonomičnost financiranja	0,93	1,15	1,15	0,09	0,08
Presečki grupa d.o.o.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Ekonomičnost ukupnog poslovanja	1,03	1,01	1,02	1,02	1,05
2. Ekonomičnost poslovnih aktivnosti	1,05	1,03	1,03	1,04	1,06
3. Ekonomičnost financiranja	0,26	0,16	0,26	0,04	0,42
Čazmatrans Nova d.o.o.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Ekonomičnost ukupnog poslovanja	1,01	1,00	1,01	1,01	1,01
2. Ekonomičnost poslovnih aktivnosti	1,03	1,01	1,04	1,04	1,04
3. Ekonomičnost financiranja	0,17	0,62	0,17	0,12	0,03

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja odabranih poduzeća

Jednu od mjera djelotvornosti predstavlja stavljanje u omjer prihoda i rashoda, odnosno izračun pokazatelja ekonomičnosti. Promatrajući pokazatelje ekonomičnosti za odabrana poduzeća evidentno je kako poduzeće Croatia Bus u svim godinama, osim 2020., ima pokazatelje ekonomičnosti ukupnog poslovanja i poslovnih aktivnosti veće od 1. U 2016. godini ovo poduzeće na jednu kunu ukupnih rashoda ostvaruje 1,12 kuna ukupnih prihoda. Kroz godine se taj pokazatelj smanjuje, a manji od 1 je 2020. godine kada na kunu ukupnih rashoda ovo poduzeće ostvaruje 61 lipu ukupnih prihoda. U toj godini manji od 1 je i pokazatelj ekonomičnosti poslovnih aktivnosti s obzirom na to da su ukupni prihodi te godine bili manji od ukupnih rashoda, odnosno poslovni prihodi od poslovnih rashoda. Pokazatelji ekonomičnosti financiranja su samo 2017. i 2018. veći od 1, dok su u drugim godinama manji od 1, pogotovo 2019. i 2020. kada iznose 0,09, odnosno 0,08, međutim, s obzirom na to da oni u ukupnim prihodima imaju mali udio, ovakav omjer nije zabrinjavajuć.

S obzirom na to da Presečki grupa i Čazmatrans Nova grupa tijekom ovih pet godina ostvaruju pozitivan rezultat poslovanja, pokazatelji ekonomičnosti ukupnog poslovanja i poslovnih aktivnosti veći su od 1 u svim promatranim godinama poslovanja. Kod ova dva poduzeća ovi pokazatelji najviši su 2020. godine, međutim s obzirom na prethodne analize izvještaja jasno je kako su ovakvi rezultati ostvareni isključivo zbog dobivanja državne potpore za održavanje radnih

mjesta, koja je povisila ukupne prihode i utjecala na ostvarenje dobiti. Kod Presečki grupe ekonomičnost ukupnog poslovanja kreće se u rasponu od ostvarene 1,01 kune ukupnih prihoda, do 1,05 kuna ukupnih prihoda na kunu ukupnih rashoda. Kod Čazmatrans grupe ovaj pokazatelj iznosi 1,01 u svim godinama, osim 2017. godine, kada iznosi točno jednu kunu ukupnih prihoda na kunu ukupnih rashoda. I kod ovih poduzeća situacija s pokazateljima ekonomičnosti financiranja slična je već opisanoj situaciji poduzeća Croatia Bus gdje su oni manji od 1. S obzirom na njihov udio u ukupnim prihodima, ovi pokazatelji nisu ključni za donošenje zaključaka o ekonomičnosti poslovanja za pojedino poduzeće.

Tablica 15: Pokazatelji profitabilnosti promatranih poduzeća od 2016. do 2020. godine

Croatia Bus d.o.o.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Neto marža profita	11,79%	3,63%	1,53%	1,80%	-61,60%
2. Bruto marža profita	11,82%	4,14%	1,75%	2,01%	-61,60%
3. Neto rentabilnost imovine	15,14%	3,72%	1,54%	1,72%	-23,17%
4. Bruto rentabilnost imovine	15,18%	4,24%	1,76%	1,91%	-23,17%
5. Rentabilnost vlastitog kapitala	38,05%	9,02%	3,22%	3,03%	-244,77%
Presečki grupa d.o.o.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Neto marža profita	4,21%	3,53%	2,98%	3,13%	6,21%
2. Bruto marža profita	4,81%	3,67%	3,37%	3,58%	6,21%
3. Neto rentabilnost imovine	4,87%	4,06%	3,89%	4,20%	6,92%
4. Bruto rentabilnost imovine	5,56%	4,22%	4,40%	4,79%	6,92%
5. Rentabilnost vlastitog kapitala	13,55%	5,94%	7,72%	10,98%	19,70%
Čazmatrans Nova d.o.o.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Neto marža profita	3,21%	3,16%	3,53%	3,39%	3,95%
2. Bruto marža profita	3,44%	3,39%	3,84%	3,70%	3,95%
3. Neto rentabilnost imovine	3,58%	3,66%	3,93%	3,64%	3,56%
4. Bruto rentabilnost imovine	3,84%	3,92%	4,27%	3,98%	3,56%
5. Rentabilnost vlastitog kapitala	3,79%	-1,18%	6,88%	5,44%	4,95%

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja odabranih poduzeća

Pokazatelji profitabilnosti, kojima se mjeri povrat uloženog kapitala, koriste se uz pokazatelje zaduženosti kako bi se što bolje ocijenila kvaliteta korištenja tuđih izvora financiranja.⁶⁴

⁶⁴ Ježovita, A. (2015). ' Mogućnosti ocjene kvalitete zaduženosti poduzeća primjenom financijskih pokazatelja profitabilnosti', *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, (Posebno izdanje 2015), str. 158-173. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/204411> [5. travnja 2022.]

Promatrajući izračunate pokazatelje u tablici, može se zaključiti da najbolje pokazatelje ima Presečki grupa d.o.o. Iako Croatia Bus ima puno više pokazatelje u prvoj promatranoj godini, u sljedećim godinama ti se pokazatelji značajno smanjuju, za razliku od preostala dva poduzeća čiji pokazatelji održavaju kontinuitet.

Croatia Bus 2016. godine uspijeva ostvariti za vlasnike, vjerovnike i državu 11,82 kune na 100 kuna prihoda. Do 2019. taj iznos se smanjio na 2 kune na 100 kuna prihoda, dok u 2020. nema zarade s obzirom na poslovanje s gubitkom. Neto marža profita ima sličnu liniju kretanja. Razlika u odnosu na bruto maržu profita je što kod nje nema poreza na dobit s obzirom na to da se ovaj pokazatelj računa stavljajući u omjer neto dobit uvećanu za kamate s ukupnim prihodima. Presečki grupa 2016. ostvaruje za vlasnike, državu i vjerovnike 4,81 kunu zarade na 100 kuna prihoda, 2018. taj se iznos smanjio na 3,37 kuna te se nakon toga bruto marža povećava. 2020. godine neto i bruto marža su iste s obzirom na to da te godine nema poreza na dobit, a ostvarena zarada je 6,21 kuna na 100 kuna prihoda. Poduzeće Čazmatrans grupa 2016. ostvaruje zaradu od 3,44 kune na 100 kuna prihoda za vjerovnike, vlasnike i državu, nakon čega slijedi lagani rast u narednim godinama. 2020. godine vrijedi isto kao i za Presečki grupu, neto i bruto marža profita su jednake, a ostvarena je zarada od 3,95 kuna na 100 kuna prihoda.

Slična situacija je i s kretanjem pokazatelja rentabilnosti imovine. Croatia Bus je 2016. uspijevala ostvariti povrat za vlasnike, vjerovnike i državu od 15,18 kuna na 100 kuna uložene imovine. U narednim godinama taj se povrat smanjuje. Najniži je 2018. godine, kada iznosi 1,76 kuna, nakon čega ostvaruje lagani porast, a u 2020. godini ga nema. Bruto i neto rentabilnost imovine su u toj godini jednake. Presečki grupa 2016. ostvaruje povrat za vlasnike, vjerovnike i države u iznosu od 5,56 kuna na 100 kuna uložene imovine, zatim slijedi blagi pad u idućoj godini, nakon čega se iz godine u godinu lagano povećava. 2019. godine je ostvaren povrat od 4,79 kuna, a 2020. godine u iznosu od 6,92 kune na 100 kuna uložene imovine. S obzirom na nepostojanje poreza na dobit u toj godini, neto i bruto rentabilnost su jednake. Čazmatrans Nova grupa ima nešto niže pokazatelje rentabilnosti u odnosu na Presečki grupu. Ovo poduzeće 2016. ostvaruje povrat za vlasnike, vjerovnike i državu u iznosu od 3,84 kune na 100 kuna uložene imovine, nakon čega se povećava do 2018. godine gdje iznosi 4,27 kuna na 100 kuna uložene imovine. U zadnjoj godini slijedi lagano smanjenje i ostvaruje se povrat od 3,56 kuna.

Od promatrana tri poduzeća, Presečki grupa ima i najbolje pokazatelje rentabilnosti vlastitog kapitala, koji pokazuju koliki povrat vlasnici ostvaruju na uloženi kapital. 2016. godine ova grupa ostvarila je 13,55 kuna zarade na 100 kuna kapitala. Ta zarada se 2017. smanjila, nakon čega iz godine u godinu nastavlja rasti te 2020. godine ostvaruje najvišu vrijednost od 19,70 kuna na 100 kuna uloženog kapitala. Financijska poluga djeluje u svim promatranim godinama, odnosno ovi pokazatelji veći su od pokazatelja rentabilnosti imovine što dovodi do zaključka da ova grupa ostvaruje veće povrate korištenjem tuđih, nego što bi ostvarilo korištenjem vlastitih izvora financiranja. Croatia Bus 2016. godine imala je odličan pokazatelj rentabilnosti kapitala, kada je povrat na 100 kuna uloženog kapitala iznosio 38,05 kuna. Kroz godine, taj se pokazatelj značajno smanjivao te 2019. godine vlasnici ostvaruju samo oko 3 kune povrata na 100 kuna kapitala, dok 2020. godine povrata nema. 2016. i 2017. godine kod Čazmatrans grupe pokazatelji rentabilnosti vlastitog kapitala manji su od rentabilnosti imovine, stoga u tim godinama financijska poluga ne djeluje. Štoviše, 2017. godine ovaj pokazatelj ima negativan predznak s obzirom na poslovanje s gubitkom u navedenoj godini. Od 2018. situacija se poboljšava i poduzeće na 100 kuna kapitala uspijeva ostvariti 6,88 kuna povrata. Narednih godina vrijednost ovog pokazatelja se smanjuje, međutim u te zadnje tri promatrane godine financijska poluga djeluje, a poduzeće 2020. godine ostvaruje povrat od 4,95 kuna na 100 kuna uloženog kapitala.

6. ZAKLJUČAK

Pandemija bolesti COVID-19 uzrok je nove gospodarske krize koja je zahvatila cijeli svijet. Značajno je utjecala na rast nezaposlenosti, na pad bruto domaćeg proizvoda, snažno je pogodila turizam i uslužne djelatnosti kojima pripada i djelatnost prijevoza putnika. Rekordan pad prometa od uslužnih djelatnosti ostvaren je u ožujku 2020. godine. Djelatnosti koje su bilježile najveći pad u Hrvatskoj su putničke agencije, organizatori putovanja i ostale rezervacijske usluge, usluge smještaja te usluge pripremanja i usluživanja hrane i pića. U cestovnom linijskom prijevozu putnika autobusima ostvaren je rekordan pad putnika i ostvarenih putničkih kilometara.

Jedan dio kopnenog prometa čini cestovni promet, koji je ujedno i najvažniji u globalnom prometnom sustavu. Njega određuju korisnici usluga, zaposlenici sustava, transportna sredstva i uređaji te cestovna infrastruktura. Cestovnom prometu, između ostalih, pripada i autobusni prijevoz koji je jedan od najčešćih i najrazvijenijih oblika prijevoza putnika. Autobus, kao glavno sredstvo prijevoza u autobusnom prijevozu, mora zadovoljavati različite kriterije i uvjete kako bi se njime mogao obavljati putnički prijevoz. U Hrvatskoj postoji više od 84 poduzeća koja obavljaju djelatnost autobusnog prijevoza. Glavni oblik prijevoza u autobusnom prijevozu je javni linijski prijevoz putnika za kojeg je karakteristično da se provodi na određenim relacijama, po unaprijed utvrđenom redu, cijeni i prijevoznim uvjetima. Prijevoznik je dužan prevesti putnika na dogovoreno mjesto, a putnik zauzvrat plaća određenu naknadu.

Glavni cilj ovog rada bio je utvrditi utjecaj pandemije bolesti COVID-19 na djelatnost autobusnog prijevoza. U analizu su uključena poduzeća Croatia Bus d.o.o., Presečki grupa d.o.o. i grupa Čazmatrans – Nova d.o.o. Analiza je provedena pomoću vertikalne i horizontalne analize bilance i računa dobiti i gubitka te pomoću financijskih pokazatelja, a obuhvaća razdoblje od 2016. do 2020. godine. Glavni zaključak jest da je pandemija negativno utjecala na poslovanje ovih poduzeća i to na svim područjima njihovog djelovanja, što se može vidjeti po značajnom smanjenju ukupne imovine i prihoda od prodaje. Sagledavši globalnu sliku poslovanja i usporedivši poslovanje ovih triju poduzeća, evidentno je da najbolje od njih posluje Presečki Grupa d.o.o., nakon čega slijedi Čazmatrans grupa i na kraju slijedi poslovanje poduzeća Croatia Bus d.o.o. Presečki Grupa ima najbolje pokazatelje iz svih grupa izračunatih financijskih

pokazatelja, osim pokazatelja likvidnosti, no kod njih je uočen pozitivan trend kretanja, odnosno oni su iz godine u godinu sve veći. Ovo poduzeće s godinama smanjuje svoju zaduženost, smanjuje obveze na kunu kapitala, a povećava korištenje vlastitih izvora financiranja. Također, ostvaruje najveće zarade za vlasnike, vjerovnike i državu, najviši iznos prihoda na jedinicu rashoda, a ima i najpovoljniju strukturu izvora financiranja. Čazmatrans grupa također nije likvidna i kroz sve godine poslovanja ostvaruje deficit radnog kapitala. Korištenje tuđih izvora financiranja se s godinama smanjuje, a povećava se korištenje vlastitih izvora financiranja, no radi se o malim pomacima, za razliku od Presečki grupe gdje je ta razlika značajnija. Djelovanje financijske poluge zabilježeno je u posljednje tri promatrane godine poslovanja, no rentabilnost vlastitog kapitala nije značajno veća od rentabilnosti imovine. Pokazatelji ekonomičnosti jesu veći od 1 u svim promatranim godinama, ali stagniraju, odnosno kreću se na istoj razini. Ovo poduzeće ostvaruje kroz promatrane godine određenu zaradu za vjerovnike, vlasnike i državu. Također ima i zadovoljavajuće koeficijente obrta imovine i potraživanja te joj treba najmanje vremena kako bi naplatila svoja potraživanja. Poslovanje poduzeća Croatia Bus sve je lošije iz godine u godinu. Ono nije likvidno, pokazatelji likvidnosti smanjuju se s godinama, zaduženost se povećava, a stupnjevi pokrića se smanjuju. Pokazatelji ekonomičnosti veći su od 1 sve do 2020. godine, međutim taj iznos ostvarenih prihoda po jedinici rashoda se smanjuje, isto kao i zarade koje poduzeće ostvaruje za vlasnike, vjerovnike i državu. Također, s obzirom na to da se ukupna imovina povećava više nego ukupni prihodi, koeficijenti obrta imovine i potraživanja sve su manji s godinama, a značajno se povećava broj dana koji je potreban da naplate svoja potraživanja.

2020. godina bila je izazovna za sva poduzeća. Poduzeće Croatia Bus je ostvarilo negativan rezultat poslovanja, a preostala dva ostvarila su dobit zahvaljujući dobivenoj potpore za zadržavanje radnih mjesta, čime je povećana stavka ostalih prihoda unutar poslovnih prihoda. U toj godini kod svih poduzeća drastično je smanjeno poslovanje, odnosno prihodi od prodaje, a novih ulaganja gotovo da i nije bilo. Sva tri poduzeća te godine sporije okreću svoju imovinu te trajanje naplate potraživanja značajno raste. Pokazatelji ekonomičnosti i profitabilnosti su 2020. godine kod Presečki i Čazmatrans grupe zadovoljavajući isključivo zbog dobivene potpore, dok se kod Croatia Busa bilježe negativni koeficijenti. Poduzeća su svjesna da su ove potpore privremene te da svakako u budućnosti trebaju pronaći način kako uvesti stabilnost u poslovanje svojih poduzeća i na taj način ispuniti svoje ciljeve, ali i potrebe svojih korisnika.

LITERATURA

1. Anžek, M., Gold, H. i Pavlin, S. (2018). *Portal hrvatske tehničke baštine: Promet* [online]. Hrvatska tehnička enciklopedija. Dostupno na: <https://tehnika.lzmk.hr/promet/> [19. travnja 2022.]
2. Arčabić, V. (2020). Koronakriza i što Hrvatska može naučiti iz dosadašnjih recesija. *Ekonomska politika u 2021. – Hrvatska poslije pandemije*, 28 (1), str. 21-58.
3. Baldwin, R. i Mauro, B. W. D. (2020). *Economics in the Time of COVID-19*. London, UK: CEPR Press.
4. Belak, V. (1995) *Menadžersko računovodstvo*. Zagreb: Računovodstvo, revizija i financije, RRiF-plus d.o.o.
5. Brčić D., Ševrović M. (2012). *Logistika prijevoza putnika*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet prometnih znanosti.
6. *COVID-19: istraživanja i cjepiva* [online]. Europsko vijeće, Vijeće Europske Unije. Dostupno na: [Izbijanje bolesti COVID-19 prouzročene koronavirusom i odgovor EU-a - Consilium \(europa.eu\)](https://www.europa.eu/press-room/media/infographic/eu-answers-to-questions-on-covid-19) [28. travnja 2022.]
7. Dečman, N. (2012). Financijski izvještaji kao podloga za ocjenu sigurnosti i uspješnosti poslovanja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj, *Ekonomski pregled*, 63(7-8), str. 446-467. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/86495> [4. svibnja 2022.]
8. Feletar, P. i Hozjan, D. (2018). *Portal hrvatske tehničke baštine: Cestovni promet* [online]. Hrvatska tehnička enciklopedija. Dostupno na: [cestovni promet | Hrvatska tehnička enciklopedija \(lzmk.hr\)](https://tehnika.lzmk.hr/cestovni-promet) [19. travnja 2022.]
9. Godišnji financijski izvještaji (2016. – 2020.). Zagreb: RGFI – javna objava - FINA. Dostupno na: <https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jsp>
10. Gulin, D. et al. (2012) *Poslovno planiranje, kontrola i analiza*. 2. Izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.
11. Guštin, M. (2020). Prava putnika u autobusnom prijevozu, *Paragraf*, 4 (1), str. 135-161. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/241268> [20. travnja 2022.]
12. Helfert, E. A. (1997) *Tehnike financijske analize*. 7. izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.

13. Horvat Jurjec K. (2011). Analiza financijskih izvještaja pomoću financijskih pokazatelja. *Računovodstvo, revizija i financije*, str. 18-26. Dostupno na: <https://www.rrif.hr/clanak-13420/> [24. svibnja 2022.]
14. *Hrvatska autobusom*. [online]. Getbybus.com: Get By Aps. Dostupno na: <https://getbybus.com/hr/drzava/hrvatska> [20. travnja 2022.]
15. Ježovita, A. (2015). ' Mogućnosti ocjene kvalitete zaduženosti poduzeća primjenom financijskih pokazatelja profitabilnosti', *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, (Posebno izdanje 2015), str. 158-173. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/204411> [5. travnja 2022.]
16. Ježovita, A., i Žager, L. (2014). 'Ocjena zaduženosti poduzeća pokazateljima profitabilnosti', *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, 12(1), str. 1-22. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/124753>. [23. svibnja 2022.]
17. Jović, I. et al. (2017) *Portal hrvatske tehničke baštine: Autobusni prijevoz* [online]. Hrvatska tehnička enciklopedija. Dostupno na: [autobusni prijevoz | Hrvatska tehnička enciklopedija \(lzmk.hr\)](http://lzmk.hr/autobusni-prijevoz) [20. travnja 2022.]
18. Jović, I. et al. (2017) *Portal hrvatske tehničke baštine: Čazmatrans grupa* [online]. Hrvatska tehnička enciklopedija. Dostupno na: [Čazmatrans grupa | Hrvatska tehnička enciklopedija \(lzmk.hr\)](http://lzmk.hr/cezmatrans-grupa) [26. travnja 2022.]
19. Klarić, Z. (2020). Širenje koronavirusa u svijetu i hrvatski turizam. Institut za turizam. Dostupno na: <http://www.iztztg.hr/hr/utjecaj-pandemije-covid-19-bolestina-turizam> [28. travnja 2022.]
20. Kunji, Ž. i Stojanović, S. (2021). Pandemija COVID-19: Utjecaj na gospodarstvo i mjere za ublažavanje krize u Republici Hrvatskoj. *SKEI–MEDUNARODNI INTERDISCIPLINARNI ČASOPIS*, 2(1), str. 16-29. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/262878> [29. travnja 2022.]
21. Lauc, G. i Bakić, N. (2021). *Kratka povijest pandemije u Hrvatskoj* [online]. Pandemijski realizam. Dostupno na: [Povijest pandemije u Hrvatskoj - 4. val — Pandemijski realizam](http://povijest-pandemije.hr/4-val) [28. travnja 2022.]
22. Narodne novine (2021) *Odluka o razvrstavanju javnih cesta*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 18/21. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2021_02_18_429.html.

23. Narodne novine (2018) *Pravilnik o posebnim uvjetima za vozila kojima se obavlja javni cestovni prijevoz i prijevoz za vlastite potrebe*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 50/18. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_06_50_998.html.
24. Narodne novine (2005) *Zakon o obveznim odnosima*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 35/05. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2005_03_35_707.html.
25. Narodne novine (2013) *Zakon o prijevozu u cestovnom prometu*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 82/13. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_82_1732.html.
26. Narodne novine (2015) *Zakon o računovodstvu*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 78/15. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_07_78_1493.html.
27. Narodne novine (2011) *Zakon o uslugama*. Zagreb: Narodne novine d.d., br. 80/11. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_07_80_1702.html.
28. *Novi koronavirus i bolest koju uzrokuje COVID-19* [online]. Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko – neretvanske županije. Dostupno na: [Novi koronavirus i bolest koju uzrokuje COVID-19 | Prevenција zaraznih bolesti | ZZJZDNZ.HR](#) [27. travnja 2022.]
29. *O nama*, [online]. Čazmatrans: Čazmatrans grupa d.o.o. Dostupno na: <https://cazmatrans.hr/hr/> [26. travnja 2022.]
30. *O nama*. [online]. Putnički promet: Presečki grupa d.o.o. Dostupno na: <https://www.presecki.hr/promet/hr/o-nama/> [25. travnja 2022.]
31. *O tvrtki*. [online]. Croatia Bus Zagreb: Croatia Bus d.o.o. Dostupno na: <https://www.croatiabus.hr/> [25. travnja 2022.]
32. *Program zadržavanja radnih mjesta* [online]. Hrvatski zavod za zapošljavanje. Dostupno na: <https://mjera-zrm.hzz.hr/zadrzavanje-radnih-mjesta/> [29. travnja 2022.]
33. Rajsman, M. (2017) *Tehnologija prijevoza putnika u cestovnom prometu*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet prometnih znanosti.
34. Tintor, Ž. (2020). 'Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnijih poslovnih odluka', *Obrazovanje za poduzetništvo - E4E*, 10(1), str. 84-103.
35. *Transport u 2020*. [online]. Državni zavod za statistiku. Dostupno na: <https://web.dzs.hr/arhiva.htm> [30. travnja 2022.]
36. *Učinci bolesti COVID-19 na društveno – ekonomske pokazatelje: Bruto domaći proizvod* [online]. Državni zavod za statistiku. Dostupno na: https://web.dzs.hr/Hrv/Covid-19/bdp_2_q.html [29. travnja 2022.]

37. Vijeće Europske Unije. (25. srpnja 1996). Direktiva Vijeća 96/53/EZ o utvrđivanju najvećih dopuštenih dimenzija u unutarnjem i međunarodnom prometu te najveće dopuštene mase u međunarodnom prometu za određena cestovna vozila koja prometuju unutar Zajednice. Službeni list Europske Unije. Dostupno na: [EUR-Lex - 31996L0053 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#). [20. travnja 2022.]
38. Zubak, D. i Hanzel, Ž. (2020). Hrvatsko gospodarstvo 2020. godine. Hrvatska gospodarska komora. Dostupno na: <https://hgk.hr/documents/hrvatsko-gospodarstvo-2020-web6107a81e2f243.pdf> [29. travnja 2022.]
39. Žager, K. et al. (2017) *Analiza financijskih izvještaja: načela, postupci, slučajevi*. Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.
40. Žager, K. et al. (2007) *Osnove računovodstva: Računovodstvo za neračunovođe*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.
41. Žager, L. i Ježovita, A. (2017). 'Utjecaj strukture imovine poduzeća na ocjenu likvidnosti', *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, (23), str. 230-252. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/202156> [18. svibnja 2022.]
42. (2020). *COVID-19 – Priopćenje prvog slučaja* [online]. Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Dostupno na: <https://www.hzjz.hr/priopcenja-mediji/covid-19-priopcenje-prvog-slucaja/> [28. travnja 2022.]
43. (2020). *Priopćenje za medije Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske od 19. ožujka 2020. u 10:30 sati* [online]. Ministarstvo unutarnjih poslova, Ravnateljstvo civilne zaštite. Dostupno na: <https://civilna-zastita.gov.hr/priopcenja-stozera-civilne-zastite-republike-hrvatske/2247> [28. travnja 2022.]

POPIS SLIKA

Slika 1: Prikaz formula za izračun pokazatelja likvidnosti.....	26
Slika 2: Prikaz formula za izračun pokazatelja zaduženosti.....	27
Slika 3: Prikaz formula za izračun pokazatelja profitabilnosti.....	28
Slika 4: Prikaz formula za izračun pokazatelja aktivnosti.....	29
Slika 5: Prikaz formula za izračun pokazatelja ekonomičnosti.....	30
Slika 6: Prikaz formula za izračun pokazatelja investiranja.....	30

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Broj putnika u cestovnom linijskom prijevozu autobusima 2016.-2020. godine.....	16
Grafikon 2: Ostvareni putnički kilometri u cestovnom linijskom prijevozu autobusima u razdoblju od 2016. do 2020. godine.....	17
Grafikon 3: Struktura aktive poduzeća Croatia Bus d.o.o. za razdoblje od 2016. do 2020. godine.....	34
Grafikon 4: Struktura pasive poduzeća Croatia Bus d.o.o. za razdoblje od 2016. do 2020. godine.....	34
Grafikon 5: Horizontalna analiza aktive poduzeća Croatia Bus d.o.o. (iznosi u kunama).....	35
Grafikon 6: Horizontalna analiza pasive poduzeća Croatia Bus d.o.o. (iznosi u kunama).....	35
Grafikon 7: Struktura aktive poduzeća Presečki grupa d.o.o. za razdoblje 2016. - 2020. godine	41
Grafikon 8: Struktura pasive poduzeća Presečki grupa d.o.o. za razdoblje od 2016. do 2020. godine.....	41
Grafikon 9: Horizontalna analiza aktive poduzeća Presečki grupa d.o.o. (iznosi u kunama)	42
Grafikon 10: Horizontalna analiza pasive poduzeća Presečki grupa d.o.o. (iznosi u kunama)....	42
Grafikon 11: Struktura aktive grupe Čazmatrans- Nova d.o.o. za razdoblje 2016. - 2020. godine.....	48
Grafikon 12: Struktura pasive poduzeća Čazmatrans- Nova d.o.o. za razdoblje 2016. - 2020. god.....	48
Grafikon 13: Horizontalna analiza aktive poduzeća Čazmatrans- Nova d.o.o. (iznosi u kunama).....	49
Grafikon 14: Horizontalna analiza pasive poduzeća Čazmatrans- Nova d.o.o. (iznosi u kunama).....	49
Grafikon 15: Struktura ukupnih prihoda poduzeća Croatia Bus d.o.o. od 2016. do 2020. godine	54
Grafikon 16: Struktura ukupnih rashoda poduzeća Croatia Bus d.o.o. od 2016. do 2020. godine	55
Grafikon 17: Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Croatia Bus d.o.o. (iznosi u kunama).....	58
Grafikon 18: Struktura ukupnih prihoda poduzeća Presečki grupa d.o.o. od 2016. do 2020. godine.....	61
Grafikon 19: Struktura ukupnih rashoda poduzeća Presečki grupa d.o.o. 2016. - 2020. godine..	61
Grafikon 20: Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Presečki grupa d.o.o. (iznosi u kunama).....	64
Grafikon 21: Struktura ukupnih prihoda poduzeća Čazmatrans - Nova d.o.o. 2016. - 2020. godine.....	67
Grafikon 22: Struktura ukupnih rashoda poduzeća Čazmatrans - Nova d.o.o. 2016. - 2020. god.....	67
Grafikon 23: Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Čazmatrans – Nova d.o.o. (iznosi u kunama).....	71

POPIS TABLICA

Tablica 1: Razvrstavanje poduzetnika prema iznosu aktive, prihoda i broju radnika	19
Tablica 2: Horizontalna analiza bilance poduzeća Croatia Bus d.o.o. za razdoblje 2016.-2020. g.	36
Tablica 3: Horizontalna analiza bilance poduzeća Presečki grupa d.o.o. od 2016. do 2020. godine	43
Tablica 4: Horizontalna analiza bilance poduzeća Čazmatrans- Nova d.o.o.....	50
Tablica 5: Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Croatia Bus d.o.o.	56
Tablica 6: Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Croatia Bus d.o.o.	59
Tablica 7: Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Presečki grupa d.o.o.	62
Tablica 8: Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Presečki grupa d.o.o.	65
Tablica 9: Vertikalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Čazmatrans – Nova d.o.o.	68
Tablica 10: Horizontalna analiza računa dobiti i gubitka poduzeća Čazmatrans - Nova d.o.o.	72
Tablica 11: Pokazatelji likvidnosti za promatrana poduzeća od 2016. do 2020. godine.....	73
Tablica 12: Pokazatelji zaduženosti promatranih poduzeća od 2016. do 2020. godine	77
Tablica 13: Pokazatelji aktivnosti promatranih poduzeća od 2016. do 2020. godine	78
Tablica 14: Pokazatelji ekonomičnosti promatranih poduzeća od 2016. do 2020. godine.....	80
Tablica 15: Pokazatelji profitabilnosti promatranih poduzeća od 2016. do 2020. godine	81

ŽIVOTOPIS

Viktorija Kušt

Državljanstvo: hrvatsko Datum rođenja: 16/10/1997 ✉ E-adresa: vkust@net.efzg.hr

📍 Adresa: Laz Bistrički 96, 49246 Marija Bistrica (Hrvatska)

OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

VSS

Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu [2016 – Trenutačno]

Područja obrazovanja: Računovodstvo i revizija

SSS

Treća ekonomska škola, Zagreb [2012 – 2016]

Područja obrazovanja: Ekonomist

JEZIČNE VJEŠTINE

Materinski jezik/jezici: **hrvatski**

Drugi jezici:

engleski

SLUŠANJE B2 ČITANJE C1 PISANJE C1

GOVORNA PRODUKCIJA B2

GOVORNA INTERAKCIJA B2

španjolski

SLUŠANJE B2 ČITANJE B2 PISANJE B1

GOVORNA PRODUKCIJA B1

GOVORNA INTERAKCIJA B2

DIGITALNE VJEŠTINE

Moje digitalne vještine

MS Office (Word Excel PowerPoint)

Komunikacijske i međuljudske vještine

Sposobna brzo se prilagoditi novonastalim situacijama. / Sposobna raditi u timu ✓ Odlične komunikacijske i prezentacijske vještine

PRILOZI

Prilog 1: Bilanca poduzeća Croatia Bus d.o.o.

	31.12.2016.	31.12.2017.	31.12.2018.	31.12.2019.	31.12. 2020.
IMOVINA					
A) Dugotrajna imovina	44.593.245	62.948.598	74.121.342	75.304.093	64.279.152
I. Nematerijalna imovina	26.284	15.662	325.788	2.920.449	2.563.975
II. Materijalna imovina	39.545.894	57.598.622	62.090.261	60.678.350	50.929.951
1. Građevinski objekti	18.594.569	29.461.322	28.631.195	28.915.738	27.386.090
2. Postrojenja i oprema	648.614	235.380	928.015	528.244	117.986
3. Alati, pogonski inventar i transportna sredstva	19.341.811	27.841.020	29.553.041	24.574.322	15.558.550
4. Ostala materijalna imovina	960.900	60.900	2.978.010	6.660.046	7.867.325
III. Financijska imovina	5.021.067	5.334.314	10.752.962	10.752.963	10.752.963
IV. Potraživanja	0	0	952.331	952.331	32.263
B) Kratkotrajna imovina	29.443.443	29.983.380	42.236.680	40.165.257	29.251.148
I. Zalihe	2.299.532	2.126.788	1.688.686	1.928.060	1.632.131
II. Potraživanja	22.667.151	22.924.919	35.928.481	37.348.416	25.557.882
1. Potraživanja od kupaca	5.710.314	6.091.267	19.084.112	18.773.446	7.272.852
2. Potraživanja od zaposlenika	206.424	479.347	362.828	480.513	446.371
3. Potraživanja od države	1.533.091	1.834.674	1.829.127	2.896.696	2.516.708
4. Ostala kratkotrajna potraživanja	15.217.322	14.519.631	14.652.414	15.197.761	15.321.951
III. Financijska imovina	124.510	3.817.930	3.911.314	224.811	222.522
IV. Novac na računu i u blagajni	4.352.250	1.113.743	708.199	663.970	1.838.613
C) Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati prihodi	771.239	840.480	1.000.154	2.640.943	1.643.082
UKUPNO IMOVINA	74.807.927	93.772.458	117.358.176	118.110.293	95.173.382
KAPITAL I OBVEZE					
A) Kapital i rezerve	27.588.185	30.322.663	31.330.108	32.308.479	9.370.918
I. Upisani kapital	14.249.400	23.046.200	23.046.200	23.046.200	23.046.200
II. Kapitalne rezerve	2.562.362	2.562.362	2.562.362	2.562.362	2.562.362
III. Zadržana dobit	280.452	1.979.624	4.714.101	5.721.546	6.699.917
IV. Dobit/gubitak tekuće godine	10.495.971	2.734.477	1.007.445	978.371	-22.937.561
B) Rezerviranja	0	0	0	486.240	99.283
C) Dugoročne obveze	17.678.943	31.218.818	34.178.098	25.946.858	42.502.050
1. Obveze po kreditima	10.873.613	27.256.705	23.527.299	17.491.445	32.725.109
2. Obveze za financijski leasing	6.805.330	3.962.113	10.650.799	8.455.413	9.776.941
D) Kratkoročne obveze	29.141.049	31.844.584	51.297.109	59.337.859	43.201.131
1. Obveze za zajmove, depozite i sl.	10.337.156	2.342.473	3.078.339	21.874.310	19.032.561
2. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	7.000.322	8.694.649	29.038.994	22.733.517	16.118.121
3. Obveze prema dobavljačima	10.062.428	16.636.217	12.458.214	10.438.384	6.527.397
4. Obveze prema zaposlenicima	1.183.012	818.261	967.166	829.135	727.023
5. Obveze za poreze i doprinose	480.491	609.714	1.289.911	495.941	700.888
6. Ostale kratkoročne obveze	77.640	2.743.270	4.464.485	2.966.572	95.141
E) Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja	399.750	386.393	552.861	30.857	0
UKUPNO KAPITAL I OBVEZE	74.807.927	93.772.458	117.358.176	118.110.293	95.173.382

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Croatia Bus d.o.o.

Prilog 2: Račun dobiti i gubitka poduzeća Croatia Bus d.o.o.

POZICIJA	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
A) POSLOVNI PRIHODI	93.824.475	94.735.587	116.591.033	112.501.597	35.659.075
1. Prihodi od prodaje	91.011.526	90.522.776	111.883.418	105.432.800	23.737.920
2. Ostali poslovni prihodi	2.812.949	4.212.811	4.707.615	7.068.797	11.921.155
B) POSLOVNI RASHODI	83.130.395	91.686.650	115.515.092	109.697.210	57.005.378
1. Troškovi sirovina i materijala	25.192.552	26.842.213	37.651.325	39.339.848	11.819.864
2. Troškovi usluga	24.586.015	28.779.108	37.423.615	30.123.836	13.535.425
3. Trošak osoblja	14.747.067	15.610.088	17.408.629	17.414.962	12.050.271
4. Amortizacija	9.144.524	11.220.507	11.732.931	12.034.864	10.402.469
5. Ostali troškovi poslovanja	9.460.237	9.234.734	11.298.592	10.783.700	9.158.462
6. Vrijednosno usklađenje KI	0	0	0	0	38.887
C) FINANCIJSKI PRIHODI	2.241.559	1.293.634	1.425.322	163.532	146.599
1. Prihodi od kamata	86.364	120.175	183.247	35	20.451
2. Pozitivne tečajne razlike	392.374	419.321	881.340	163.497	88.290
3. Ostali financijski prihodi	1.762.821	754.138	360.735	0	37.858
D) FINANCIJSKI RASHODI	2.413.233	1.124.833	1.243.549	1.754.532	1.737.856
1. Rashodi od kamata	831.394	753.584	802.725	1.047.801	881.859
2. Zatezne kamate	1.231.125	10.812	58.474	123.741	112.293
3. Negativne tečajne razlike	350.714	360.437	382.350	582.990	743.704
E) UKUPNI PRIHODI	96.066.034	96.029.221	118.016.355	112.665.129	35.805.674
F) UKUPNI RASHODI	85.543.628	92.811.483	116.758.641	111.451.742	58.743.234
G) Dobit prije oporezivanja	10.522.406	3.217.738	1.257.714	1.213.387	-22.937.560
H) Porez na dobit	26.435	483.261	250.269	235.016	0
I) Dobit tekuće godine	10.495.971	2.734.477	1.007.445	978.371	-22.937.560

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Croatia Bus d.o.o.

Prilog 3: Bilanca poduzeća Presečki grupa d.o.o.

	31.12.2016.	31.12.2017.	31.12.2018.	31.12.2019.	31.12. 2020.
IMOVINA					
A) Dugotrajna imovina	121.494.764	117.705.567	111.778.876	104.656.941	83.083.938
I. Nematerijalna imovina	969.458	863.001	514.697	127.244	60.092
II. Materijalna imovina	120.385.306	116.702.566	111.264.179	104.508.722	82.997.705
1. Zemljište	34.090.958	34.205.056	34.785.618	34.785.618	34.785.618
2. Građevinski objekti	12.104.559	16.018.757	14.353.861	13.279.831	11.434.648
3. Postrojenja i oprema	4.871.094	3.794.241	2.279.408	1.108.825	701.661
4. Alati, pogonski inventar i transportna sredstva	39.363.505	40.254.209	32.314.983	29.907.276	14.098.750
5. Ostala materijalna imovina	5.654.252	143.170	129.230	323.686	733.677
6. Ulaganje u nekretnine	24.300.938	22.287.133	27.401.079	25.103.486	21.243.351
III. Financijska imovina	140.000	140.000	0	0	0
IV. Potraživanja	0	0	0	0	0
V. Odgođena porezna imovina	0	0	0	20.975	26.141
B) Kratkotrajna imovina	29.276.385	24.923.309	22.178.730	22.053.294	28.706.955
I. Zalihe	5.621.476	5.022.348	5.021.781	5.492.433	5.061.757
1. Sirovine i materijal	2.826.866	2.650.880	2.606.629	2.663.468	2.372.110
2. Trgovačka roba	2.794.610	2.371.468	2.415.152	2.828.965	2.689.647
II. Potraživanja	19.240.970	16.496.023	12.696.637	13.146.726	16.827.616
1. Potraživanja od kupaca	17.452.721	13.155.525	9.799.260	9.399.962	7.868.282
2. Potraživanja od zaposlenika	329.217	510.081	236.942	210.666	115.913
3. Potraživanja od države	967.496	1.516.065	453.880	899.446	6.915.910
4. Ostala kratkotrajna potraživanja	491.536	1.314.352	2.206.555	2.636.652	1.927.511
III. Financijska imovina	56.239	29.370	33.350	226.549	1.302.712
IV. Novac na računu i u blagajni	4.357.700	3.375.568	4.426.962	3.187.586	5.514.870
C) Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati prihodi	1.424.350	1.729.377	1.312.854	1.312.389	1.300.427
UKUPNO IMOVINA	152.195.499	144.358.253	135.270.460	128.022.624	113.091.320

KAPITAL I OBVEZE					
A) Kapital i rezerve	27.328.043	26.809.563	26.229.265	25.980.962	31.387.579
I. Upisani kapital	14.058.000	14.058.000	14.058.000	14.058.000	14.058.000
II. Zadržana dobit	9.567.416	11.160.353	10.146.241	9.069.787	11.147.255
IV. Dobit/gubitak tekuće godine	3.702.627	1.591.210	2.025.024	2.853.175	6.182.324
B) Rezerviranja	0	0	0	0	1.153.301
C) Dugoročne obveze	52.222.739	41.359.848	37.243.263	36.839.354	22.973.245
1. Obveze za zajmove, depozite i sl.	324.949	0	0	0	0
2. Obveze prema bankama i dr. Financijskim institucijama	51.897.790	41.359.848	37.215.081	36.839.354	22.973.245
3. Ostale dugoročne obveze	0	0	28.182	0	0
D) Kratkoročne obveze	72.022.883	75.666.083	71.704.607	65.024.518	57.443.989
1. Obveze za zajmove, depozite i sl.	7.170.685	5.813.137	5.450.955	5.229.102	5.200.654
2. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	37.867.764	42.800.292	38.722.394	39.442.059	36.403.627
3. Obveze prema dobavljačima	16.307.278	15.887.529	14.115.619	9.833.386	6.804.130
4. Obveze prema zaposlenicima	3.220.351	3.108.151	3.311.546	3.316.842	2.342.749
5. Obveze za poreze i doprinose	5.720.675	6.450.993	6.378.827	4.850.709	4.447.277
6. Ostale kratkoročne obveze	1.736.130	1.605.981	3.725.266	2.352.420	2.245.552
E) Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja	621.834	522.759	93.325	177.790	133.206
UKUPNO KAPITAL I OBVEZE	152.195.499	144.358.253	135.270.460	128.022.624	113.091.320

Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Presečki grupa d.o.o.

Prilog 4: Račun dobiti i gubitka poduzeća Presečki grupa d.o.o.

POZICIJA	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
A) POSLOVNI PRIHODI	175.118.778	165.202.354	175.833.929	171.381.622	125.091.304
1. Prihodi od prodaje	170.601.494	160.849.157	172.879.753	166.951.306	102.478.670
2. Ostali poslovni prihodi	4.517.284	4.353.197	2.954.176	4.430.316	22.612.634
B) POSLOVNI RASHODI	167.399.781	159.621.758	170.456.954	165.012.118	117.591.423
1. Troškovi sirovina i materijala	86.411.095	74.090.479	82.619.252	71.468.841	44.274.142
2. Trošak osoblja	52.567.564	49.768.437	50.818.881	52.549.453	35.417.797
4. Amortizacija	20.597.771	18.815.338	18.428.672	21.748.634	24.353.489
5. Ostali troškovi poslovanja	7.641.236	16.793.792	18.566.626	19.245.190	13.471.481
6. Vrijednosno usklađenje KI	182.115	153.712	23.523	0	74.514
C) FINANCIJSKI PRIHODI	1.025.881	719.396	938.284	116.185	946.695
1. Prihodi od kamata	55.519	14.146	253.633	42.267	920.259
2. Pozitivne tečajne razlike	970.362	705.250	684.651	73.918	26.432
3. Ostali financijski prihodi	0	0	0	0	4
D) FINANCIJSKI RASHODI	3.984.202	4.488.032	3.606.940	2.867.868	2.264.252
1. Rashodi od kamata	3.707.717	4.272.919	3.243.649	2.517.676	1.648.135
2. Tečajne razlike	276.485	215.113	363.291	350.192	616.117
E) UKUPNI PRIHODI	176.144.659	165.921.750	176.772.213	171.497.807	126.037.999
F) UKUPNI RASHODI	171.383.983	164.109.790	174.063.894	167.879.986	119.855.675
G) Dobit prije oporezivanja	4.760.676	1.811.960	2.708.319	3.617.821	6.182.324
H) Porez na dobit	1.058.049	220.751	683.295	764.646	0
I) Dobit tekuće godine	3.702.627	1.591.209	2.025.024	2.853.175	6.182.324

Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Presečki grupa d.o.o.

Prilog 5: Bilanca poduzeća Čazmatrans – Nova d.o.o.

	31.12.2016.	31.12.2017.	31.12.2018.	31.12.2019.	31.12. 2020.
IMOVINA					
A) Dugotrajna imovina	256.472.787	272.502.596	281.743.472	290.411.690	258.211.871
I. Nematerijalna imovina	7.060.991	6.844.621	6.939.094	8.263.833	6.987.095
II. Materijalna imovina	248.602.874	265.298.254	274.417.131	282.045.324	251.129.976
1. Zemljište	24.608.481	26.445.277	26.233.721	26.233.721	26.233.721
2. Građevinski objekti	51.113.388	50.744.735	49.064.487	47.094.633	45.296.051
3. Postrojenja i oprema	32.856.692	30.535.165	31.280.093	34.848.613	26.178.429
4. Alati, pogonski inventar i transportna sredstva	137.696.573	154.925.056	167.140.718	172.630.212	152.350.717
5. Ostala materijalna imovina	2.327.740	2.648.021	698.112	1.238.145	1.071.058
III. Financijska imovina	808.922	359.721	387.247	102.533	94.800
IV. Potraživanja	0	0	0	0	0
B) Kratkotrajna imovina	43.149.035	37.997.977	45.035.574	42.729.782	39.226.811
I. Zalihe	6.745.535	6.618.466	6.397.169	7.335.735	4.658.788
1. Sirovine i materijal	6.701.188	6.574.119	6.354.788	7.293.354	4.616.407
2. Trgovačka roba	44.347	44.347	42.381	42.381	42.381
II. Potraživanja	29.568.476	28.007.719	35.733.344	32.953.561	31.500.438
1. Potraživanja od kupaca	27.278.436	26.552.028	34.096.399	29.810.100	24.593.903
2. Potraživanja od zaposlenika	219.316	148.690	144.154	133.284	92.415
3. Potraživanja od države	807.510	516.079	637.932	2.228.782	5.970.206
4. Ostala kratkotrajna potraživanja	1.263.214	790.922	854.859	781.395	843.914
III. Financijska imovina	1.589.821	889.860	1.140.660	992.790	1.150.137
IV. Novac na računu i u blagajni	5.245.203	2.481.932	1.764.401	1.447.696	1.917.448
C) Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati prihodi	6.433.871	8.028.613	7.223.725	6.668.854	5.685.901
UKUPNO IMOVINA	306.055.693	318.529.186	334.002.771	339.810.326	303.124.583

KAPITAL I OBVEZE					
A) Kapital i rezerve	60.126.048	57.965.449	62.025.963	63.012.299	66.246.838
I. Upisani kapital	13.254.500	13.254.500	13.254.500	13.254.500	13.254.500
II. Kapitalne rezerve	36.499.504	0	0	0	0
III. Rezerve iz dobiti	25.883.234	27.242.514	15.259.884	14.099.758	13.283.381
IV. Revalorizacijske rezerve	16.387.948	15.636.601	15.152.718	14.668.835	14.184.951
V. Zadržana dobit/ preneseni gubitak	-43.573.721	-6.500.035	9.145.756	13.560.154	19.004.199
VI. Dobit/gubitak tekuće godine	2.200.000	995.399	4.776.723	3.428.021	3.279.501
VII. Manjinski interes	9.474.583	7.336.470	4.436.382	4.001.031	3.240.306
B) Rezerviranja	694.318	1.072.095	539.127	0	0
C) Dugoročne obveze	91.847.675	101.940.344	91.429.008	86.384.045	85.060.090
1. Obveze za zajmove, depozite i sl.	4.788.064	4.767.321	4.567.598	15.636.401	9.198.655
2. Obveze prema bankama i dr. financijskim institucijama	82.665.013	96.684.622	86.861.410	69.039.721	73.930.925
3. Ostale dugoročne obveze	4.394.598	488.401	0	1.707.923	1.930.510
D) Kratkoročne obveze	148.233.920	154.253.039	177.675.141	187.471.797	148.768.970
1. Obveze za zajmove, depozite i sl.	18.319.562	25.064.487	27.308.832	32.612.752	18.851.974
2. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	55.643.094	41.534.925	44.760.711	45.631.694	46.661.968
3. Obveze prema dobavljačima	47.708.789	58.060.894	68.649.054	71.706.381	53.159.645
4. Obveze prema zaposlenicima	8.782.421	7.403.591	8.882.571	8.763.226	7.001.075
5. Obveze za poreze i doprinose	13.931.040	16.274.033	12.498.061	14.680.080	15.508.865
6. Ostale kratkoročne obveze	3.849.014	5.915.109	15.575.912	14.077.664	7.585.443
E) Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja	5.153.732	3.298.259	2.333.532	2.942.185	3.048.685
UKUPNO KAPITAL I OBVEZE	306.055.693	318.529.186	334.002.771	339.810.326	303.124.583

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Čazmatrans - Nova d.o.o.

Prilog 6: Račun dobiti i gubitka poduzeća Čazmatrans – Nova d.o.o.

POZICIJA	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
A) POSLOVNI PRIHODI	339.788.618	360.844.208	369.956.916	364.250.372	273.299.639
1. Prihodi od prodaje	332.323.818	352.698.467	360.627.670	359.222.247	207.953.027
2. Ostali poslovni prihodi	7.464.800	8.145.741	9.329.246	5.028.125	65.346.612
B) POSLOVNI RASHODI	329.372.189	355.811.138	357.032.164	351.165.514	261.571.534
1. Materijalni troškovi	165.363.745	183.798.183	190.039.955	185.891.647	99.316.285
2. Trošak osoblja	88.110.134	93.982.208	95.200.181	97.333.425	88.532.554
3. Amortizacija	32.420.553	30.789.472	24.663.670	22.131.670	36.084.053
4. Vrijednosno usklađenje	3.840.755	3.075.541	2.453.803	2.788.599	9.074.090
5. Ostali poslovni rashodi	39.637.002	44.165.734	44.674.555	43.020.173	28.564.552
C) FINANCIJSKI PRIHODI	1.558.905	7.923.754	1.566.708	1.172.298	220.638
1. Prihodi od kamata	318.574	53.171	221.597	103.728	19.352
2. Pozitivne tečajne razlike	1.240.331	860.860	1.345.111	164.770	94.991
3. Ostali financijski prihodi	0	7.009.723	0	903.800	106.295
D) FINANCIJSKI RASHODI	8.911.557	12.806.239	9.076.694	9.668.052	8.669.242
1. Rashodi od kamata	8.686.868	12.333.904	8.843.778	8.947.015	7.512.763
2. Tečajne razlike	224.689	472.335	216.510	628.237	1.156.479
3. Ostalo	0	0	16.406	92.800	0
E) UKUPNI PRIHODI	341.347.523	368.767.962	371.523.624	365.422.670	273.520.277
F) UKUPNI RASHODI	338.283.746	368.617.377	366.108.858	360.833.566	270.240.776
G) Dobit prije oporezivanja	3.063.777	150.585	5.414.766	4.589.104	3.279.501
H) Porez na dobit	782.083	832.511	1.144.621	1.161.083	0
I) Dobit tekuće godine	2.281.694	-681.926	4.270.145	3.428.021	3.279.501

Izvor: Izrada autorice prema podacima iz financijskih izvještaja poduzeća Čazmatrans - Nova d.o.o.